

YONI

Yoniu ka lama'amu koyo'ehina

Mino kosaba huse kaga

¹ Koyapa'i yata'a me'mo asaga'na huto mehu'ehigo Kaga mino'ehina. Ai to Hu'ma hiti moneka mine'aha'ina yabe. Kaga to Hu'ma ai'a moneko legege nohibe. ² Koyapa'i yata'a Kaga Hu'ma hiti moneka mine'aha'ina yabe. ³ Hu'mamofihi Kaga'auga asaga'na ailugutiko lolo huto ti'ehina to mone lolo hu'ehina'a be meligi'ehina yabe. ⁴ Mino kosaba husemofihi kaga ailugu ni'igo ya'mana kagauga asaga bona'i enele'mo fana tolata nohibe. ⁵ Ya'mana fana mehuga metepu li besa lolata nohinagi metepu'uga fana mehi le'mo fi tolata menohibe.

⁶ To Hu'mau bo mone ho lifi'ehina ai gi'a Yoni yabe. ⁷ Yoniu kohe toto fana mepofi kumu ya'ma kaga'a boanatoga lu yege henogo asaga bona'magi kehelilete ana kaga komopa'anigu li malalabe luto huto hu'ehina yabe. ⁸ Yoniu ai'a fana mehi menohina ai ya'ma fana mehi kumu boanatoga kaga lu yege halube'mu o'ehina yabe. ⁹ Ya'mana fana mehi lamana'auga asaga melugu noto noto bona'i enele'mo besa lo baga ilina'mu yabe.

¹⁰ Ana Kaga ai melugu nohuto to yana Hu'mamofihi Kaga'auga asaga me'momu'i lolo li huto hu'ehina ni'inaya to melugu boana'magi ai'i keheli bati mehi'ahabe. ¹¹ Ai'a me'alo

o'ehinagi aku'i ai'a bona'amagi bu go bati hite be tigite agoya hu meemi'ahana yabe. ¹² To bona'i luga'amagi be tigite le'mo bati hite agoya hu emi'ahana. To ya hi'ahanamagihi ya'ma Hu'mamofihi yagapana'a yabe luto ai enele'moto enebe tigi'ehina. ¹³ Enali Hu'mamofihi yagapana'a lolo hi'ahana ito'anigihi afo'anigihi enugufa enemeto meni'ibe. Hu'mau ai'a yagapana'ni yabe luloto afo'anifu nohibe.

¹⁴ Kagauba ai bo huto huloto lali folagahatigu mino'ehina. Lali ai fana meha'a abu go'ohune. Ai ya'ma moneko pana'mofihi fana meha'a afotifu ho lifigo o'ehina aitoga fuluna'a hiti ka lamana'a hiti bai toto mino'ehibe. Ai fana meha'aya pana'a yege'a aigo afo'afitogati li'ehina.

¹⁵ Yoniu sipi kehe ito kaga'a ai kumu ma luto lu yege ho'ehina: Ai ya'ma alihi nemege'i noanauba nebe ligitto kibina bo nohina luto hena'mugope ai koyapa'i yata'a mino lito bu'ehigo nani alihi ito'nifu neketo'ehina yabe. Ai ya'ma bomofi kumu lu'ohuna yabe luto Yoniu ya lu'ehina.

¹⁶ Bona'i enehe'mose'na'a samahi ti'ehinaguti limito lusa gi leto'ehina koyo koyo bito lusa limiba limiba nohibe. ¹⁷ Hena'mugope Hu'mau keya ka Mosehi bagalo molo'ehina. Ya hu'ehinaya lehe'mose'na hiti to ka lamana'a hiti Yesu Kilisitotogati noabe. ¹⁸ To bona'i moneuba Hu'mamofihi bu mego'ehibe. Ya'ma Hu'mamofihi pana'a moneko'uba ai afo'afi hiti moneka mine hepi'aha'inauba Hu'mamofihi hapa'a lu huto huto lu limi'ehina yabe.

*Nagami'i folo epolose bo Yoniu kaga lu'ehina
Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18*

¹⁹ Yuta bona'magi mone yupahi mono noto bona'i luga'a hiti to Libai naga'amofihi bona'i luga'a Yelusale hepatogati enoho lifigo Yoni nohinalo henetite loka halune'mu hi'ahana: Kaibe, kiyi'aga nohane? ²⁰ Ya lite loka hago Yoniu kaga mone bahane mehose lu huto huto ma luto lu epi'ehina: Nani Hu'ma le'mo ho ti'ehina bo, Mesia'ita ya'ma menohube. ²¹ Enali aku'i loka he'ahana: Kai kiyi'aga nohane? Kai Elaiyaga nohapihe? Yoniu nona'a lu'ehina: O'e, ya'ma menohube. To aku'i loka he'ahana: Kai kaga lu huto hulata kegeba hu'ohuta bomo nohapihe? Ya lite loka hago Yoniu: O'e, lu'ehina. ²² Kai kiyi'aga nohapi lu limibo. Lali loho lifi'ahana bonatoga kagalo nona'a lu epiluta'mu yagi kaika kiyi'aga nohube nolane? ²³ Ya lite lago Yoniu lu epi'ehina: Nani mana nohube:
Bo moneuba ka meluguti
Sipi Bomofihi Kapo'a
bili etobo luto,
sipi kehe noinamofihi nogo'a nohibe.

Ya'ma kehe noinana nani nohube. Koyapa'i lu huto hulata bo Aisaiyau yanana luto lu'ehina yabe.

²⁴ Loka he'ahanamagi enali Felosi bona'magi ya'ma Yonitoga enoho lifigo e'ahana yabe. ²⁵ Enali loka he'ahana: Kai Mesia'ita menohube lane to Elaiya'ita menohube lane to kaga lu huto hulata bo sipi'a menohube lane, yalo kai hena hibe luto boana'i nagami'i nofolo epalane? ²⁶ Ya lite loka hago Yoniu ka'anilo nona'a ma luto

epi'ehina: Nani fa'mene nagami lafatu nagami'i nofolo epolonaya folagahatinigu bo mone ho tito nohina bu mege'ahabe. ²⁷ Ai nani nemege'i alihi noabe ya nohina nani ana bomofihi gigu su'amofihi naga gulu ho etaluna'a huto bati menohube.

²⁸ Ya'mana kaga li'ahana Betani hepato Yotani nagami'i muya beletoga huto hu'ehina. Analo Yoniu nagami'i folo epolo'ehina hepatoya.

Hu'mamofihi sipisipi yaga nala'a Yesu yabe.

²⁹ Eteka'a Yesu Yoni nohinalo ago bu goloto ma luto lu epi'ehina: Malo Hu'mamofihi sipisipi yaga nala'a nohibe. Ai asaga noto noto bona'magi foipana'ani li he'mi noepololata nohibe. ³⁰ Ya'ma bomofi kumu ma luto lu lepilata nohuna: Bo mone alihi nemege'i noana ai nebe ligito nohibe. Hena'mugope ai koyapa'i analo nohigo alihi nani ito'nifu neketo'ehina yabe. ³¹ Nani ai'i keheli bati mehu'ohuna. Ya hu'ohunaya ya'mana bo Isilaeli bona'i enelepilube luto nagami lafahi boana'i folo epolo'ohuna yabe.

³² Yoniu kaga mone ma luto lu huto hu'ehina: Sikalafu'uba nama lolo huto kokuluma'i he'mito limito aito mino'ehigo bu go'ohube. ³³ Nani ai'i keheli bati mehu'ohuna ni'inaya Hu'ma ai'a nagami'i buto folo epolobo luto noho lifi'ehina ma luto lu nimi'ehina: Kokulumaluguti limito bo mone'mofito lataha'alo nominenogo bu galata bouba ai bona'magitoga Hetofa Sikalafu ho lifigo limilina'mu yabe. ³⁴ To nani anana abu go'ohube. Ana bo Hu'mamofihi pana'a nohibe lu nolepube, luto Yoniu lu'ehina yabe.

Yesu aposolo bo loegi monegi enele'mo'ehina

³⁵ Yago eteka'a Yoni pana'alobo'a loe hiti ho tite mine'ahana. ³⁶ Ya hi'ahago Yesu anaga kapo moloto nobigo Yoniu bu goloto ma luto lu'ehina: Bu galo. Ma bo ai Hu'mamofihi sipisipi nala'a nohibe. ³⁷ Loe pana'alobomale'i Yoniu ya luto lina'a akehelilete Yesuhi mege'i lifite bi'aha'ina. ³⁸ Ya neha'igo Yesu i behe huto bu etogoloto ma luto lu etimi'ehina: Letali henana'mu sa sa neha'ibe? Ya ligo etali ma lite lu emi'aha'ina: Labai, kai hiya nonugu nominane? li'aha'ina. Ya'ma Labai lali kagaluguti lu gelehe huto babafi bo yabe. ³⁹ Ya lite loka ha'igo: Letali ete bu galiyo, luto Yesu lu etimi'ehina. Ya ligo etali nohi nominana bite bu gelete ai hiti ana yupahi analo mine'ahana. Hena'mugope utehi yege alimi falalube'mu nohigo yabe.

⁴⁰ Atulu, Simoni Pitahi gona'auga Yonihika kaga'a kehelilata nohinauga Yesuhi mege'i moloto bu'ehina. ⁴¹ Ai yata'a buto go'afihi Simonihi sa sa huto bu goloto ma luto lu emi'ehina: Lali Mesiahi abu go'ohune, lu'ehina. Ya'ma Mesiahi ho gelehe huto Kilisito, gimofihi hapa'a Hu'mau le'mo ho ti'ehina bo, nolune. ⁴² Ya lu emiloto Simonihi le'moto Yesutoga bu'ehina. Ya higo Yesu bu goloto ma luto lu'ehina: Kai Yonihika pana'a Simonigamo nohane. Alihi kai kigika Kifasio luto haluta'mu yabe, lu'ehina. Ya'mana gi'a lu gelehe hiluta Pita, ai mana gimofihi hapa'a Efahi yabe.

Filipi hiti Natanieli hiti Yesu kehe i'ehina

⁴³ Yago eteka'a Yesu Galili kapogu bilube'mu nohuto Filipi bu goloto: Nemege'i obo, luto kehe i'ehina. ⁴⁴ Filipiu ai Betesaita hepa'i Atulunogo Pitanogo ana hepato bo yabe. ⁴⁵ To Filipiu bo mone Natanielihi sa sa huto bu goloto ma luto lu emi'ehina: Koyapa'i Moseu ma bomofi kumu keya kagu go'ehinamo lali abu go'ohune. Ai Nasalete hepatoti Yosefahi pana'a yabe. ⁴⁶ Ya luto ligo Natanieliu loka ho'ehina: Nasalete hepatoti ana'ina hetofa'a mone huto hilina ni'ifihe? O'e. Ya luto loka hago Filipiu lu emi'ehina: Kai oto bu gobo.

⁴⁷ Natanieliu Yesu nohinalo nobigo bu goloto ai kumu ma luto lu'ehina: Bu galo. Ma bo lusi Isilaeli meto bo faga faga menina bo nohinagihe. ⁴⁸ Ya ligo Natanieliu loka ho'ehina: Kai nani'i hena huto keheli'ahane? Yesu lu emi'ehina: Filipiu kai'i kehe mei'ehigo nemuya yafa hapa'aluga nohanogo bu kogo'ohube. ⁴⁹ Ya luto lu emigo Filipiu lu'ehina: Tisao, kai Hu'mamofihhi pana'a nohane. Kai Isilaeli meto gihiti bomo nohane. ⁵⁰ Ya ligo Yesu ka'alo nona'a ma luto lu emi'ehina: Kai nemuya yafa hapa'aluga nohanogo bu kogo'ohube noluna kaga keheli ule'ale huloto nolapihe? Al-ihhi ya'mana mone be ligito sipina bu galata'mu yabe. ⁵¹ To Yesu ma luto lu epi'ehina: Nani ma'naka luto lu nolepuke, kokuluma'i hokolo nohinogo Hu'mamofihhi agelo'amagi Kokulumaguti limi'ehina Bomofilo tila limila nehinogo lenali bu galana'mu yabe.

2

Kena Hepato bo alobole etayanugu li'aha'ina

¹ Galili kegi'a Kena hepato loegi monegi yege minoloto bo alobole loemo etayanugu li'aha'ina. Bo alobole etayanugu li'ina nonugu Yesuhi ito'afu mino'ehina. ² Bo alobole etayanugu lila'ina ete bu galube lite Yesu hiti pana'alobo'a hiti kehe ite elesana mele'ahago anaga bite neheta'ahana. ³ To bai nagami'i a'ne su helago Yesuhi ito'afu lu emi'ehina: Enali bai nagami'ani asu ho'ehibe. ⁴ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Ma a'i yale, nani kumu ka ya hubo ya hubo melubo. Nani kana'ni meo'ehibe. ⁵ Ya ligo koko pana'amagihhi Yesuhi ito'afu ma luto lu epi'ehina: Lenali ai kaga lu lepilinamofihhi mege'i malalo.

⁶ To Yuta bona'magi mono hapa'aniuba lu'ehina'a huto enayaha'ani okala hilana'mu lite me somo loegi loegi loegi babu nagami'i moneko mesomogu hefise'a nonuga mino'ehina. ⁷ Ma me somogu asaga'i nagami'i hefi bai talo, luto koko pana'i Yesu lu epi'ehina. Ya ligo enali nagami'i hefi bai te su he'ahana yabe. ⁸ Ya hilago ai lu epi'ehina: Lenali nagami anaguti luga'a hekite lite bite nose'nalo kaba hu'ehina bomofihhi emilo ligo enali ana hite bi'ahana. ⁹ Ya hago nose'na kaba hu'ehina bouba nagami'uba bai nagami lolo hu'ehina nesi'a hekito nokeheli'ehina. Hiyagati ya'ma bai nagami'i ite e'ahafi luto ekesa yigi'ehina. Ya hinaya to enali ana nagami hefite bana koko pana'magi akeheli'ahana yabe. To nose'nalo kaba hu'ehina bouba liha'a yanugu nolina bomofihhi kehe ito lu emi'ehina: ¹⁰ Asaga

bona'magi bai nagami'i mana'a yata'a guna igo ne su helete alihi bai nagami'i nesi'a sibina hu'ehinana guna igo nelata nehanana ninaya kai bai nagami'i mana'amo mololoto nohatiti yatai lito ane.

¹¹ Galili kegi'a Kena hepato Yesu amuya lili'na'a ya'ma yata'a yupahi li huto hu'ehina. To ai hetofa hapa'a enelepilago pana'alobomagi Yesuhi komopa'ani emite keheli bati hi ete'ahana yabe.

¹² Ya'manana su holago Yesuhi ito'afu yagi gona'a hiti to pana'alobo'a hiti Kapaneami hepato limite lugufa kana mine'ahana yabe.

Yesu sipi mono nonuga bu'ehina

Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46

¹³ Yuta bona'magi Pasa nose'na ya'ma koyapa'i Hu'mau lubuto bi'ehina yupa kumu luto nose'na naluta kana'a leba notago Yesu Yelusale hepato ti'ehina.

¹⁴ To sipi mono nonuga bona'i luga'amagi bulumaka yaga, sipisipi yaga to namalo maketi melete nehago ai tito bu enogo'ehina. To luga'a bona'magi efahi li behe hite epilata hite nehago bu enogo'ehina.

¹⁵ Ya huloto Yesu naga'i mone lito bona'i i biyigilata naga'i lolo huloto bulumaka yaga, sipisipi yaga to bona'i hiti sipi mono nonuguti enegene ito fegutoga enele'mo he'mi'ehina. To efahi leka sose to li behe hite epite nehana bomagihi hita'ani ai li tiligi soto efaha'ani libe fulugu bibe hu'ehina.

¹⁶ To namalo bisinisi li huto bomagihi ma luto lu epi'ehina: Lenali afo'nifhi noha'a situa li lolo mehite ana'inatini lite bufa hilo.

¹⁷ Ya ligo enali koko pana'amagi koyapa'i mono

bukugu ka mone ma luto ni'inauba enekesa i hokolo hu'ehina: *Oho, Hu'mao, kai nohaka sipina nebesinana ni'igo bona'magi li sibina hilana komopa'nigu golo nobibe.*

¹⁸ Yesu ya hu'ehigo Yuta bona'magi i behe hite loka he'ahana: Kai amuya lili'na hena huse'i sipi li huto hitogo kai ma'naka luto kigi ni'igo ya'mana lili'na noline lilune? ¹⁹ Ya lite lago Yesu ka'anilo nona'a lu'ehina: Lenali ma Hu'mamofihi nopo tele bilenogo nohi loegi monegi yegegu nani aku'i giluna'mu yabe. ²⁰ Ya ligo enali Yuta bomagi li'ahana: Kufu 46 enebe ligigo ma nohi gi su he'ahanamo ninaya kai loegi monegi yupahi li ho tito aku'i gi su halube nolapihe? ²¹ Yesu kaga lu'ehina mono nohiya ai'a ya'ma gufa'amu lu'ehina yabe. ²² Alihi Yesu mala mala hepaga limito yege loegi monegi minoto'a aku'i fili'ehinaguti ho tina yupahi pana'alobomagi koyapa'i ya'mana ka lu'ehina'a enekesa i hokolo hu'ehina. Ya higo ya'ma mono bukugu fayahi go'ehina ka'a hiti to Yesu ya'mana lu'ehina ka'a hiti beto hite keheliya ite komopa'anigu mele'ahana yabe.

Yesu asaga bona'i fato fato'i keheli su ho'ehina.

²³ To Pasa nose'na nelatana bona'i Yelusale li gehesa hite nose kana'alo Yesu lusi amuya lili'na fato fato'i li huto hina ya'ma babu bona'magi bu gelete aitoga komopa'ani emi'ahana. ²⁴ Ya hana enali'i Yesu keheli meepi'ehibe, hena'mugope ai asaga bona'magi hapa'ani akeheli su ho'ohuto yabe. ²⁵ Bona'magi kumu bo moneuba ya huse bo nohibe luto lu meemilina'mu. Hena'mugope ai

asaga bona'i yege yege'i nehanamagi komopa'ani hiti hapa'ani hiti akeheli baga i'ehina yabe.

3

Yesu Nikotimasi hiti kaga lu'ehina

¹ Yuta bona'magi kaba bo'ani mone mino'ehina ai Felosi nagaluguti bo gi'a Nikotimasi yabe. ² Mone yupahi ai sininugu Yesutoga oloto ma luto lu emi'ehina: Tisao, kai Hu'mau koho lifigo limi'ahata babafi nohataya lali akeheli'ohune. Kai lusi lili'na nolita'a huto mone kene'uba melilina Hu'ma aitoga mino hetofa hulenogomo yabe. ³ Ya ligo Yesu lu'ehina: Nani ma'naka luto lu nokumube. Kene'i moneuba Hu'mamofihi Kapo'a bu megalina ai ito'afu aku'i keto kosaba hu tegi hilinaubago yabe. ⁴ Ya ligo Nikotimasi loka ho'ehina: Olopa bouba ito'afihi mupaguti aku'i hiya'a huto limilinabe? Ito'afihi mupagu aku'i tinogo loe yupahi ketalina'a huto meni'ibe. ⁵ Ya luto ligo Yesu ka'alo nona'a lu'ehina: Nani ma'naka lusiga luto lu nokumube. Kene'i moneuba Hu'mamofihi Kapo'a bu galube linogomo ai nagami'uba hiti to Sikalafu'uba hiti yata'a keto kosaba hilinaubago yabe. ⁶ Ana'ina bona enugufaguti huto hulata nohina ya enugufa yabe. To Sikalafu'uba li huto hulata nohina ya Sikalafu'i yabe. ⁷ Itokafihi mupaguti aku'i huto hubo luto lu nokumuna'mu kai kekesa yigito topa mehobo. ⁸ Yasi nolitomo mehoba hinaga fato fato kegi'a lito nobigo nogo'ago kehelilata nohataya to hiya'aloti huto huloto hapi nofifi to hiya kegi'a nobifi ya'a mekeheli'ahane. Asaga

bona'i Sikalafulugu mino kosaba nehana enali ya'manana legita hite nehabe. ⁹ Ya ligo Niko-timasiu ka'alo nona'a loka ho'ehina: Hiya'a huto ya'manana huto hilina ni'ibe? ¹⁰ Ya luto loka hago Yesu lu emi'ehina: Kai Isilaeli bona'magi babafi'animo nohataya mana kaga keheli hokolo mehane. ¹¹ Nani ma'naka luto lu nokumube. Lali keheli'ohutanamofihi kaga'a noluto to lubutu bu go'ohutanamofihi lu yege nohotaya to lenali folaganugu mone kene'maka lali kaga keheli limilata'a mehane. ¹² Nani ma melugu'namofihi kaga lu lepugo ka'ni keheli menimibe. Ya hanogo to kokulumagu'namofihi kaga'a lu lepilunauba hiya'a hite ka'ni keheli nimilana ni'ibe? ¹³ Bo moneuba kokulumalugu meti'ehibe. Hu'mau le'mo ho ti'ehina bo, ya'ma Kokulumaguti limi'ehina Bouba moneko aisigo kokuluma hepa'i he'mito limi'ehibe.

¹⁴ Koyapa'i Moseu ka melugu osifa'i yafalo'i li saga hu'ehina, ana supo lite Kokulumaguti limi'ehina Bouba yafalo li saga hilana'mu yabe. ¹⁵ Ya hilenogo aitoga komopa'ani emite minalana bona'magi aliha'a minoba minoba hepa'i lilana'mu yabe. ¹⁶ Hu'mau ma melugu bona'i asaga kumu laga'a besina'mu luto sipi ginaga nofigo gi moneko pana'asi ho lifigo limi'ehina. Asaga bona'magi aitoga keheli ule'ale hite komopa'ani molo emite mefililana minoba minoba hilana'mu yabe. ¹⁷ To Hu'mau ma melugu pana'a ho lifigo limi'ehina ai mana melugu bona'i loko hilibe lutogope enele'mo enubuto bilibe luto ho lifi'ehina yabe.

18 Bo moneuba Hu'mamofihhi pana'a agoya hu emilina ai ka foya melilina'mu. To bo moneuba ai'i agoya hu meemilina ai ka foya ali'ehilibe. Hena'mugope ai Hu'mamofihhi moneko pana'amofihhi agoya hu meemi'ehina'mu yabe. 19 To ka foya lisemofihhi hapa'a ma huto ni'ibe. Ma melugu fana mehena ahuto hu'ehina to bona'magi metepunamu laga epesibe. Enali metepunamu'i laga epesinaya hena'mugope enali foipa faipana lite nehana hapa'aniuba bati mehu'ehigo yabe. 20 To bo moneuba foipa faipana lito minoto fana mehenamofihhi ipakafa halina fana tose kapogu mebilina'mu yabe. Hena'mugope foipa faipa suha'a asaga bona enubugu hu yege mefilube'mu yabe. 21 Ya hu'ehina ai ma'naka suhi hulata nohina bouba fana tanalo huto hulata nohibe. Ya higo asaga bona'magi bu go bati hilete Hu'mamofihhi mege'i moloto ai amuyalo lili'na'a li'ehibe lite lilata nehabe.

Yoniu Yesu kumu li huto hu eto'ehina

22 Alihi Yesu to pana'alobomagi Yutia kegi'a henetilete analo kana loemo minete ana mon-eka nehite boana'i nagami'i folo epolo'ehina. 23 To Aenoni hepato Selimi lebato nagami'i babu lito ninalo Yoniu ana huto bona'i nagami'i folo epolo'ehina. To boana'i aitoga ete hago nagami'i folo epolo'ehina. 24 Yonihi gihiti bo Helotiu nagalugu le'mo memolo'ehigo yabe.

25 To Yonihi pana'alobo'a luga'amagi Yuta bo mone'mofihhi kenasabo bite Yuta bona'mofihhi mono ka'anigu gufa'ani okala hilata nehana hapa'ani'mu ya'ma kaga moneya kenasabo

bi'ahana. ²⁶ Ya hilete enali Yonitoga bite ai'a pana'alobo'amagi lu emi'ahana: Tisao, ai kumu lulata nohata bomo Yotani nagami mula beletoga kai hiti mine'aha'ina bomoba kai keheli eto'ahapihe? Ya bomouba ai nagami'i nofolo epalago asaga boana'i aitogago nebabe. ²⁷ Ya lite lago ka'anilo Yoniu nona'a lu'ehina: Kokulumaluguti Hu'mau ana'ina mone bomofihi emilina ya ai'a lilina'a huto menohibe. ²⁸ Koyapa'i kaga mone ma luto lu lepi'ohunamo lenalitini akeheli'ahabe. Nani Mesia'ita menohunaya Hu'mau nele'mo kohe to etoto noho lifigo o'ohube. ²⁹ To bo moneuba a'i mone lilagomo ana a'i ai'a liha'a minolata nohibe. To liha'a lina bomofihi lalu'afu ho tito bagaguti lina kaga keheliloto gelo sipi bito liha'a ma'asi li'ehina bomofihi bagaguti kaga kehelilata nohibe. Ya'ma suhi luto yatai nani komopa'nigu sipi negelo nobube. ³⁰ Ai gi'a tito sipi nominenogo nani nig'i'ni limito nesi'asi minalibe.

Kokulumaluguti limi'ehina bo

³¹ Ai ifogati o'ehina bo asaga'nalo ai kaba'a nohibe. To ma meto huto hu'ehina bo ai mana melugu bomo nohinogo melugu ninanamofihi kagago lulata nohibe. To ai kokulumatogati o'ehina bouba asaga'na be ligito tito nohibe. ³² Ai asaga'na abu go'ehinamofi hiti to asaga kaga akeheli'ehinamofi hiti lu yege holata nohibe. Ya hulata nohinaya bo moneuba ana kaga'a keheli bati huto mege'i memololata nohibe. ³³ To bo moneuba kaga'a li pili kolotomo Hu'mau ma'nakago lulata bo nohibe lu-

lata nohibe. ³⁴ Hu'mau ho lifigo o'ehina bouba Hu'mamofihhi kaga'ago lu yege holata nohinaya hena'mugope Hu'mamofihhi Sikalafu'auba aitoga bai to'ehigo yabe. ³⁵ Afo'afu Pana'a laga'a gofa besigo kibi'ehina pana'ni yabe luto aitogago meha'a emi su holoto asaga'na ai yaha'a loko molo'ehibe. ³⁶ Bo moneuba Hu'mamofihhi Pana'a komopa'a emito gi'a liyafa hilina bati huto minoba minoba hilina'mu yabe. To bo moneuba Hu'mamofihhi Pana'a kaga'a keheli meemilina to mege'i memalalina ya'ma Hu'mau hima muhi fi etenogo minoba minoba hepa'i melilina'mu yabe.

4

Yesu Samalia hepato a'i hiti ka beto hu'ehina

¹ Ya'mana kana'alo Felosi bomagi Yesu Yonihhi be ligito babu boana'i nagami'i folo epoloto aposolo naga'a enele'mo lolo nohibe lana kaga keheli'ahana yabe. ² Ya hu'ehinaya Yesu boana'i nagami'i mefolo epolo'ehina ai aposolo pana'amagi nagami'i fele epele'ahana yabe. ³ Yesu Felosi bomagi ai kumu li'ahana kaga akeheliloto Yutia meluguti he'mito Galili kegi'a bilube'mu nohuto, ⁴ Samalia kegi'a folaganugu i gofa hoto bu'ehina yabe.

⁵ Ya huloto Samalia kegi'a Saika hepato koyapa'i Yakopu pana'a Yosefhehi emi'ehina me'i lebato nehete'ehina. ⁶ Analo koyapa'i Yakopu hepeligi'ehina nagami gelumu'i ninalo Yesu kapo foto'i moloto ago kosele'i hago analo mino basu bi'ehina ya fuligaha kana'alo yabe.

7 Ai analo nohigo Samalia a'i moneuba nagami'i hefilube'mu o'ehina. Ya higo ana a'i lu emi'ehina: Nagami'i mone hefi nimitogo nalube. 8 To enali aposolo pana'amagi hepatogati nose'na mina fite lite alune'mu abi'ahana yabe. 9 Ana a'uba Yesuhi lu emi'ehina: Akae, kai Yuta bomo nohata nani Samalia a'mo nohube. Enali Yuta bona'magi Samalia bona'i hiti koguna ite meneminanamo ninaya henabe luto nagami'i hefi nimibo nolane? 10 Ya ligo Yesu ka'alo nona'a lu emi'ehina: Hu'mau hetofana epilata nohina hiti to nagami'i hefi nimibo luto koloka nohana bo hiti kai keheli'ahatita, ai'i loka hatago mino kosaba nagami'i kimitita'mu yabe. 11 Ya ligo ana a'uba lu'ehina: Sipi bo, kai somoka ito meo'ahata ma keligu nagami'i afehi emagu nina kai mino kosaba nagami'i hiya'agati lilata ni'ibe. 12 Koyapa'i Yakopu tatatifu ma hepeligise nagami keli limi'ehibe. To ai yagapana'a hiti bulumaka sipisipi yaga'a hiti mana nagamiluguti hefi epigo ne'ahanamo ninaya kai amuyakauba Yakopuhi amuya'a be ligi'ehibe nolapihe? 13 Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Ma nagami'i nalana bona'i aku'i nagami kumu epesilina'mu yabe. 14 To nani epilube'mu nohuna nagami'i bo moneuba nalina aku aku'i nagami kumu mebesilina'mu yabe. Nani emiluna nagami'uba ailuguti ipi opoho nagami'uba nohina'a huto se menose logoba logoba hilina'mu yabe. 15 Yesu Ya luto ligo ana a'uba lu'ehina: Sipi bo, kai ya'mana nagami'i nimi'ehitogo nagami kumu menebesinogo alihi yupaha'amagati oto kosele lili'na tito nagami'i aku'i mehefilube. 16 ya ligo Yesu lu emi'ehina:

Kai buto bahaka kehe ito malo aliyo. ¹⁷ Ya ligo Yesuhi ana a'uba lu emi'ehina: Nani baha'ni menohibe. Ya luto ligo Yesu lu emi'ehina: Baha'ni menohibe luto nolata ya'ma ma'naka nolane. ¹⁸ To bo 5 yamagi li'ahatamoya yatai neha'ina bo ai bahaka menohibe. Kai ma'naka lu nimi'ahane. ¹⁹ Ya noligo ana a'uba topa hoto lu'ehina: Akae. Sipi bo, yatai a'nokeheli ketobe, kai kaga lu huto hulata bo nohane. ²⁰ Koyapa'a Samalia tata'nigi ma kosagu tite Hu'mamofihi enegelo bi emite gi'a li saga hi'ahana ninaya lenali Yuta bona'magita ma lite lilata nehabe. Hu'mamofihi gelo bi emilata hepa'i Yelusale ni'ibe. ²¹ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Ma a'i yale, nani lusiga luto lu nokumube. Alihi mone kana'alo ma kosalokofi to Yelusale hepatokofi bona'magi Hu'mamofihi enegelo bi meemilana'mu yabe. ²² To lenali Samalia bona'magita ya bomofihi gelo bino emutagi lite keheliya meise minelata nehabe. Lali Yuta bona'magita legelo bi emilata nohuta boya lali keheli sepa i eto'ohune. To Hu'mau lele'mo lubuto bise'na lali Yuta bona'magitaggu li huto hu'ehibe. ²³ ya hu'ehina kana'a alube'mu hu'ehina kana'a ma ahuto hu'ehibe. To bona'i Hu'mamofihi enegelo bi emilata nehanamagi enali enemeha'a hiti bati suhi lusiga suhi lite gelo bi emilabe. Ya nehinogo Afo'nifu ana suhi lite gelo bi emilana bona'i laga'a besilina'mu yabe. ²⁴ Hu'mau ai Sikalafu'i nohibe. Enali Sikalafu'uba enehe'menogo gelo bi emilune'mu nehite ma'naka suhi hilabe.

²⁵ Ya ligo ana a'uba lu'ehina: Hu'mau ho lifi'ehina bo ai Kilisitou yabe lite gi'a helata ne-

hana bo alibe li'ahanamoya nani akeheli'ohube. Ai oloto asaga'namofihi kaga'a lu limilina'mu yabe. ²⁶ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Kai hiti kaga luto yatai nohu'ina, nanimo nohube.

²⁷ Ya noligo ana'asilo Yesuhi koko pana'amagi nehetele ai a'i mone hiti kaga beto neha'igo bu gete topa he'ahana. Enali a'mo henana lilane melite to Yesu henabe luto lu noemine loka mehese fa'mene mine'ahana yabe.

²⁸ Ya hago ana a'uba nagami somo'a analo nohe'mito tauniga buto bona'i ma luto lu epi'ehina: ²⁹ Nani koyapa'i lolo hu'ohunana lu hokolo huto lu nimi su nohana bo lenali bite bu galo. Ai Hu'ma ho lifi'ehina bo Mesia nohifi fato bo nohibe? ³⁰ Ya luto lu epigo enali hepa'anigati he'mite bite Yesuhi bu ge'ahana.

³¹ Ya nehago koko pana'amagi Yesuhi nose'naka nobo lite go'na bi'ahana. ³² Ya nelago ai lu epi'ehina: Lenali mekeheli'ahana nose'na luga'a nani li'ohube. ³³ Ya ligo koko pana'amagi ai loka hago ai loka hago hete ma li'ahana: Nose'na mone bouba ito oto emi'ehifi lite lu keheli'ahana. ³⁴ Ya nehago Yesu lu epi'ehina: Noho lifi'ehina bouba lili'na malalina agoya hu emito lili'na'a li бага iluna ya'ma nose'na'ni legi huto ni'ibe.

³⁵ Lenali ya'ma lite nehabe. Nose'na legeya'a ligisemofihi kana'a ikahi loegi loegi ni'ibe. Nani lu nolepunagi foyatini belelete bu go bati hilo. Nose'na uya'i alo su ho'ehibe. ³⁶ Bo mone ai nose'na legeya'a ligi nupa nohinalo mina'a lito minoba minoba husemofihi nose'na'a li nupa nohibe. Nose'na he kololata nohina bo hiti ligi

nupa hulata nohina bo hiti etali moneko suhi lite etegelo bila'ibe. ³⁷ Bo moneuba nose'na noheke-lenogo moneuba ligi nupa husemofihi kaga'a lu nolepunaya ma'naka ni'ibe. ³⁸ Koyapa'i fato bona'magi lili'na lite he kele'ahana foyagu lenali bite nose'na'a ligi nupa hilabe luto nani lenoho lifi'ohube. Lenali ana foyagu lili'na meli'ahana fa'mene mina'a enalitogati lilata nehabe.

³⁹ To asaga'na koyapa'i hu'ohunamofihi ma bouba lu huto hu su ho neto'ehibe luto ana a'uba lu epina'mu lite Samalia nohi hepaga nehana bona'magi babu lite Yesuhi keheli ule'ale hi ete'ahana. ⁴⁰ Enali Samalia bona'magi Yesutoga ete lali hiti minalune lite koyo koyo bite kehe i'ahana. Ya hana'mu luto Yesu enali hiti yege loemo mino'ehina yabe.

⁴¹ Ai lu epina kagamofihi babu bona'magi keheli emi'ahana. ⁴² Ya hilete ana a'mofihi ma lite lu emi'ahana: Yatai lali keheli amuya molone. Kai lu limita kaga ni'igopa laliti baga'aguti akeheli etone. To ai lusiga ma'naka luto asaga melugu boana'i oto enele'mo enubuto bilibe li'ahana bomo nohibe lite li'ahana yabe.

Yesu gamani bomofihi pana'a le'mo ye ko'ehina

⁴³ Yesu yege loemo ana hepato minoto alihi he'mito Galili metoga bu'ehina. ⁴⁴ Yesu ai'a kaga mone ma lulata lu'ehina ya'ma aku'i lu epi'ehina: Kaga lu hokolo lulata bouba me'alo nehetilina ai'a bona'amagi koyone hu meemi'ahana'mu yabe. ⁴⁵ Ya luloto ai Galili melugu nehetigo anaga bona'magi be tigi'ahana. Hena'mugope koyapa'i Pasa nose'na Yelusale hepato li nupa hite nana

kanalo topa hose'na fato fato'i li huto hu'ehina enali'ani bu ge'ahana'mu lite yabe.

⁴⁶ Koyapa'i Kena hepato Galili melugu Yesu nagami lafatu bai nagami'i li lolo hu'ehinalo bu'ehina. Kapaneami hepato gamani bomofihi pana'a besigo mino'ehina bo ana hepato mino'ehina. ⁴⁷ Yesu Yutia meluguti he'mito Galili kegi'a noabe lana'a ana bouba keheliloto pana'a Kapaneami hepato filise'na ma'asi nohina kehe inogo'ni oto le'mo ye kalibe, luto Yesu nohinalo bu'ehina. ⁴⁸ Ya higo Yesu lu emi'ehina: Lenali kaga'ni keheli menimise nehite babeyafana fato fato'i li huto hinogo'ni bu gelete nani kumu keheli ule'ale hilata nehabe. ⁴⁹ Gamani bouba lu'ehina: Sipi Bo, pana'ni fili laligi mele'isi nemege'i obo. ⁵⁰ Ya noligo Yesu lu emi'ehina: Kai panaka ye kalina'mu yagi abubo. Ya luto ligo ana bouba Yesu lu emi'ehina ka'a keheli ule'ale huto bu'ehina. ⁵¹ Kapogu nobigo koko pana'amagi kaga lite ete ma lite lu emi'ahana: Panaka aye koto nohibe. ⁵² Ya nelago ai hena kana'alo pana'ni ye ko'ehibe? Ya ligo enali lu emi'ahana: Yago utehi gufalo mukoho akoho nolina su ho eto'ehibe. ⁵³ Panaka ye kalibe luto ya'mana kana'alo Yesu lu emi'ehina ka'auba ekesa hokolo hu'ehina. Ya'mu lite ai naga'a hiti Yesu kumu keheli ule'ale hi ete'ahana.

⁵⁴ Alihi Yesu Yuti'a metogati he'mito Galili kegi'a oloto ya'ma loe yupahi sipi lili'na babeyafana li huto hu'ehina yabe.

Betesaita hefuhi nagami beleto Yesu bo mone le'mo ye ko'ehina

¹ Ya'manana su holago alihi Yuta bona'magi mono fuli li nupa hite nose'na nalana yupahi Yesu Yelusale hepatoga ti'ehina. ² Mone nagami gelumu kumu Hibulu nogoguti Betesaita yabe lite gi'a helata nehana mone sipisipi yagamagi sipi kasiha'anilo Yelusale mino'ehina. Ya'mana gelumu nagami beleto mino enabasu bilata nohi nayahi mone kegi'a su hago mino'ehina. ³ To ya'mana gelumu nagami'uba mopo hilina'mu geba hite babu bona'i enubu pisi lu'ehinafi, enigi enayahi foipa lo'ehinafi, to felisa'ani amuya memolo'ehinafi babu lite enabasu bilata nonugu li gehesa hite mine'ahana yabe. ⁴ To kana'amu kana'amu Hu'mamofihi agelo'auba ana nagami gelumu'i li mopo nohigo besi'ehina bo moneuba kohe toto ana gelumu nagamilugu nokago besise'na le'mo ye kolata hu'ehina. ⁵ Bo mone koyapa'i besigo 38 kufu be ligi'ehina anagu mino'ehina. ⁶ Ai analo melugu koloto nohigo Yesu bu goloto'a besigo yatama kana'a mino'ehibe luto akehelito ma luto loka ho'ehina: Kai ye kalube luto nokeheli pihe. ⁷ Ya luto loka hago ana bouba Yesuhi lu emi'ehina: Sipi Bo, gelumu nagami'i mopo nohigomo bo moneuba nehe'moto anagu nele'mo menomalabe. Nani'ni ana nagamilugu limilube'mu nohugomo fato bona'magi nebe ligite yata'a limite ye kelata nehabe. ⁸ Ya luto ligo Yesu lu emi'ehina: Ho tito nebelusaka lito kapo molobo. ⁹ Ya noligo ana'asi mele'isi ana bo besise'na su hago nebelusa'a lito kapo molo'ehina yabe.

To ya'mana kana'a fuli yupahi yabe. ¹⁰ Ya'mu lite Yuta bomagi besise'na ye kana bomofihi li emi'ahana: Yatai fuli yupapo nina. Kai keya kaga o'e luto molo'ohutamofihi pelesa ito nebelusaka kofito noane. ¹¹ Ya lago enali ka'anilo nona'a lu epi'ehina: Nele'mo ye kana bouba nebelusaka lito kapo molobo luto lu nimigo ai baga'a liyafa huto noobe. ¹² Ya ligo enali loka he'ahana: Nebelusaka lito kapo molobo lu'ehina bo ai kiyi'afube. ¹³ To ai ye ko'ehina bouba le'mo ye kana bomofihi gi'a keheli bati mehu'ehina. Hena'mugope bona'i babu lite li gehesa hana'mu luto Yesu abufa hu'ehigo yabe.

¹⁴ Aliha'a Yesu ana bo sipi mono nonugu nohigo bu goloto lu emi'ehina: Kai bu gobo, yatai ye koto nohane. Mone sipi keta'a hiti alihi kaitoga aku'i huto hu laligi foipana nohata he'mibo. ¹⁵ Ya ligo ya'mana bouba buto Yuta bo lu epi'ehina: Ya'ma bo Yesu nele'mo ye ko'ehina yabe. ¹⁶ Fuli kanagu besi'ehina bomofihi le'mo bati hu'ehina'mu lite Yuta bomagi ana yupahi fite Yesuhi kalana'i molo etalune'mu hi'ahana.

¹⁷ Ya nehago Yesu lu epi'ehina: Nani afo'nifu asaga kanagu lili'na lilata nohinago nani ana huto lili'na lilube. ¹⁸ Ya luto lina kamu'i Yuta bomagi enipagu logo sipi bigo enugufa'ani ule'ale hite Yesuhi ho fililune'mu ana'asilo hi'ahana. Hena'mugope ai fuli kana'anilo o'e li'ahanamofihi pelesa noito Hu'ma nani'ni afo'nifu nohibe luto Hu'ma hiti ai'a le'mo mon-eko hina'mu yabe.

Hu'mamofihi Pana'auga lili'na lalinamofihi gi mino'ehina.

¹⁹ Ya hago Yesu lu epi'ehina: Nani ma'naka lu nolepube. Pana'uba nasana ai ekesaguti mone li huto hulata menohibe. Yata'a afo'afu lolo higo bu goloto lolo hulata nohibe. To afo'afu lolo hulata nohina suhi Pana'auga ana suhi lolo hulata nohibe. ²⁰ Hena'mugope bita hina Pana'a nohigo asaga'na lolo nohina Pana'a lepilata nohibe. To ya'mana be ligito sipi amuyana afo'afu lepinogo lenali bu gelete lenekesa yigi babu lite akae lilana'mu topa hilabe. ²¹ Afo'afu fili'ahana bona'i aku'i enele'mo ho ti kosaba hulata nohina'a ya'ma ana huto Pana'auga laga'a besilina bona'i fili'ahanaguti enele'mo ho tilina'mu yabe. ²² To afo'afu bona'i foipanalo ka foya melilina ai Pana'amofitoga ana lili'na molo'ehinago aisigo foipa bona'i ka foya li epalalina'mu yabe. ²³ To asaga bona'magi afo'afitoga enegelo bi emite gi'a li saga nehana'a hite Pana'amofihina ana hilabe. To mone kene'uba Pana'a agoya hu meemilina, ho lifi'ehina afo'afihina agoya hu meemilina'mu yabe.

²⁴ Nani ma'naka lu nolepube, kene'i moneuba nani ka'ni kehelito li pili koto'a to noho lifi'ehina bomofitoga komopa'a malalina yanauba mino bati huto minoba minoba huse'na ya'ma li'ehibe. To ai ka foya melilina filise'namofihina be ligito aku'i mino kosaba huse'i ali su hoto nomine. ²⁵ Nani ma'naka lu nolepube, kana'a huto hilube'mu hu'ehina kana'a yatai ahuto hu'ehibe. To enali filise bona'magi Hu'mamofihina Pana'amofihina nogo'a kehelinogo luga bona'i kehelite li pili kalanamagi mino kosaba hilana'mu yabe. ²⁶ Mino kosaba huse'namofihina Afo'afinugu nina Pana'mofitoga fitu fo emigo ai'agu mino

kosaba huse'na ni'ibe. ²⁷ To ai Kokulumaguti limi'ehina Bomo nohinago asaga ka foya li epolose'nalo Pana'amofihi gi emi'ehibe. ²⁸ Asaga bona'i kene keligu nehanamagi Hu'mamofihi Pana'amofihi nogolo lilana kana'a noanagi lenali topa hete lenekesa yigi babu melilo. ²⁹ To enali filise bona'i ya hite nogo'a kehelilete kene keliguti ho tilabe. Ya hilete enali bati foya li'ahana'amagi ho tite mino kosaba nehinogo to foipa foya li'ahana'amagi ho tite minago Hu'mau enifisa iloto ka foya li epalalibe.

Luga'a bona'magi Yesuhi hapa'a lu huto hi'ahana

³⁰ Ana'ina mone nani'ni nekesaguti li huto mehiluna'mu yabe. Afo'nifu kaga lu nimi'ehina'a huto bona'i kaga'ani loko hiluna'mu yabe. Ka foya noli epolonauba bati hulata nohinaya hena'mugope nani'ni nemeha'nilo meluna ai noho lifigo limi'ohunamofihi mege'i moloto nolugo yabe.

³¹⁻³² To nani'nisigo kaga mone nani'nimu'i lu noepugomo lama'naka lolo menohinaya to fato bo moneuba nani kumu ya huse bo nohibe luto kaga noligomo nani kumu ya ma'naka nolibe luto kehelilata nohube. ³³ Koyapa'i lenali koko panatini enoho lifigo Yonitoga lite bago ai ma'naka alu epi'ehibe. ³⁴ Bo moneuba nani hapa'ni lu lepilinamofi kumu nekesa yigi mupa ito meluna lenali'i Hu'mau aku'i lenubuto bili-namofi kumu luto ya'ma kaga lu nolepube. ³⁵ Libi logouba asaga bona'i enele'mo besa nolana'a huto Yoniu nohigo ana fana meha'agu lenali

hupamone kana'asilo komopatinigu laga higo le-negelo bite mine'ahabe. ³⁶ Ya hu'ehinaya Yonihi be ligi'ehinanauba nani hapa'ni yatai lu huto nohibe. Asaga lili'na nani kumu lito li su halane luto Afo'nifu nimi'ehina nani nolube. Ya'mana lili'na nolunauba ai'a boana'i enelepino bu gelete Hu'mau ho lifigo limi'ehinagi lite lil-abe. ³⁷ To Afo'nifu ai'a noho lifi'ehinauba nani hapa'ni lu huto ahu'ehibe. Lenali okaba'a mone bu gela to bagaguti kaga mone nesi'a kehelila mehi'ahabe. ³⁸ Ya'mu luto ai ka'a lenalilugu meni'ibe. Hena'mugope ai Pana'a ho lifigo o'ehinamofihi keheli ule'ale mehilana'mu yabe. ³⁹ Lenali mono bukugu fayahi keye'ahanamofihi mino kosaba hilana limilibe lite ana fayahi loko luku hite asaga kaga go'ehina bu gelata nehabe. To ya'mana fayahuba nani hapa'ni kumu lu huto huto lu lepilata nohibe. ⁴⁰ Nani ya'ma mino kosaba huse'na lepilube luto nolugo lenali lilune lite aku'i nanitoga mealune'mu nehabe.

⁴¹ Bona'magi nani nigi'ni li saga hilanamofi kumu nani sa sa menohube. ⁴² Ya nohuna lenali hapatini akeheli'ohube. Hu'mau keke'i lu lepolo'ehinana lenali komopatinigu meninamoya nani akeheli lepolo'ohube. ⁴³ Nani Afo'nifihi gi'alo o'ohunamo lenali nani ka'ni keheli menenimibe. To bo moneuba ai'a gi'alo o'ehigomo lenali be tigite ka'a lilata nehabe. ⁴⁴ Mone lenalalutinigitogati sipi lenigi lilata nehana lenigi Hu'mamofihi aitogatiko olata nohina lenali melilata nehabe. Ya hi'ahana hiya'a keheli ule'ale hite komopatini emilabe? ⁴⁵ Nani kumu afo'afito lenifisa inogo ka foya li letalibe

lite lenali mekehelilo. Moseu ai lehe'malibe lite kehelilata nehana bouba ai lenifisa iloto ka foya li lepalalina'mu yabe. ⁴⁶ Lenali Mosehi ka'a keheli li pili ke'ahatita ana hite nani ka'ni keheli pili katita'mu yabe. Hena'mugope ai nani kumu luto fayahi koyapa'i go'ehina yabe. ⁴⁷ To Moseu fayahi go'ehina kaga'a li pili kete mege'i memalanago hiya'a hite nani ka'ni li komopatinigu malalana ni'ibe?

6

Yesu 5,000 boana'i nose'na epi'ehina

Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17

¹ Yesu ya luto kaga alu epi su holoto al-
ihi Galili nagami hefuhi Taibiliasi yabe lite gi
helata nehanaga i gofa hoto bu'ehina. ² To ai
topa hosemofihi fato fato'i enebesi'ehina bon-
ato li huto higo babu boana'i bu ge'ahanamagi
mege'i lifite bi'ahana. ³ Yesu lapa luga tito kosa
bohupoto pana'alobo'a hiti meto mine'ahana.
⁴ Yuta bona'magi fuli kana'ani Pasa nose'na li
nupa hite nelata nehana kana'ani o leba to'ehina.
⁵ Yesutoga babu boana'i mege'i lifite neago
bu enogoloto'a Filipihi ma luto lu emi'ehina:
Hiya'agati nose'na mina fito ma boana'i epinogo
nalabe? ⁶ Yesu ai'i hilina suhi akeheli'ehinamoya
Filipiu henabe lilifi luto fi taga hu eto'ehina
yabe. ⁷ Ya ligo Filipiu lu'ehina: Nose'na 200
kinaloti mina fito ma bona'i epiluta luga'a bu-
tomo he'milina'mu yabe. ⁸ Ya ligo aposolo
pana'a mone Simoni Pitahi gona'a Atulu ma luto
lu'ehina: ⁹ Beleti nose'na nayahi mone kegi'a su
hago faya'i loe hiti pana'i moneuba li'ehinaya

ma babu boana'i enubuto mebilina'mu yabe. ¹⁰ Ya luto lulago Yesu lu epi'ehina: Lenali silaga boana'i lu epinogo melugu mineno. Analo kifi'na nebelusa legi ninalo bosigo 5,000 mine'ahana. ¹¹ Enali melugu mine su helago Yesu beleti nose'na lito nunumu huto Hu'mamofitoga fokehi holoto ana bona'i guna i epi epi hu'ehina. To loe faya'mo lito ana suhi huloto epigo nete enumu hu'ehina yabe. ¹² Asaga bona'i ana nose'na nete enumu hulago Yesu pana'alobo'a lu epi'ehina: Nose'na letuha'a nelete nehe'mina yakalesa mehikutagi lenali li nupa hilo. ¹³ Ya ligo nayahi mone kegi'a su hago tumo beleti ne'ahanaguti letuha'a li nupa hite 12 sulu sulu'ya li bai te'ahana.

¹⁴ Ana boana'magi Yesu babeyafa suhi sipi'a li huto hina bu gelete li'ahana: Ma'naka luto ma boya kaga lu huto huto hulata bo ma melugu limilibe li'ahana aisimo nohibe. ¹⁵ Ya nelago enali ete enele'mete bite nigihiti bo kaba'ani lele'mo lolo hilana'mu yabe luto akeheli epolo'ehina. Ya huloto anagati i minigito kosa moneto ai'ago ti'ehina.

*Yesu hefuhu nagami gupisalo kapo molo'ehina
Mt 14:22-33; Mk 6:45-52*

¹⁶ Utehe kana nohigo pana'alobo'a hefuhu nagami beletoga limi'ahana. ¹⁷ Enali botigu tilete hefuhu nagami'i i gofa hete Kapaniami hepatoga enubu bu go lite nebago sinihi gi'ehina to Yesu belesa'i enalitoga meneheti'ehina. ¹⁸ To sipi habafahi liloto hege nagami'i lusina huto

bili'ehina yabe. ¹⁹ Enali botigu bu foto'i ne-malago Yesu nagami gupisa'alo kapo moloto boti lebato noago bu gelete enelesa ligo koli gofa hi'ahana. ²⁰ Ya nehago Yesu lu epi'ehina: Nanimo noonagi lenali koli mehilo. ²¹ Ya luto ligo enali Yesuhi botigu le'mo malalune'mu nehago ana'asilo botiuba nebana hepa'mofihi nagami keheto bu'ehina yabe.

Yesu kumu boana'magi sa sa hi'ahana

²² Yago eteka'a babu boana'i nagami hefuhi mula kegi'a minanamagi boti mone'isi ni'igo bu ge'ahana. Yesu pana'alobomagi hiti mone botigu mebu'ehina enali he'mi etete enali'anigo bago bu ge'ahana yabe. ²³ To Yesu beleti nose'na hiti faya'i hiti lito fokehi holoto'a babu boana'i epigo ne'ahana hepa lebato Taibiliasi boti luga'a nebago bu ge'ahana. ²⁴ Ana botigu Yesu pana'alobomagi hiti menehago bu gelete Yesuhi sa sa hilune lite luga'a botigu ana boana'i tite Kapaneami bi'ahana yabe.

Yesu bona'i enele'mo kosa huse beleti nose'na yabe

²⁵ Nagami hefuhi muya beletoga ana bona'magi Yesuhi etafa hilete ma lite loka he'ahana: Tisao, maga hiya yupahi o'ahatabe? ²⁶ Ya lite loka hago Yesu lu epi'ehina: Nani ma'naka lu nolepube. Lenali nani kumu sa sa nehanaya nani lili'na sipi'a suhi li huto hu'ohuna muya'alogofo, beleti no lenumu hi'ahanamo'mu lite nani'i sa sa nehabe. ²⁷ Minoba minoba mehilina nose'nalo lenali foya melite minomo tito minoba minoba hilina nose'naloko foya

lilo. Ai ya'ma nose'na mino bati minoba minoba huse'namo yabe. Hu'mau Pana'amofihi ya'mana nose'na mino kosaba husemofihi lepilibe luto gi'a a'emihibe. ²⁸ Ya luto enali Yesuhi loka he'ahana: Lali hena suhi huloto Hu'mamofihi lili'na'a li etalune? ²⁹ Ya lago Yesu ka'anilo nona'a lu epi'ehina: Hu'mamofihi lili'na'a ma huto ni'ibe. Ai'a ho lifigo o'ehina bomofitoga komopatini emite minalo. ³⁰ Ya ligo enali loka he'ahana: Amuya babeyafana hena huse'i kai li lubulo hitogo bu goloto kaitoga komopati kimilune? Kai hena foya li huto hilata ni'ibe? ³¹ Mono kagu ma luto nina'a hite tatatigi mana nose'na ka melugu a'ne'ahana yabe. Ai kokulumalugu beleti nose'na nalabe luto epi'ehina yabe. ³² Ya lite lago Yesu ka'anilo nona'a lu epi'ehina: Nani ma'naka lu nolepube. Moseu kokulumalugu beleti melepi'ehina, nani Afo'nifu kokulumalugu lusi beleti lepilata hu'ehina yabe. ³³ Ya'mana beleti Hu'mau epilata hu'ehinauba melugu boana'i enele'mo mino kosaba hilibe luto kokuluma hepa'i he'mito limi'ehibe. ³⁴ Ya luto ligo enali Yesuhi lu emi'ahana: Sipi bo, ya'mana beleti asaga yupahi limibo. ³⁵ Ya lite lago Yesu lu epi'ehina: Enele'mo mino kosaba huse beleti nani'ni nohube. Bo moneuba nanitoga alinamofihi kau'na mehalibe. To komopa'a nanitoga nimilina bomofihi nagami kumu mebesilina'mu yabe.

³⁶ Ya hu'ehinaya koyapa'i nani alu lepi'ohube. Lenali nani'i abu nege'ahanaya keheli pili menekabe. ³⁷ Asaga bona'i nani Afo'nifu nimilinamagi nanitoga alana'mu yabe.

To nanitoga alana bona'i enubunepa ito enele'mo mehe'miluna'mu yabe. ³⁸ Nani noho lifi'ehinamofihi mege'i moloto lili'na lilube luto kokuluma he'mito limi'ohube. To nani'ni nemeha'nilo lili'na mone meliluna'mu yabe. ³⁹ Ai noho lifigo limi'ohuna bomofihi meha'a ma huto ni'ibe. Ai boana'i nimi'ehinaguti mone kene'i li sibina mehu etalibe kokuluma hiti me'i hiti su halina yupahi aku'i enele'mo saga huto kosaba hiluna'mu yabe. ⁴⁰ Afo'nifu ma luto keheli'ehibe. Asaga bona'i pana'a bu gelete komopa'ani emilanamagi mino kosaba hepali lilabe. Ya hinogo nani kokuluma hiti me'i hiti su halina yupahi enele'mo ho ti kosaba hiluna'mu yabe.

⁴¹ Nani kokulumaluguti limi'ohuna beleti nohube lina kamu'i Yuta bona'magi gulu gulu bilete ipakafa he'ahana. ⁴² Ya hilete li'ahana: Ya'ma bo Yosefehe pana'a Yesuumo nohifihe? Ai afo'afinogo ito'afinogo akeheli'ohutamo minaya yatai ai hena hibe luto kokulumaluguti limi'ohuna bo nohube nolibe? ⁴³ Ya lite nelago Yesu lu epi'ehina: Lenalitini lenugufagu gulu gulu mebilo. ⁴⁴ Bo moneuba ai'agati nanitoga mealina Afo'nifu noho lifi'ehinauba nanitoga le'mo kefefe higo olenogo alihi kokuluma'i hiti me'i hiti su halina yupahi nani ana bomofihi le'mo ho ti kosaba hilube. ⁴⁵ Kaga lu yege holata bomagi fayahi mone ma lite: Asaga bona'i Hu'mau enelepilibe. Ya'ma koyapa'i ge'ahana ni'ibe. Afo'nifitogati kaga lite kehelilete li pili kelata nehanamagi nanitoga elata nehabe. ⁴⁶ Bo moneuba Afo'nifihi bu mego'ehibe. Ai Hu'ma

hiti nohinati o'ehina bouba aisigo Afo'afihi bu go'ehibe.

⁴⁷ Nani ma'naka lu nolepube: Bo moneuba nani'i keheli nimilina ai minoba minoba hepa'i bati'a lilina'mu yabe. ⁴⁸ Mino kosaba huto minoba minoba beleti nose'na nani'ni nohube. ⁴⁹ Ka melugu tatatinigi mana nose'na ne'ahana ya enali fili'ahabe. ⁵⁰ Ya hi'ahanaya to kokuluma'i he'mito limi'ehina beleti mone kene'uba nalina ai aku'i mefililina'mu yabe. ⁵¹ Mino kosaba huse beleti kokulumaluguti he'mito limi'ehinamoya nani'ni nohube. Ya'mana beleti nose'na mone bouba nalina ai minoba minoba hilina'mu yabe. Ana beleti nose'na nani emiluna nani'i nugufa'ni yago melugu asaga bona'i epi бага inogo enali ana hite minoba minoba hepa'i lilabe.

⁵² Ya luto lu epina kaga'mu Yuta bomagi bela ka lite kenasabo bibu bibu hite li'ahana: Ya'ma bouba hiya'a huto gufa'a liminogo naluta kaga nolibe? ⁵³ Ya lite lago Yesu lu epi'ehina: Nani ma'naka luto lu nolepube. Kokulumaguti limi'ehina Bomofihi gufa'a hiti golaha'a hiti menalana mino kosaba huse'i lenalilugu meminalina'mu yabe. ⁵⁴ To bo moneuba nani nugufa hiti golaha'ni hiti nalin- auba minoba minoba hepa'i bati'a li'ehinogo su hose kana'alo alihi nani le'mo ho ti kosaba hiluna'mu yabe. ⁵⁵ Hena'mugope nani nugufa'niya nose'na mana'a ni'ibe, to golaha'niya ana huto nagami'i mana'a ni'ibe. ⁵⁶ To mone kene'uba nani nugufa'ni hiti golaha'ni hiti nalin- auba naniloga mineno to nani aimogu minenogo

huto monekolugu minalu'ina'mu yabe. ⁵⁷ Mino kosaba huse Afo'nifu noho lifi'ehina'mu nani ai kehelito minoba minoba nohube. Ya'mana suhi huto nani'i nalina bouba nani keheli minomo tubuto minalina'mu yabe. ⁵⁸ Ya'ma noluna beletiya kokulugaluguti limi'ehibe. To koyapa'i tatatinigi nelete fili'ahana beleti'mu menolube. Ya'ma nani noluna beleti nalinauba mefililina minoba minoba hilina'mu yabe. ⁵⁹ Kapaneami hepato bona'i li gehesa huto mono kaga lu kehelilata nehana nonugu Yesu asaga kaga ya'ma enelep'i'ehina yabe.

Minoba minoba husemofhi ka'a Yesu lu'ehina

⁶⁰ Yesuhi koko pana'amagi kehelilete ma lite li'ahana: Ai enebe ligi'ehina ka amuya kaga nolelepibe. Kiyi'afu ana kaga kehelilina ni'ibe? ⁶¹ Yesuhi pana'alobo'amagi ya lite gulu gulu bite nelana kagalo komopa'anigu bu enogoloto lu epi'ehina: Nani ma noluna kagauba latahatini lenele'mo negi nonago he'milune'mu nehafihe? ⁶² Kokulumaguti limi'ehina Bouba koyapa'i mino'ehina hepatoga aku'i tilina ya hena huto ni'ibe? ⁶³ Sikalafu'uba ai'a aku'i bona'i enele'mo kosaba hulata nohibe. Fa'mene lug-ufauha nesi'asi lehe'molata nohibe. Ya'ma nani noluna kagaya mino kosaba huse'na hiti Sikalafu'i hiti nina ninamofhi lu nolepube. ⁶⁴ Ya nohunaya luga'amagita nani kaga'ni keheli pili mekabe. Yesuhi fateha'a li enayanugu bilina bo hiti to kaga'a li pili mekalana bona'i hiti koyapa'i komopa'anigu abugo fulu ti'ehina yabe. ⁶⁵ Ya'mu luto kaga mone'a hiti molo emito ma luto lu epi'ehina: Ya'ma lilabe luto'ni nani ma

luto lu lepi'ohuna yabe. Bo mone'mofihi Afo'nifu amuya meemilina nanitoga mealina'mu yabe.

⁶⁶ Yesu ya luto lina ka'amu lite pana'alobo'a mege'i lefelili hana enali luga'amagi he'mi etete tili tele hite bila ela hi'ahana yabe. To aku aku'i i behe hite ai hiti minomofa'na mehilune'mu hi'ahana. ⁶⁷ Ya hago 12 koko pana'amagihi Yesu enoloka ho'ehina: Lenalibe, lenali ana hite he'mi netete bilafi? ⁶⁸ Ya luto enoloka hago Simoni Pitau ka'alo nona'a lu'ehina: Sipi Bo, lali kiyi'afitoga biluta'mu nolane? Minoba minoba huse'na episemofihi kaga'a kaitogago ni'ibe. ⁶⁹ To kai Hu'mamofihi lamana pana'a monekomo nohane luto komopati kaito kimito keheli ule'ale ahu keto'ohune. ⁷⁰ Ya luto lina ka'alo Yesu nona'a lu epi'ehina: Nani 12 koko panana'i lenele'mo'ohunamo ni'ifihe? Lenali folagahatiniguti mone kene'i foipa fele nohibe. ⁷¹ Simoni Isikelioti yabe lite gi helata nehana bomofihi pana'a ai aposolo bo mone nohina'a gi'a Yutasi ai Yesu kumu fateha'amagi enelepilina yanana'mu Yesu lu'ehina yabe.

7

Yesuhi gonamu tamu'amagi ai'i komopa'ani meemi'ahana

¹ Ana kaga su holago Yesu Galili kegi'a kapo moloto bu'ehina. To Yuta bona'i Yutia melugu nehanamagi kofohi legete ho fililune li'ahana'mu luto ana kegi'a mebu'ehina yabe. ² To Yuta bona'magi fuli kana'ani keya ka mele'ahana bokisimofihi yege nohi gi ete'ahana kan'a yabe lilata nehana kana'a leba to'ehina. ³ Ya

higo Yesuhi gonamu tamu'amagi ma lite lu emi'ahana: Kai ma hepa'i he'mito Yutia kegi'a bitogo pana'alobokamagi yatai nolita foya bu galabe. ⁴ Bo moneuba gi'a keheli baga ilabe lutomo ai asaga'na suguna huto lolo hulata menohibe. To kai ya'mana supo nohutomo asaga boana'magi enubulo li huto huto lolo hitogo bu galabe. ⁵ Ai'a gonamu tamu'amagi keheli sepa mei'ehite ya'ma kaga li ete'ahana yabe. ⁶ Ya lite lago Yesu lu epi'ehina: Nani kana'ni lamana'a meo'ehibe. Asaga kanaya lenalitini bilata kanatini bati hutomo ni'ibe. ⁷ To ma melugu boana'magi lenali'i fatehi mehilana nani'i nipakafa hete fatehi hi netalana'mu yabe. Hena'mugope enali foipa suhi nehanamofih i hapa'ani lu huto nohu epolona'mu lite yabe. ⁸ Ya'mana fuli kana'a lifupa nehanalo lenalitini bilo. To nani ya'mana fuli kana lifupa nehanalo biluna kana'ni bati huse'na'a meo'ehibe. ⁹ Ai ya luto lu epiloto Galili melugu mino'ehina yabe.

Keya ka yege nonugu mele'ahanamofih i fulu kana'a lifupa nehanalo Yesu bu'ehina

¹⁰ Ya luto lulago alina'a Yesuhi gonamu tamu'a fulu kana lifupa nehanalo abilago ai fato'i mone yupahi enemegi'i bu'ehina. Ai huto'i mebu'ehina fala kito suguna'i bu'ehina yabe. ¹¹ Enali Yuta bona'magi ai'i sa sa hite enoloka he'ahana: Ya'ma bomoba hiyaga nohibe? ¹² Ya lago enali li gehesa hite nehana boana'magi sumi sami kaga ai kumu li'ahana: Ai hetofa bomo nohibe, lite luga'a bona'magi nelago to luga'a bona'magi ma lite li'ahana: Ai bona'i faga faga lu

epilata nohina bo yabe. ¹³ Enali Yuta bona'magi koli hite Yesu kumu kaga huto'i meli'ahana sug-unako lilata hi'ahana yabe.

¹⁴ Fuli kana lifupa hite nose'na nete folaga talaga nohigo Yesu sipi mono nonugu tito boana'i hapi fito mono kaga huto'i lu epi'ehina. ¹⁵ Ya nohigo enali Yuta bomagi enekesa yigi babu lilete ma lite li'ahana: Ma bomofihi mone bouba melepi'ehinamo ninaya hena suhi luto buku leka nosabe? ¹⁶ Ya lite lago Yesu lu epi'ehina: Nani lu nolepuna kagaya nani'ni kaga'ni menina ai Hu'mau noho lifigo limi'ohuna bomofihi kaga'a ni'ibe. ¹⁷ To bo moneuba Hu'mamofihi baga'a liyafa huto mege'i malalube'mu nani lu yege nohona kagamofihi hapa'a keheli bebe salina'mu yabe. Hu'mamofihi kaga'a nolufi to nani'ni komopa'niguti tina kaga nolufi ai'a keheli sepa ilina'mu yabe. ¹⁸ Bo moneuba komopa'aguti tina kaga lulata nohina ai'a gi'a li saga hilube'mu nohibe. To ai ho lifi'ehina bomofihi gi'a li saga hu etalube'mu nohina boya faga fagana'a menina fotogo huto nohibe. ¹⁹ Moseu keya ka melepi'ehina ni'ifihe? Lenali ya'mana keya ka li pili kete mege'i memele'ahabe. Lenali hena hibe lite noho fililune'mu nehabe? ²⁰ Ya luto ligo asaga boana'magi Yesuhi ka'alo nona'a li'ahana: Kaitoga foipa fele ni'ibe. Kiyi'afu koho fililube'mu nohibe? ²¹ Enali ya lite loka hago Yesu lu epi'ehina: Nani topa hose'na sipi amuya'a hiti hu lenubulo mologo be gelete topa hete lenekesa yigi babu li'ahabe. ²² Panatini enugufa laga huse suhi koyapa'i Moseu lenelepi'ehinamoya ma'naka luto ya'ma suhi Mosetogati meo'ehina

yata'a tatatinigi hapi fi'ahana yabe. Ya hu'ehina fuli kana'agu panatinimagihi enugufa'ani laga hilata nehabe. ²³ Lenali Mosehi keya ka'a mege'i malalupi lite lenekesa kehelilete fuli kanagu panatini enugufa laga hilata nehabe. Ya hilata nehanamo nani fuli kana'alo bo mone le'mo ye ko'ohunamomu'i lenali henabe lite kafa nehabe? ²⁴ Lenubutu bu gelata nehananamofi loko hilata nehanana nehe'mite ma'nakamofinogo loko hilo.

Ai Mesiau nohifi li'ahana

²⁵ Yelusale bona'i luga'amagi ma lite li'ahana: Enali ho fililune'mu nehana bomo ya'ma nohifi? ²⁶ Bu galo. Ai asaga bona'i li gehesa hite nehanagu kaga nolinalo mone kene'uba ho tito ka'alo nona'a melibe. Enali kaba bomagi Mesiau mana'i nohibe lite akeheli'ahafi hena hi'ahabe? ²⁷ To Mesiau huto hilina hepa'iya bo moneuba mekehelinogo huto hilibe. To ya'ma bo huto hu'ehina hepa'aya akeheli baga i'ohune.

²⁸ Yesu sipi mono nonugu kaga enelepito nohinagati sipi kehe ito lu epi'ehina: Nani'ni hiti to nani o'ohuna hepa'i hiti lenali akeheli bati hi'ahafihe? Nani'ni nemeha'nilo meo'ohube. To ma'naka luto nani'i noho lifi'ehina boya ya'ma fotogo hu'ehina bo lenali bu mege'ahabe. ²⁹ Ya hi'ahana nani ai'i akeheli eto'ohube. Hena'mugo ai'a noho lifigo aitogati nani o'ohuna'mu yabe. ³⁰ Ya luto ligo enali yato hite naga'i emilune'mu hanaya mone bufalo lite ya hite mehi'ahana hena'mugope ai kana'a meo'ehina'mu yabe. ³¹ Ya nehago babu boana'i luga'amagi ai ka'a keheli pili kelete ma lite li'ahana: Alihi Mesiau

oloto sipi lili'na ma bouba li huto hu'ehinamofih
 hoto sipi'a li huto hilina be ligilifihe?

Yesuhi naga ilabe lite gimi bo enoho lifi'ahana

³² Yesu kumu luga'a bona'magi ya lite musi musi ka lana'a Felosi bomagi akeheli'ahana. Ya hilete enali'ani hiti babafi bo hiti bite gimi bomagi Yesuhi naga ilabe, lite enoho lifi'ahana.

³³ Ya nehago Yesu lu epi'ehina: Lenali hiti nani nesi kana'asi nohuto'ni ai noho lifi'ehina bo nohinaga aku i behe huto biluna'mu yabe. ³⁴ Ya hinogo'ni lenali nani'i sa sa hilana bu menagalana'mu yabe. To nani minaluna hepatoga lenali mealana'mu yabe. ³⁵ Ya ligo Yuta bomagi ai loka hago ai loka hago hite ma lite li'ahana: Ai hiya'aga bu'ehinogo lali sa sa hilitaga'mu nolibe? Giliki nogo nehana metoga Yuta bo nehite Giliki bona'magihi hepato buto mono kaga enelepito bilube'mu nolifihe? ³⁶ To ai ma luto nolibe: Nani'i sa sa hilana bu menagalana'mu. Nani buto minaluna hepato lenali mebilana'mu yabe. Ya luto nolina kagamofih hapa'a hena huto ni'ibe? enali ya lite li'ahana yabe.

Mino kosaba huse nagami'i

³⁷ Fuli kana lifupa nehanamofih su hose yupahiya Yuta bona'magihi sipi kana'a yabe. Ya'mana yupahi Yesu ho tito kehe sipi ito lu epi'ehina: Mone kene'mofi nagami kumu nobesilina nanitogati oto neno. ³⁸ Mono kagu Hu'mau ma luto fayahi go'ehina yabe: Mone kene'uba nani'i keheli pili kalina ai komopa'aguti mino kosaba huse nagami ipi opohi lagalina'mu yabe.

³⁹ Aitoga komopa'ani emi malalanamagi Sikalafu

lilana'mu Yesu ya'ma kaga lu'ehina. Ya'mana kana'agu Hu'mau Yesu kokulumalugu le'mo saga hilina to fana mehena'a meli'ehina'mu luto Hu'mau Sikalafu'i metoga ho melifi'ehina yabe.

Bona'i loko hite loe naga'i minala

⁴⁰ Babu bona'magi ai kaga linamofih i kehelilete li'ahana: Ma'naka luto ma boya kaga lu huto hulata bomo nohibe. ⁴¹ To luga'amagi li'ahana: Ai Mesiaumo nohibe. Ya nelago luga'amagi li'ahana: Mesiau Galili metogati huto mehilina'mu yabe. ⁴² Mono bukugu lite ge'ahana: Tebiti mino'ehina hepalugu Betelehe yagi Tebitihi ai'a naga'aguti Mesiau huto hilibe luto ni'ina yabe. ⁴³ Ya lite Yesu kumu lilete ana bona'i minanamagi loko hi'ahana yabe. ⁴⁴ Luga'amagi Yesuhi yato lite nagalugu le'mo malalune'mu hanaya mone gufalo enayahi meli'ahana yabe.

Enikibina bona'magi Yesuhi keheli bati mehi ete'ahana

⁴⁵ Gimi bomagi i behe hite sipi mono noto bo hiti Felosi bo hiti nehanalo bago enoloka he'ahana: Lenali henabe lite le'mete meabe? ⁴⁶ Ya lite enoloka hago gimi bomagi lu epi'ahana: Ya'mana bouba kaga lu'ehina'a huto koyapa'i mone bouba kaga melu'ehibe. ⁴⁷ Ya lite lago Felosi bomagi lu epi'ahana: Lenali'i hiti lenele'mo negi nagi no'ehifihe? ⁴⁸ Felosi bomagita kabati moneuba ana bomofitoga komopa'a emi'ehigo bu ge'ahana ni'ifihe? ⁴⁹ Ma li gehesa hite nehana bona'magi Mosehi keya ka'a keheli bati mehi'ahabe. Yamomu'i

luto enali asaga'i Hu'mamofihhi bu'alo bati mehi'ahabe. Gumi'i enahalibe. ⁵⁰ Nikotimasiu koyapa'i Yesutoga bu'ehina bo enali nagaluguti boyago analo nohinati ma luto lu epi'ehina: ⁵¹ Lali keya katigu nina'a huto bo moneuba li huto hu'ehinanamofihhi hapa'a li huto mehula kaga'a mekehelila hu'ohutomo fakupagu naga'i meemilutamo ni'ibe. ⁵²⁻⁵³ Ya luto ligo enali loka he'ahana: Kai hiti Galili bomo nohapihe? Mono ka leka so bati huto bu gobo, kaga lu hokolo hulata bo Galili metogati huto mehilina'mu yabe.

8

A'i moneuba bolo bu'ehina

¹ Asaga boana'i noha'aniga bu su nehago Yesu ai'asigo Oliba kosagu ti'ehina yabe. ² Ya hu'ehinagati etehi folugu'i sipi mono nonuga aku'i nehete'ehina. Ya nohigo babu boana'magi ete le'mo bego hago ai melugu minoto kaga hapi fito lu enelep'i'ehina yabe. ³ Ya nohigo kaga enelepilata nehana bo yagi to Felosi bo yagi hite enali a'i moneuba fato bo hiti ko'ehina le'mete nehete ete asaga bona'magi enubu folagato le'mo ho ti'ahana yabe. ⁴ Ya hilete Yesuhi ma lite lu emi'ahana: Tisao ma a'uba fato bo hiti nokago etafa hi'ahabe. ⁵ Lali keya katigu Moseu ka mone molo'ehina ya a'i moneuba ya nohinogomo efa kosatu i fililo, lu'ehibe. To kai hena hibe luto nokeheline? ⁶ Enali fisa ilune'mu ya'ma kaga mi'i melete loka he'ahana. Ya hana ai Yesu melugu lipi tipi huto yahi kosa'atu mumusopagu fayahi goto mino'ehina yabe. ⁷ Ya higo enali analo ho tilete nehite loka heba heba hago Yesu bu

go saga huto lu epi'ehina: Lenali folagahatinigu bo mone'mofihi foipana'a menilinauba mana a'mofihi gufalo efa kosahi yata'a he'mi meleno. ⁸ Ya luto lu epiloto aku'i melugu lipito mumu-sopagu fayahi goba goba huto mino'ehina. ⁹ Enali ya luto epi'ehina ka kehelilete moneko moneko bila bila hite bu su he'ahana. Yata'a olopa bomagi bilago ana mege'i bila bila hi'ahana. Ya hago Yesu ai'ago nohinalo ana a'i ho tiloto analo mino'ehina yabe. ¹⁰ Ya hilago Yesu bu go saga huto ana a'i loka ho'ehina: Ma a'i yale, hiyaga babe? Ka foya li ketalina bo mone memino'ehifihe? ¹¹ Ya luto loka hago ana a'uba lu emi'ehina: Sipi Bo, bo mone memino'ehibe. Ya ligo Yesu lu emi'ehina. Nani ana huto ka foya meli ketaluna'mu yabe. Kai bufa hulotoka aku aku'i foipana mehobo.

Yesu ma melugu libi'a

¹² Yesu aku'i ma luto lu epi'ehina: Nani ma me'mofihi libi'a nohube. Bo moneuba nani'i nemege'i malalinauba lo mesobose libi'i ligiloto metepulugu kapo memalalina'mu yabe. ¹³ Ya luto ligo Felosi bomagi li emi'ahana: Yatai kaika'mu kaga nolatauba lemana'a li huto menohibe. ¹⁴ Ya lite lago Yesu ka'anilo nona'a lu'ehina: Nani'nimu kaga nolunaya ya ma'naka nolube. Nani ho tito o'ohuna'a hiti to nobuna hepa'i hiti nani'ni akeheli'ohube. Hena'mugope nani ho tito o'ohuna hepa'i hiti to nobuna hepa'i hiti ya'ma lenali mekeheli'ahabe. ¹⁵ Lenali ma melugu suhi hite bona'i hapa'ani loko hilata nehanaya nani bo mone'mofihi hapa'a loko mehulata nohube. ¹⁶ To nani bona'i hapa'ani loko

hilube lilunaya eto huto loko hiluna'mu yabe. Hena'mugope nani'nigo ya mehiluna ai noho lifigo limi'ohuna Afo'nifu nani hiti moneka nohigo yabe. ¹⁷ To keya katinigu ka mone ma luto ni'ibe: Loe bomale'i moneko kaga la'igomo ana ka'atiti ma'naka lolo hohibe. ¹⁸ To nani'nimu kaga noluna ana huto noho lifigo limi'ohuna Afo'nifu nani kumu kaga'ni nolibe. ¹⁹ Ya ligo enali loka he'ahana: Afo'kafu hiya'a nohibe? Ya lago Yesu lu epi'ehina: Nani'i hiti nani afo'nifi hiti lenali mekeheli'ahabe. Nanimi keheli'ahatita nani afo'nifihi ana hite akehelitita'mu yabe.

²⁰ Asaga ya'mana kaga sipi mono nonugu efapo melelata nehana lape'i nina hasagu minoto enelep'i'ehina yabe. To bona'magi anagati ete yato lite naga'i meemi'ahana ya hena'mugope ai kana'a meo'ehina'mu yabe.

Nani nobuna hepato lenali mebilana'mu yabe

²¹ Yesu aku'i ma luto lu epi'ehina: Nani abu'ehinogo'ni lenali sa sa hilapa hinogo foipanatinigu fililana'mu yabe. Nani biluna hepato lenali mebilana'mu yabe. ²² Ya luto ligo Yuta bomagi li'ahana: Nani biluna hepato lenali mebilabe nolinaya ai'a ho fililube'mu nolifihe? ²³ Ya lite lago Yesu ka'anilo nona'a lu'ehina: Lenali maloti huto hi'ahanaya nani ifogati o'ohube. Lenali ma melugu bona'i nehanaya nani ma melugu bo menohube. ²⁴ Ya'mu luto lenali foipanatini hiti fililabe nolube. Nani kumu ya'ma bo kiyi'afu nohifi lite keheli pili meke netalana foipanatini ni'inogo fililana'mu yabe. ²⁵ Ya luto ligo enali loka he'ahana: Kai kiyi'agamo nohane?

Ya lite loka hago Yesu lu epi'ehina: Nani yata'a hapi nohuto lu epi'ohuna bomo nohube. ²⁶ Lenali hapatinimofih kagatini loko hu lepalaluna babu lito ni'ibe. Ai noho lifigo limi'ohuna bomofih hapa'a bebe soto ninamofitogati keheli'ohuna kaga ma melugu boanatoga lu yege holata nohube.

²⁷ To enali afo'afi kumu nolina kaga keheli bati mehi'ahana yabe. ²⁸ Ya hago Yesu ma luto lu epi'ehina: Alihi Kokulumaguti limi'ehina Bomofih gi'a li saga hilana yupahi aimo nohinagi lite keheli sepa neite to nani'ni nemeha'nilo ana'ina mone li huto mehu'ohuna. Afo'nifu nelepi'ehinamofih enelepi'ohuna keheli fotogo hilabe. ²⁹ To ai noho lifi'ehina bomofih bita hina suko hulata nohuna'mu luto ai he'mi netoto mebu'ehina, nani hiti moneka nohibe. ³⁰ Yesu ya luto enelepina kaga babu bona'magi kehelilete ai'i keheli pili kete'ahana yabe.

Ka lamana'auga lenubuto bilina

³¹ Yesuhi keheli mana hi etana Yuta bomagihi ai ma luto lu epi'ehina: Nani lenelepi'ohuna kaga mege'i melete li hetofa hilana ya'amagi pana'alobo naga'ni lolo hilabe. ³² Ya hinogo ka lamana'auga lenalitoga minoto ana ka lamana'auga lenele'mo lenubuto bilina'mu yabe. ³³ Ya ligo enali li'ahana: Lali Abalahahi tata'agitamo nohune. Koyapa'i mone'a bona'magi koko pana'ani lali memino'ohuta yabe. Lenali lenubuto bilabe luto nolataba ya hena'mu nolane? ³⁴ Ya lite lago Yesu ka'anilo nona'a ma luto lu epi'ehina: Nani ma'naka luto lu nolepupe. Asaga bona'i

foipana li huto nehanamagi foipanamofihi kele kele'a nehabe. ³⁵ Koko pana'uba lalamehi monelugu i koloto minomogone'na menohina ana lalamenugu pana'uba analo minomogone'na nohibe. ³⁶ Ya hu'ehina pana'uba lenubuto binogomo ma'naka luto lenubuto bi'ehina bona'i nehabe. ³⁷ Lenali Abalahahi tata'agita nehanaya nani akeheli'ohube. Ya hi'ahanamo ninaya nani lenelepi'ohuna ka'ni lenalilugu memino'ehina'mu lite nani noho fililune'mu nehabe. ³⁸ Nani Afo'nifu nelepi'ehinanamofihi kaga nolunamo to lenali afotinigi lu lepi'ahana suhi nehabe.

³⁹ Ya ligo enali ka'alo nona'a li'ahana: Afo'tifu Abalahau nohibe. Ya lago Yesu lu epi'ehina: Lenali Abalahahi pana'a mana'i nehatita ai li'ehina lili'na litita'mu yabe. ⁴⁰ To nani Hu'mamofitogati ma ka keheli'ohunamofinogo lu epi'ohube. Ya nohunamo lenali keheli menimise noho fililune'mu nehabe. Abalahau ya'ma huse'na li huto mehu'ehina yabe. ⁴¹ Lenali afotinigi hi'ahana supo nebabe. Ya ligo enali li'ahana: Lali gulu bo menohune. Lali afo'tifu nohina ya Hu'mau nohibe. ⁴² Ya lite lago Yesu lu epi'ehina: Hu'mau lenali afo'tinifu mana'i nohitita, aitogati o'ohunamofita yatai ma nohuna nele'mo laga hatita'mu yabe. Nani nemeha'nilo meo'ohuna ai noho lifi'ehina yabe. ⁴³ Nani lenelepuna kaga lenali henabe lite keheli fe menelabe? Hena'mugope nani kaga'ni lenali mekehelilune'mu nehabe. ⁴⁴ Lenali foipa bo Sataha yagapana'mo nehanago ai mege'i malalune'mu nehabe. Yata'a

kanagu bona'i enoho fili'ehina yabe. Ai bati suhi mege'i moloto memino'ehina hena'mugope aitoga bati hapa'a meni'igo yabe. Ai faga lusemofihi afo'afu nohinago faga luse'namoya aitoga bai toto ni'ibe. To faga fagauba kaga'a lamana'a lolo hulata nohina bo nohibe. ⁴⁵ Ya hu'ehina nani ka ma'naka lenelepunamo lenali ana ka'ni keheli hetofa mehabe. ⁴⁶ Lenali fogahtiniguti hiya bouba nani foipana'ni lu huto hilina ni'ibe? Ya hu'ehina nani ma'naka lu lepi'ohunamofihi lenali hena hibe lite keheli menimi'ahabe? ⁴⁷ Enali Hu'mamofihi pana'amagi asaga kaga'a kehelilata nehanamo ninaya aku lenali Hu'mamofihi pana'a menehabe. Yamo'mu lite nani ka'ni keheli menenimibe.

Nani mino'ohuna kana'alo Abalahau huto mehu'ehina

⁴⁸ Yuta bomagi aku i behe hite Yesutoga ete loka he'ahana: Kai Samalia kegi'a bo nohane, to foipa fele kai kugufagu ni'ibe lulata nohuta ya ma'naka nolupihe? ⁴⁹ Ya lite loka hago Yesu lu epi'ehina: Nanitoga foipa fele menohibe. Nani Afo'nifihi gi'a li saga nohuna'mu lenali nani'i nele'mo melugu nemalabe. ⁵⁰ Nani nig'i'ni li saga hilube luto foya menolube. Ai bona'i guna malalina bo moneko'uba nani nig'i'ni li saga hilube'mu nohibe. ⁵¹ Nani ma'naka luto lu nolepube. Nani kaga'ni liyafa huto mege'i malalinauba mefililina'mu yabe. ⁵² Ya ligo Yuta bomagi lu emi'ahana: Yatai keheli bati hu ketone. Kailugu foipa fele nohibe. Abalahau filigo, kaga lu huto hulata bo filigo hi'ahanamo ninaya, kai: Nani

kaga'ni liyafa huto mege'i malalinauba mefililibe nolane. ⁵³ Lali afo'tifu Abalahau fili'ehibe. To kai be ligilube'mu nolapihe? To kaga lu huto hulata bo ana hite fili'ahanamo ninaya kai hena huse bo lolo hilube'mu nolane? ⁵⁴ Ya lite loka hago Yesu ka'anilo nona'a lu epi'ehina: Nani'ni nig'i'ni liyafa hilunaya nani nig'i'ni fa'menena lolo hilina'mu yabe. Ya hu'ehina Afo'nifu ai'a nig'i'ni li saga huto gelo nobinamo laliti Hu'matifu nohibe lilata nehabe. ⁵⁵ Lenali ai'i mekeheli'ahana, nani keheli eto'ohube. Ai'i nani mekeheli'ohube lutita suhi huto faga lutine. Ya hutitamo ninaya ai'i keheli eto'ohuto ka'a liyafa nohube. ⁵⁶ Lenali afotinifu Abalahau nani huto hiluna kana'a bu galube luto gelo bi'ehina abu goloto fokehi aho'ehibe. ⁵⁷ Ya ligo Yuta bomagi lu emi'ahana: Kai olopa bo lolo mehu'ahatamo ninaya Abalahahi abu go'ohuto nolapihe? ⁵⁸ Ya lite lago Yesu ka'anilo nona'a ma luto lu epi'ehina: Nani ma'naka luto lu nolepuhe. Abalahau huto mehu'ehina kana'alo nani minomo buto mino'ohuna yabe. ⁵⁹ Ya luto ligo enali efa kosahi lite Yesuhi ilune'mu hi'ahana. Ya hana Yesu fala kito sipi mono nonuguti he'mito bufa hu'ehina yabe.

9

Yesu bu pisi lu'ehina bo le'mo bati hu'ehina

¹ Yesu kapo mololoto nobuto bo mone keto'ehina kanalo bu pisi lu'ehina bu goto mino'ehina. ² To pana'alobomagi loka he'ahana: Babafio, ma bo bu pisi lu'ehina hena hu eto'ehibe? Ai'a foipana'aubafi to ito'afinogo

afo'afinogo etali foipana'atiti'mube? ³ Ya lago Yesu lu epi'ehina: O'e. Enali foipana'aniuba mehu eto'ehibe. Ai bu pisi lu'ehinana'mu Hu'mamofihi amuya'auga le'mo hetofa hu etenogo gili hinogo boana'i ya'mananamofihi bu galabe. ⁴ Lali yege lenogo noho lifi'ehina bo afo'nifihi lili'na'a lilata nohune. To sinihi ginogo bona'magi lili'na melilune'mu nehabe. ⁵ Nani ma melugu minoto asaga noto noto bona'magihi libi'ani besa lose'na'a nohube. ⁶ Yesu ya luto'a me'i mone lito yatu yigito libi'na ho moloto oifa'i lolo huto ya'ma bomofihi bu'alo nofolo etoto lu emi'ehina: ⁷ Kai buto mone nagami'i Siloami hefuto kokabana bilibo. Ya'ma hefuhi gi'amofihi hapa'a Ho Lifi'ehina Yabe nela. Ya ligo ana bomo buto hefuto okabana bilito i behe huto noago bu'i gili gili hu'ehina.

⁸ Ya hu'ehigo lalua'gi koyapa'i ya'ma bouba nose'namu buka buka tilatamo bu ge'ahanamagi loka he'ahana: Muya bouba meto minoto buka tu'ehina bo ai nohifihe? ⁹ Ya lago mone'amagi: O'yo, ana bo nohibe, lite lago mone'amagi: O'e, lite, menohibe. Ai okaba'a ana legita ya'ma buka tuse bo nohibe. Ya lite nelago ya'ma bouba lu epi'ehina: Nanisi nohube. ¹⁰ Enali ai'i loka he'ahana: Kubuka hena huto le'mo bati hu'ehina? ¹¹ Ya loka hago ai kaga'anilo nona'a lu epi'ehina: Yesu yabe nelana bouba me'i lito libi'na hoto oifa'i lolo huto nubu'nilo foloto Siloami hefuto kokabana bilibo luto ligo analo buto'ni nokabana nobilito mele'isi gili gili huto nominobe. ¹² Ya ligo enali loka he'ahana: Ana bo hiyaga nohibe? lite lago ai: Nani meke-

heli'ohube, luto lu epi'ehina yabe.

Felosi bomagi bu pisi lu'ehinamofihl loka he'ahana

¹³ To enali ya'ma bo bu pisi lu'ohuto'amo le'mete Felosi bona'i nehanalo bite neheli'ahana.

¹⁴ Ya'ma Yesu oifa'i lolo huto bomofihl bu'a le'mo bati hu'ehina kana'a ya'ma mono fuli yupahi yabe.

¹⁵ Ya hu'ehina'mu Felosi bona'magi ana bomofihl loka he'ahana: Kubuka hena huto le'mo bati hu'ehina? Ai ma lu epi'ehina: Bo moneuba oifatu nubu'nilo folo netago nagamito nokabana bilito yatai nubu'niku bu nogobe.

¹⁶ Ya ligo Felosi bona'i mone'amagi ma li'ahana: Ya'ma kene'i kubuka li hetofa hu eto'ehinauba mono fuli yupapogu foya li'ehina'mu ai Hu'mamofitogati meo'ehinagi ya'ma keya kalugu mone: Mono fuli yupapogu lili'na melilo, litomo ni'igo ya'ma bo kagamofihl keheli he'mi'ehinagihe, lite li'ahana. To mone'amagi li'ahana: Henabe? Ai ma bomofi kumu amuya lili'na li eto'ehina'mu henabe luto foipa bo nohibe? Ya lite lilete folaganuguti tele'ahana yabe.

¹⁷ Ya'mu Felosi bona'magi ana bomo aku loka he'ahana: Nubu'ni gili gili hu neto'ehina lulata nohuta, ai kumu hena kekesa kehelilata nohane? Ya lago ai lu'ehina: Kaga lu huto huto bo nohifi?

¹⁸⁻¹⁹ To ya'ma bo yata'a bu pisi lu'ehigo gili hu'ehina'a yamofihl Yuta bona'magi keheli ule'ale mehite ito'afinogo afo'afinogo etali kumu kehe ite ago etoloka he'ahana: Ma boya panatiti nohifihe? To ketona kana'agu bu pisi lu'ehina lilata neha'ifihe? Yatai hena huto bu nogabe? Lu limiliyo. ²⁰ Ito'afugo afo'afugo

etali lu epi'aha'ina: Panati'a nohibe, lite to ketona kanagu bu pisi lu'ehina'mu ya'ma keheli'ohu'ibe. ²¹ Yalo'i ai gili huto bu nogana'mu hiti to bu li gili hu eto'ehina ya'ma bomofihi le'ali mekeheli'ohu'ibe. Panati'a ai olopa bo nohinagi kaga baga'aguti lu lepilina ai'ago loka halo. ²² Ito'afugo afo'afugo Yuta bona'i kumu koli nehite ya'ma kaga lu epi'aha'igo hena'mube? Koyapa'i Yuta bona'magi kaga lu laga hi'ahana: Bona'i moneuba Yesu kumu Hu'mamofihi le'mo ho ti'ehina pana'a nohibe luto linogomo yana'mu enali sipi mono nonuguti he'mi etete aku metilibe lite lu laga hi'ahana yabe. ²³ Ya hi'ahana'mu ito'afugo afo'afugo ya'ma kaga'atiti lite: Loka halo, ai olopa bo nohinagihe, lu epi'aha'ina yabe.

²⁴ To Yuta bona'magi ketona kanagu bu pisi lu'ehina bomofihi aku'i kehe ite ago lu emi'ahana: Ya'ma hetofa huto hu keto'ehina'mu Hu'mamofihi ai'ago foke ka lu emibo. Ya'mana Yesu foipana lilata bo nohina keheliya i'ohune. ²⁵ Ya lago ai lu epi'ehina: Ai foipa bo nohifi lamana bo nohibe luto ya'ma nani mekehelito'ni yata'a nani nubu pisi lu'ehinamo yatai gili huto bu nogobe luto'ni a'nokehelube. ²⁶ Ya ligo enali loka he'ahana: Ai hena hena hu keto'ehibe? Hena huto kubuka le'mo bati hu'ehibe? ²⁷ Ya lago ai lu'ehina: Abo. Nani ya'mana alu lepi su ho'ohunamo lenali keheli sibina nehabe. Lenali henana mone hiti kehelilabe? Lenalimoya pana'alobo'a lolo hilafihe? ²⁸ Ya ligo enali huli ka lu emite li'ahana: Kai ya'ma bomofihi pana'a nohane. Lali Mosehi ka'alo mege'i nomoloto pana'alobo'a nohuta yabe.

29 Hu'mau koyapa'i Mosehi kaga lu emi'ehina yamofihhi akeheli'ohune. To Yesu ya'mana bomofihhi hepa'agati o'ehina lali mekeheli'ohune. 30 Ya nelago ana bouba lu epi'ehina: Abo. Lenali nelanamolo topa nohobe. Ai nubu pisi lu'ehinamo li hetofa huto ye ko hu neto'ehinagi lenali ai kumu asaga'i mekeheli'ahabe. 31 To Hu'mau foipa bona'magihi mekehelito megesa hu epilatana'mu akeheli'ohube. To mone'amagi aitoga agoya hu emi'ahana'a to mege'i meelata nehana'amagihi kehelilata nohibe. 32 To afehi ema'aga ma me'i huto hu'ehinagati kana nobigo kene'i moneuba bu pisi lu'ehina bona'mofihhi li gili hu eto'ehinana lali mekeheli'ohune. 33 Ya hu'ehina'mu ya'ma bomo Hu'mamofitogati meo'ehitita ai amuya'a hiti bona'i enele'mo bati mehitita'mu yabe. 34 Ya ligo enali kaga'alo nona'a emi'ahana: Kai foipanagu keketona bose. Laliti'mu kaga mone li lelepilata nohapi? Ya lite nelite ana bomofihhi le'mete mono nonuguti he'mi ete'ahana yabe.

Bona'mofihhi komopa'anitu mono'i mekehelise'namu

35 Enali ana bomo he'mi ete'ahana yamofihhi Yesu kehelito ai kumu sa hu'ehina. Ai etafa huto lu emi'ehina: Kai Kokulumaguti limi'ehina Bomofi kumu keheli pili ko'ahatafihe? 36 Ya ligo ai lu emi'ehina: Sipi Bo yale, ai kumu nelepiletogo'ni komopa'ni emito kehelilube, luto lu'ehina. 37 To Yesu lu emi'ehina: Kai bu go su ho'ahatagi yatai lu nokimina bo ma nohinagihe. 38 Ya noligo ai Yesuhi lu emi'ehina: Sipi Bo'nimaka. Nani

kaitoga keheli ule'ale nohube, luto gigusagu golaga fito ko'ehina.

³⁹ Ya nohigo Yesu lu'ehina: Nani ma metoga oloto bona'magihi hapa'ani bu goloto loko hilube. Bona'i luga'a enubu pisi lu'ehina suhi hite yanamagihi bu galana lolo hu epalalube. To bu galana suhi hite nehanamagihi li fili ko epalalube nolube, Yesu lu'ehina. ⁴⁰ Ya luto ligo Felosi bona'i mone'amagi ya'ma kaga'amofihi kehelite loka he'ahana: Lali kumu nolapi, ya? Lenali hiti lenubu pisi lu'ehibe luto ya nolapiye? ⁴¹ Ya lago Yesu lu epi'ehina: Lenali lenubu pisi nelinogomo nani fakupa ka lu melepi'ohuna. To lali lubuti ni'inagi bu go fe nolune lite ya'ma nelana yana'mu lenali komopatinigu fi hekini lo su hago fakupa ka nolu lepolobe.

10

Sipisipi yagamagihi gomoge'na bame ka'a

¹ Yesu mone kaga lu epi'ehina: Nani ma'naka lu nolepube. Bona'i moneuba sipisipi yagamagihi bihu kasito metise buto folaganuguti leke ho limito baukalo bo to lubalo bo nohibe. ² To bomo moneuba kasitogati tilinamo ana bona'i sipisipi yagamagihi kaba bo nohibe. ³ Kasito nomina boubu kafe sigi etenogo sipisipi kaba boubu tiloto sipisipi yaga'amagihi enigi nohenogo moneko moneko'isi henogo enali nogo'a kehelite mege'i melete bilabe. ⁴ Bihuguti enele'mo fegu toto kohe toto nobigo sipisipi yagamagi nogo'a kehelite kapogu fi hele tete mege'i lifite bilata nehabe. ⁵ Enali fato bona'mofihi mekeheli'ahana

ai mege'i melete mebilana'mu koli hite aitogati he'mite bifa hilabe. Hena'mube? Enali fato bomofihini nogo'a mekeheli'ahana yabe, luto Yesu ya lu'ehina.

⁶ Ana bame ka lu epi'ehinaya Felosi bona'i enali ya'ma bame kamofihini hapa'a mekeheli'ahana yabe.

Yesu ai sipisipi yagamagihini kaba bo'ani hetofa bo nohibe

⁷ Yesu ka mone hiti aku'i lu epi'ehina: Ma'naka lu nolepuke. Nani'ni sipisipi yagamofihini komoge'namofihini kafemo nohube. ⁸ Koyapa'i kohe te'ahanamagihini faga lilata enali baukalo bo to lubalo bona'i huto hi'ahana. Ya hago sipisipi yagamagihini ka'ani mekeheli'ahana yabe. ⁹ Nani kafe legi huto nohube. Bona'magihini nele'mo felu mehese tite nehago Hu'mau enubuto bito kaba hu epalalina'mu yabe. Ana bona'magihini fegutoga bilette nonugu tilete ya'ma bite ete hite'ani sipisipi yagamagihini suhi hite nose'na nelata nehabe.

¹⁰ Baukalo bona'uba tilube'mu nohuto sipisipi yagamagihini enele'mo sibina huto gumina liloto enoho fililina'mu nohibe. Nani enehe'malube luto enubuto bilube'mu o'ohunagihine. Ya nohuto mino kosaba huse'i epilube'mu nohugo enali minomo buto minose'na'a lilete asaga'i hetofa hite minalabe.

¹¹ Nani sipisipi yagamagihini kaba bo'ani bati'a nohube. Nani ya'ma kaba bo'ani nohuto'ni sipisipi kumu fililube luto enubuto biluna ya'ma nani nohube. ¹² To bo kaba huse'namofihini lili'nalo efatoko lilina bo ya'ma sipisipi yaga ai'a

lusi kaba bo menohina'a to kaba hu bati menohibe. Ai sipisipi yaga hiti ketoloto minoto'a to lopi kala moneuba hagulu tilube'mu ago ya'ma kaba bo bu goto sipisipi yaga he'mi epoloto mele'isi koli nofalago lopi kalauba enohoto nalube'mu nohigo sipisipi yagamagi bu gete tili tele hilata nehabe. ¹³ Hena'mube? Ya'ma lili'nalo efa-toko lilina bo ai sipisipi yagamagi kumu mekehelise fa'mene minoto pe'mo mone lilina'muko keheli'ehibe. Ai sipisipi yagamagihi lusi kaba bo'ani menohibe. ¹⁴⁻¹⁵ Nani sipisipi yaga kaba bo'ani bati'a nohube. Afo'nifu nani kumu keheli'ehibe. To nani ana huto ai kumu keheli'ohube. Ya nohuto'ni sipisipi yaga'ni enali kumu ana huto akeheli'ohuna yabe. To enali ana hite nani kumu akeheli'ahana yabe. To nani enali kumu enubuto bito fililube'mu nohube luto lu molo'ohube. ¹⁶ To fato fato sipisipi yaga'ni mana bihugu menehana'a enali'i sa sa huloto enele'moto oto li nupa hu epalalube. Enali nogo'ni kehelite ete li nupa hite to kaba bo'ani moneko'isi nohigo moneko'na hite minalune'mu habe.

¹⁷ Enali kumu fililube luto nohugo Afo'nifu nani kumu bita huto komopa'a niminogo aku'i fili'ohunaguti nele'mo ho tinogo minalube.

¹⁸ Bona'i moneuba noho fililube'mu nohuto nemeha'ni li he'mi menetalina'mu yabe. Enali kumu fililube luto nani'ni liluna malaluna ni'ibe. To nemeha'ni li he'milufi to li he'miloto aku'i lilube yanamofhi nani foya'ni ni'ibe. Ya'ma Afo'nifu ya hubo luto lu nimi'ehina kaga keheli emi'ohube, luto Yesu lu'ehina yabe.

¹⁹ Ana kaga lu epigo Yuta bona'magi

kehelite ya'mana lu'ehina kagamofi kumu lilete ana bona'i minanamagi loko hi'ahana. ²⁰ Mone'amagi ma li'ahana: Foipa felemo komopa'agu tito minago negi no'ehinagihe. Henabe lite ai'a ka'a nekehelibe, lenaliya? ²¹ To mone'amagi ma li'ahana: O'e. Bo mone'mofihi komopa'agu foipa fele nohinogomo ya'ma hetofa kaga menolibe. Foipa feleuba bu pisi lu'ehina bomofihi bu'a li bati hu etalifihe? O'e, ya'ma mehu etalibe.

Yuta bona'magi Yesuhi enemegesa hi emi'ahana

²² Ko ito yasi hina kana huto higo to Yelusale hepalugu koyapa'i sipi mono nohi aku gi'ahananamofihi enali ya'ma beto hise ya'mu sipi nose'na nalata yupahi analo Yuta bona'i li gehesa hi'ahana yabe. ²³ Ana yupapo Yesu ya'ma mono nonugu tito mone nosipetoga gi'a Solomonihi Nosipeto yabe ya nelana ai anagu kapo nomalago ²⁴ Yuta bona'magi aitoga ete le'mo bego bego hite loka he'ahana: Lali loe lae nohuta henaki kana bulenogo komopati li hokolo hu letalane? Hu'mau kokulumaluguti ho lifi'ehina bo, Mesiau, ya'ma nohapi ma'naka luto lu limibo. ²⁵ Ya nelago Yesu kaga'anilo nona'a lu epi'ehina: Yata'a nani alu lepi su ho'ohugo lenali ya'ma kaga'mu keheli ule'ale mehi'ahana. Afo'nifu kaga lu molo neto'ehinamofihi lili'nauba ya'ma nani kumu ya suhi lenelepi'ehina yabe. ²⁶ Lenali ka lamana'a lu lepi'ohunanamofihi lenali keheli ule'ale mehi'ahana yagi sipisipi yaga'ni menehanagihe.

27 To sipisipi yaga'nimagi nogo'ni kehelilata nehabe. Nani enali kumu keheliya igo nemege'li mele'ahana. 28 Ya'ma yagapana'nimagi mino kosaba huse'na epilube luto mefilise mineme bite minalabe. Nani enunu ki'ohunaguti fato bouba nebe mesililina'mu yabe. 29 Ya'ma yagapana'ni nimi'ehina bo, Afo'nifu ai asaga'li enebe ligi'ehina. To kaba hu epolo'ehinaguti fato bo moneuba oto be mesililina'mu yabe. 30 Afo'nifu hiti nani hiti moneko babeyafalo nohu'ibe.

31 Ya ligo Yuta bona'magi efahi lite aku halune lite lago 32 Yesu lu epi'ehina: Afo'nifu lili'na nimi'ehina ya'ma lenogobisalo babu luto li huto hu'ohugo ana hetofa lili'na moneko'li li'ohuna, hena'mu nahalune'mu nehabe? 33 Yuta bona'magi enali ka'alo nona'a ma lite lu emi'ahana: Lali hetofa lili'naka li'ahata'mu ya'ma mekahaluta kai fa'mene bo nohatitamo ni'igo Hu'mamofihi lube sibina huto lu'ahatamo afo'nifu ai hiti nani hiti moneko babeyafalo nohu'ibe luto ya lu'ahata'mu fakupa ka lu ketoto kahalune'mu hune. 34 Ya lago Yesu lu epi'ehina: Lenali keya katinigu Hu'mau lu'ehinamo keye'ahana: *Lenali hu'ma suhi hite nehabe.* 35 Ya'ma lali mono kaga keye'ahana lamana ka ni'igo mino lito bu'ehina kaga ni'ibe. Hu'mau ka'a lu epi'ehina'a enali kumu nani suhi hite mine'ahabe luto Hu'mau lu'ehina. 36 To nanimoya Afo'nifu nele'mo ho tito melugu noho lifi'ehina. Nani Hu'mamofihi pana'a nohube luto'ni ya'ma lenali henabe luto lube sibina huto lu'ahatabe lite nelabe? 37 Afo'nifihi

amuya lili'na'a menolinogo'nimo nanitoga keheli menimilabe. ³⁸ Analo'i nani kumu keheli ule'ale mehite ya'ma lili'na li'ohunana'mu keheli ule'ale hite minalune'mu hilo. Hena'mube? Ya'ma lili'na li'ohutamo ni'igo Hu'mau nehe'moto nanitoga i ke'moto moneko'na nomino'ibe. To nani ana huto aitoga i ke'mobe.

³⁹ Ya luto lu epigo enali mone hiti aku naga'i emilune'mu nehago ai enayanuguti enebe silito bufa hu'ehibe.

⁴⁰ To Yesu buto Yotani nagamito leke hoto koyapa'i Yoniu ana nagami folo epolose hepato buto mino'ehina. ⁴¹ Anagu nohigo babu boana'i nehetite li'ahana: Yoniu lili'na amuya'a hiti meli'ohuto to ai ma bo kumu kaga lu'ehina'a ya'ma lama'naka lu huto hu'ehina. ⁴² Ya'mana kegi'a bona'magi babu luto Yesu kumu keheli ule'ale hite agoya hu emi'ahana yabe.

11

Lasalasi afili'ehina

¹ Hepato mone Betani analugu bo mone Lasalasi yabe gi'a nelana ai minoto besi'ehina. Ya'ma Betani hepa'i loe ate Malia to Mata mine'aha'ina. ² Ya'ma Maliau ai Yesuhi gigusalo tu mesebe hekito folo etoto oka'atu kele li eto'ehinamofihi etali'afu Lasalasi ya'ma besi'ehina bo yabe. ³ To ana a'male'i Yesutoga kaga melete lu emi'aha'ina: Sipi Bo, kai kibita huse bo kalalukafihi besi'ehina yabe. ⁴ To Yesu ya'mana besi'ehinaga obo luto li'aha'ina'mu kelilito lu'ehina: Ya'mana Lasalasihi besise'na huto hu eminogo fililoto meminalina'mu ya'ma

bona'magi kehelite Hu'mamofihi gi'a liyafa hilabe. Yana'mu nani pana'a nohugo enali ana hite nig'i'ni liyafa hilune'mu nehabe.

⁵ To Yesu Matahi to gona'a hiti'i to Lasalasi hiti komopa'a epi'ehina yabe. ⁶ To Lasalasi besi'ehinamofihi kaga kehelito Yesu nominana hepalugu loe yupahi hiti mino'ehina. ⁷ Minoto pana'alobo lu epi'ehina: Lali i behe huto Yutia melugu bilune, Yesu lu'ehina. ⁸ Ya ligo pana'alobomagi lu emi'ahana: Babafio, henabe luto anaga bilune? Hupamone kana Yuta bona'magi efa kosatu kahalune lite lago lanamoya to ana kegi'a lu kehelito bilune lapiye? ⁹ Ya lago Yesu lu epi'ehina: Yege tilengo mone yupahi go'i luto fana talibe. Bona'i moneuba kapo moloto nobinogo yege notigo efanuguti kanafu tito mekalina'mu yabe. Hena'mube? Fana tose'namofihi melugu bu go bati huto ho koto mekalibe. ¹⁰ To bo moneuba sinihi ginogo kapo moloto bilina ho kalina'mu yabe. Hena'mube? Komopa'agu fana tose'na'a meni'igo yabe. ¹¹ Yesu ya luto mone hiti lu'ehina: Lalalutifu Lasalasi ai bu'i ko'ehina to nani buto le'mo ho tilube. ¹² Ya ligo pana'alobomagi lu emi'ahana: Sipi Bo yale. Bu'i ko'ehina ye kalina'mu yabe. ¹³ Yesu lu epi'ehinamofihi hapa'a ya'ma Lasalasi afli'ehibe. Enali enegekesa kehelite ai fa'mene bu'i ko'ehibe. ¹⁴ Enali sibi enegekesa kehelite nehago Yesu lu hokolo huto lu epi'ehina: Lasalasi afli'ehibe. ¹⁵ Aflitita aitoga nani meminitita'mu nipagu bati huto nohigo ya'ma lenali kumu ya luto nolugo alihi nanitoga keheli ule'ale hi nimilabe. Yalo'i

lali aitoga bilune. ¹⁶ Ya ligo Tomasiu fato gi'a Ubabeya yabe lalu'agihi pana'alobo lu epi'ehina: Ke, bati huto babafi boti ai hiti lali hiti binogoti loho fililabe.

Yesu fili'ahanamagihi enele'mo ho tise bo yabe

¹⁷ To Yesu to pana'alobo'a Betani hepato nehetite Lasalasi fili'ehinogo enali gufa'a keli he'ahana yege yupahi loegi loegi ni'igo keheli'ahabe. ¹⁸⁻¹⁹ Betani hepa'i Yelusale hepato lebatoti ni'inalo ya'mu Yuta boana'i babu lite Mata hiti Malia hiti bu galune lite ete soso hi etete eniginaga fi etimi'ahana.

²⁰ To Matau Yesu noana kehelito nonuguti he'mito limito aitoga nobigo Maliau noha'anigu fa'mene mino'ehina. ²¹ Matau buto Yesuhi fo tula hoto lu emi'ehina: Oho, Sipi Bo'nimaka. Kai noha'nigu minatita netali'nifu mefililita'mu yabe. ²² To yatai hiti nani a'nokehelube. Kai afokafitoga loka hetogo Hu'mau mone'na kimilinagihe, luto Mata lu'ehina. ²³ To Yesu lu emi'ehina: Ketalikafu fili'ehinaguti le'mo ho tilina'mu yabe. ²⁴ Ya ligo Matau lu emi'ehina: Su halina kana sipi'a yanugu Hu'mau netali'nifihi le'mo ho tilina keheli fe lu'ohube. ²⁵ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Nanisigo fili'ahana bona'i enele'mo ho tilata bo nohuto mino kosaba huse'na epilata bo nohube. To bona'i moneuba nanitoga keheli ule'ale nohinogo gufa'a fililenogo aku ya'ma bo mino lito buto minalube. ²⁶ To bona'i moneuba nanitoga i ke'moto minoto to keheli ule'ale hu nimito minalina mefililina'mu yabe. Ya'ma keheliya ito nominatafihe? ²⁷ Ya ligo Matau lu

emi'ehina: O'yo. Sipi Bo, Hu'mamofihi pana'a le'mo ho ti'ehina bo nohane. To kokulumaluguti koho lifigo melugu limi'ahata ya'ma akeheli amuya molo'ohube.

Yesu ai yibi hu'ehina

²⁸ Matau ya lu emitu i behe huto buto gona'a Malia nohinalo buto musi huto kaga lu emi'ehina: Babafiti noanogo kai kumu kehe noibe. ²⁹ Ya ligo Maliau kehelito mele'isi ho tito aitoga bu'ehina. ³⁰ Yesu nohi hepato menehetito Matau yata'a lu emi'ehina kapo'alo ya minago Maliau anaga neheti'ehina. ³¹ To Yuta bona'magi Mali-ahi eniginaga fi emi'ahanamagi nonugu minete ai ho tito mele'isi leke ho nolimigo enali bu gete enegekesa kehelite ai kene mala malatoga buto yibi bilube'mu nobibe lite mege'i melete bi'ahana.

³² Maliau Yesu nohinalo nehetito lipito gigusalugu nu kito lu emi'ehina: Sipi Bo'nimaka. Kai nohatita netali'nifu meflitita'mu yabe. ³³⁻³⁴ Ya luto yibi nohigo Yuta bona'i e'ahanamagi hiti yibi nehago Yesu bu go'ehina. Bu goto komopa'agu sipi ginaga figo mehi epito enoloka ho'ehina: Lenali hiyaga keli he'ahana? luto ligo enali: Malo'i oto bu gobo, Sipi Bo yale, lite lu emi'ahana. ³⁵ Ya nelago Yesu yibi hu'ehina. ³⁶ Yibi nohigo Yuta bona'magi ma lite li'ahana: Bu galo. Ai ya'ma bo kumu sipi keke'i li eto'ehina. ³⁷ Ya lago mone'amagi ma li'ahana: Abo. Bu pisi lu'ehina bomofihi le'mo bati hu'ehinamo yana'mu henabe luto Lasalasi besi'ehinamo le'mo ye katita meflitita'mu ya hifhe?

Yesu Lasalasi le'mo ho ti'ehina

³⁸ Ya li'ahago Yesu mone hiti komopa'a sipi ginaga figo kene mala malatoga buto ya'ma mulimofihi efahi mone baga'alo hekini le'ahanaga neheti'ehina. ³⁹ Yesu ma lu epi'ehina: Ya'ma efahi li he'mi'ehilo. Ya ligo fili'ehina bomofihi etali'afu Matau lu emi'ehina: Sipi Bo'ni yale, Loegi loegi yupahi mele'ahanagi tuguma'i gofa nobibe. ⁴⁰ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Hena'mube? Yata'a lu kimi'ohunamofihi mekeheli'ahatafihe? Kai nanitoga keheli ule'ale hinogomo Hu'mamofihi amuya'a hiti fana tose'na'a hiti bu galane luto lu kimi'ohunagihe. ⁴¹ Ya ligo hekini le'ahana efahi li he'mi'ahana. To Yesu bu go saga huto ma lu'ehina: Afo'niga, nani kumu kehelilata nohane. Yana'mu foke ka lu kimilata nohube. ⁴² Nani kumu kehelilata nohatana keheliya i'ohube. Yalo'i nani aku ya nolugo hena'mube? Ma bona'magi kai melugu noho lifi'ahata'mu ya'ma keheli ule'ale hilabe. ⁴³ Ya luto luloto ai ka mone sipi kehe ito: Lasalasio, leke ho limibo, lu'ehina. ⁴⁴ Ya ligo fili'ehina bouba ho tito yogolo poto leke ho limigo gigusa'a yaha'a katatu sa gi'ahana to okaba'a hiti sa gi'ahana. Lasalasi ya minago Yesu lu epi'ehina: Gulu ho etenogo bino.

Yuta bona'magi Yesuhi halana ka lu hetofa hi'ahana

Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2

⁴⁵ To babu Yuta bona'i Maliatoga neheti'ahanamagi Yesu hu'ehinanamo bu gete aitoga keheli li pili ke'ahana yabe. ⁴⁶ To luga'amagi i behe hite Felosi bona'i nehanalo

bite Yesu hu'ehinana'mu lu epi'ahana. ⁴⁷ Ya lu epite nehago Felosi bo hiti to sipi mono noto kaba bona'i hiti li nupa hite mono kanisole bona'i li gehesa hite ma kaga li'ahana: Ya'ma bouba amuya lili'na babu luto li'ehinagi henati hilune? ⁴⁸ Lali mehe'mi etenogo ai amuya moloto nominago yege yege boana'i aitoga kehelite agoya hu emilabe. Enali ya hilenogo Lomu gamani bona'i kehelite lali sipi mono nohati tele bite lali nagati hiti asaga'i enoho fililune'mu habe. ⁴⁹ Ya nelago enaliluguti bo moneuba gi'a Kaiyafasi, ai kufugu mono nohi kaba bo sipi'a ya'mauba ho tito lu epi'ehina: Lenali negi nete mekehelilata nehabe. ⁵⁰ Henabe lite asaga Yuta bona'magita fililabe? Filinogo fenene hilibe, menekehelifihe? Ana bouba ai moneko'isi boana'mofi kumu fililina bati huto ni'ibe. ⁵¹⁻⁵² Ya'ma kaga lu epi'ehina'mu ai'a keheli'ehina'a meni'ibe. Ana kufugu sipi mono noto kaba bo nohigo lu huto huto bo legi huto ya'ma Yesu ai asaga Yuta bona'magi kumu fililina to enali kumu hiti fililoto to Hu'mamofih panana'a futili hi'ahana'amo enele'mo nupa hilibe. Ya'ma kaga'amofih hapa'a mekehelise fa'mene bagaguti lu epi'ehina yabe. ⁵³ Ya lu epi'ehigo ana kanagu Yuta kaba bomagi lu kehelite ho fililune lite yamofih kapo'a sa sa hite mine'ahana. ⁵⁴ Yana'mu Yesu Yutia metoga folaganugu kapo memoloto anagati he'mito mone hepa'i gi'a Efelemu ka metoga lebat'o ana hepato buto minoto pana'alobo hiti mine'ahana yabe.

⁵⁵ To analo'i Yuta bona'magi Pasa nose'na

nalana kana ma'asi huto hinogo to bona'i fato fato hepatogati ete Yelusale nehetite enugufa okala hilana yanamofihi mono nose'na nalabe lite bi'ahana. ⁵⁶ Enali Yesu kumu sa sa nehite sipi mono nonugu li nupa hite ai loka hago ai loka hago hite li'ahana: Kai henabe luto nokeheline? Mana sipi nose'na nalanaga alifi mealibe? lite li'ahana. ⁵⁷ To sipi mono nohi kaba bomagi hiti to Felosi bona'magi hiti boana'i lu epi'ahana: Yesu nominalina hepa'a kehelilete ete lu limilo, lite ya'ma kaga mele'ahana. Hena'mube? Naga'i emilune, lite li'ahana yabe.

12

A'i moneuba Yesuhi gigusa'alo tu mesebe folo'ehina

Mt 26:6-13; Mk 14:3-9

¹ To yege yupahi nayaha'ni su hoto mone kegi'a moneko'isi leke ho malago Pasa nose'na nalana kana huto meo'ehibe. Yesu ya'ma fili'ehina bo Lasalasi le'mo ho ti'ehina'a hepa'i, Betani yabe, ai buto analo mino'ehina. ² Ana hepato enali Yesu kumu nose'na mone laita hite loloba nehago Matau guna ito epigo Lasalasi hiti Yesu hiti hitalo minete ne'ahana. ³ Ya nehago Maliau mone kopogu tu mesebe nagami'i nina yama mesebe sipi efatoti mina fi'ehinamofihi ai lito Yesuhi gigusalo i hekito folo etoto yatama oka'atu kele li eto'ehina. Ana mesebeuba nonugu asaga'i tu hetofa'a bi'ehina. ⁴ Ya higo Yesuhi pana'alobo moneuba gi'a Yutasi Isikelioti ya'mana bo alihi Yesu kumu Felosi bona'i gutunu ka lu epilina ai

ma lu'ehina: ⁵ Abo. Ya'ma tu mesebemofihi fato bouba mina finogo mina'aloti 300 kina yabe lite bite enumuhi menina bona'i epilina ni'ibe. Henabe luto fa'mene folo eto'ehibe? ⁶ Yutasiu ya luto faga lu'ehina muhi menina bona'i kumu kaba mehu epolose ai gumina lilata bo nohibe. Ai'ago efaha gu'i lito kaba hulata aku ai hapa'a ana efaha gu'moguti gumina lilata hu'ehina. ⁷ To Yesu lu'ehina: O'e, he'mi etalo. Ma a'uba nehete keli halana yupapofi kumu mesebe folo neto'ehinagi ya'ma ai'a ni'ina'mu yabe. ⁸ Asaga kana enumuhi menina bona'i lenalitoga neminabe. Asaga kana nani lenalitoga meminalube, luto lu'ehina yabe.

Yuta bona'magi Lasalasi halana ka lu hetofa hi'ahana

⁹ To Yuta bona'magi babu lite Yesu Betani hep-alugu nominanamofihi kehelite anaga bi'ahana. Enali Yesuhi bu galune lite to fili'ehinaguti le'mo ho ti'ehina Lasalasi bu galune lite bi'ahana. ¹⁰ Ya'ma hu'ehina'mu sipi mono noto kaba bomagi kehelite Lasalasi halana ka lu hetofa hi'ahana. ¹¹ Hena'mube? Babu Yuta bona'magi Lasalasi fili'ehinaguti le'mo ho ti'ehina'mu kehelite mono kaba nagatogati he'mite to Yesutoga keheli ule'ale hite agoya hi emi'ahana yabe.

*Yesu Yelusale hepato gihiti bo suhi huto ti'ehina
Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40*

¹² Mone yupahi eteka'a babu boana'magi Pasa nose'na nalana kana'alo li gehesa hite Yesu Yelusale hepato alibe lite keheli'ahabe. ¹³ Ya kehelilete yafa haya'a i gofa hete mone olopa kapo nekisa'alo melete to mone yafa haya'amo

lite bite fo tula helete enegelo bi'ahana: Oho, Hu'mamofitoga fokehi li emilo. Hu'mamofihi bo noananamofihi gi'a liyafa hilo. Hu'mao, kai Isilaeli gihiti bomofihi lusa gi etobo, lite hekele li'ahana. ¹⁴ Ya nelago Yesu toki yaga sa huto mone'mofihi gupisa'alo minoto o'ehina. Ya huto koyapa'i ai kumu mono bukugu fayahi keye'ahana:

¹⁵ Yiona hepato bona'magita koli mehilo.

Gihiti botini lenalitoga nooto

toki yaga ikele'amofihi megesalo

minoto noana.

Bu galo.

¹⁶ Ya'ma hi'ahana kana'agu Yesuhi pana'alobomagi mono kaga koyapa'i fayahi ge'ahanamofihi hapa'amu mekehelite to boana'magi Yesu kumu enegelo bi'ahananamu ana hite hapa'amu mekeheli'ahana. To alipo Yesu fili'ehinaguti ho tito kokulumamofihi fana tose'nagu ti'ehina yana kanagu ya'ma mono fayahi ge'ahanamofihi beto hite keheliya i'ahana.

¹⁷ Koyapa'i Yesu Lasalasi mulilugu mele'ahana fili'ehinaguti le'mo ho ti'ehinamofihi kana'a babu boana'i minete bu ge'ahana'amagi bite Yesu kumu lu yege he'ahana yabe. ¹⁸ Ya hu'ehina'mu ya'ma babu boana'i Yesuhi amuya lili'na'amu akehelite kapogu fo tula hete li nupa hi'ahana. ¹⁹ Ya nehago Felosi bomagi ai lu emigo ai lu emigo ma lite li'ahana: Bu gete kehelilo. Lali ai be meligilata nohune. Bu galo, noto noto boana'i silaga'magi mege'i melelata nehabe.

Giliki metoga bona'i Yesu kumu bu galune lite sa hi'ahana

²⁰ To Yelusale hepalugu boana'i tite mono nonugu sipi nose'na nalana yupahi luga'amagi Giliki bona'i hiti moneko kumu ti'ahana. ²¹ Enali ete Yesuhi pana'alobo'a mone Filipi, ai Betesaita hepato Galili meluguti o'ehina bo aitoga ete lu emi'ahana: Babafio, lali Yesuhi bu galune'mu hune. ²² Ya lago Filipiu kehelito lalu'afihi Atulu nohinalo buto ana kaga lu emi'ehina. To keheligo etali moneka Yesutoga bite lu emi'aha'ina: Giliki bona'i enali kai kumu sa sa nehabe. ²³ Ya la'igo Yesu lu etimi'ehina: Yatai Kokulumaguti limi'ehina Bomo sipi fana meha'a aitoga huto hilina ya'ma kana'a ma'asi huto hilina'mu yabe. ²⁴ Lusiga lu nolepube. Mone nose'na biha'a melugu melimilina, fa'mene minoto pata sito boloto metilina'mu. To nose'na biha'a mone tili hu mo ito bololoto tito legeya'a babu luto halina'mu yabe. ²⁵ To ana huto bo moneuba mino lito buse'na'a amuya'a hiti li pili nokenogo ai'a fenene hilina'mu. To bo moneuba ma melugu mino lito buse'na'a li pili mekalina, megesa hu emilina, ya'ma bomofihi fenene mehuse ai kokulumalugu minoba minoba hilina'mu yabe. ²⁶ To bona'i moneuba foya'ni li netalube'mu nohuto'a nemege'i malalina'mu yabe. Ana kele kele pana'ni suhi huto nani nominonaga ai hiti minalu'ibe. Ana bo foya'ni netalata nohigo afo'nifu le'mo ho tito sipi gi molo etalibe.

Yesu fililina kana'amu kaga lu epi'ehina

²⁷ To Yesu kaga mone hiti lu epi'ehina: Yatai nani nipa'nigu nagabu gofa nogibe. To nani henabe lilube? Afo'niga ma kana lolo mehu netalata ya lilufi? Hena'mube? Ya'ma keke'i luse'na nugupisalo huto hina kanagu o'ohunagi huto hu netolenogo minalube. ²⁸ Ke, afo'niga. Kigikamo le'mo hofa tobo. Ya ligo kokulumaluguti nogo'a moneuba lu emi'ehina: Nani nig'i'ni le'mo hofa to'ohunagi to aku mone hiti le'mo hofa talunag-ihe.

²⁹ Ya ligo li nupa hi'ahana boana'magi ana nogo'a kehelite ma li'ahana: Kokililika no-libe, lite to mone'amagi: Agelo moneuba lu emi'ehibe, lite li'ahana. ³⁰ To Yesu lu epi'ehina: Ya'mana nogo'auba kaga nani kumu melu'ehina. Ya'ma lenalitini'mu lu'ehina yabe. ³¹ Yatai Hu'mau asaga melugu boana'magihi guna malalibe. Ya'ma me'i kaba bo, Satahi le'mo laba hinogo amuya'a limilina'mu yabe. ³² To enali meluguti nele'mo saga hilenogo nani babu boana'i nanitoga enele'mo moloto kefefe hilunagihe. ³³ Yesu ya luto lu'ehina'amofihi hapa'a ma nina, malipu yafalo henogo fililinamofihi gabu gise'na'a hiti lilina ya'ma kagauba lu hokolo hu epoloto enelep'i'ehina. ³⁴ To ya luto ligo bona'magi kagalo nona'a lu emi'ahana: Lali keya ka bukugu fayahi ge'ahana: Mesia ai minoba minobo hilina'mu, henabe luto enali Kokulumaguti limi'ehina Bomofihi meluguti le'mo saga hite ho fililabe, luto lu'ahata? Kokulumaguti limi'ehina Bo kiyi'afu nohibe? ³⁵ Ya lago Yesu lu'ehina: Lenali folaganugu fana tose'nauba bula ola huto hu'ehinamofihi hupamone kana su halina'mu.

Lenali ya'ma fana tose'na ni'igo analo nehilo.
 Ya hite, metepuna lenalitoga lenebe ligi lalibe
 luto lu'ohube. Bona'i metepunagu minoto kapo
 bilina bu go bati mehuse kapo'a menokehelibe.
³⁶ Ya'ma fana meha'alo lenali mege'i nemelete
 anagu foya lamana'a lite minalo. Lenali ya hilete
 fana tose'namofihi boana'i lolo hilabe.

*Yuta bona'magi Yesutoga keheli ule'ale
 mehi'ahana*

Yesu ya luto lu epito ai buto fato hepatoga
 fala kito mino'ehina. ³⁷ Ya'ma amuya'a hiti foya
 babu luto enubulo li'ehinamo'mu enali aitoga
 keheli ule'ale mehite to agoya hu meemi'ahana.
³⁸ Ya hu'ehina'mu koyapa'i lu huto huto bo
 mone, Aisaiyau ai fayahi koyo'ehinamofihi ya'ma
 lama'naka luto lu huto hu'ehina:
 Sipi bo yale.

Lali ka lamana'a lu yege ho'ohuna,
 kiyi'afu ana kagati
 keheli ule'ale hu'ehibe?
 To Sipi Bouba amuya'a enelep'i'ehinogo
 kiyi kiyi'afu keheliya i'ahabe?

³⁹ Enali aitoga keheli ule'ale mehi'ahanamo
 henabe lutobe? Yana'mu Aisaiyau mone hiti
 fayahi koyo'ehinamo ma ni'ibe:

⁴⁰ Hu'mau enubu li fili ko epolo'ehina.
 Ai enegekesa fi hekini lo epolo'ehina.
 Ya hu epolo'ehinagi
 enali enubutu bu megalana'mu
 to enegekesatu keheliya meilana'mu
 to komopa'ani i gelehe hite
 nanitoga mealana
 lenele'mo ye kalube luto lunamobe.

O'e, kaitoga mebilune lite li'ahanagihe.

⁴¹ Ya'ma koyapa'i lu huto huto bo, Aisaiya ai'i Hu'mau le'mo ho ti'ehina bomofihi fana meha'a bu go'ohuto Yesu kumu kaga luto koyo'ehina.

⁴² To Yuta enikibina bona'magi babu lite Yesu-toga keheli ule'ale hite aku Felosi bona'i kumu koli hite lu huto mehise fa'mene mine'ahana. Lu meepi'ahana hena'mube? Enali Yesuhi kaga li pili kalune'mu nehanamagi enegekesa kehelite Felosi bona'magi Yesuhi agoya hu emi'ohuna'mu kehelitele mono nonuguti lele'mo he'mi lalibe lite fa'mene mine'ahana. ⁴³ Enali Hu'mau foke ka lu epi'ehina'a nesi'asi epesigo to noto noto bona'magi enofoke ka lu epi'ahana ya'mana sipi epesi'ehina'mu yabe.

Yesuhi kaga'auga bona'magihi hapa'ani loko hilina

⁴⁴ To Yesu bona'i li nupa hi'ahanamagihi kehe ito sipi kaga lu epi'ehina: Bona'magi nani kumu keheli nimilana enali nani'nimuko mekehelite noho lifi'ehina bo, Afo'nigi hiti le'alitoga enali keheli ule'ale hi'ahana. ⁴⁵ To bona'magi bu nenegete noho lifi'ehina bo, Afo'nifihit hiti bu negabe. ⁴⁶ To nani ya'ma melugu oto minoto libi'i mone suhi huto nominobe. Ya nohugo bona'magi nanitoga keheli ule'ale hite metepuna monelugu meminalana'mu. ⁴⁷ To bona'magi ya'ma kaga'ni keheli he'milenogo nani ai'a hapa'a loko mehilube'mu hube. Nani melugu oto noto noto bona'i kaga'ani loko hilube'mu meo'ohube. Noto noto bona'magihi enubuto biluna'mu yabe luto'ni yana'mu o'ohunagihe. ⁴⁸ Bona'magi enemegesa hi nimilana to ka'ni

keheli he'milana enali'i kene'i moneuba ka foya li epoloto kaga'ani loko hilibe. Ya'ma lu epi'ohuna kaga'auga me'mo hiti kokulumamo su halina kana'agu hapa'animofihi loko hilibe. ⁴⁹ Ya'ma kaga lu'ohunamofihi nani'nisigo meni'ibe. Noho lifi'ehina bo, Afo'nifu ai'a lu huto hilane luto lu'ehina kagamo ya'ma nani lu yege holata nohube. ⁵⁰ To Afo'nifu kaga lu molo'ehina yanauba bona'i enubuto binogo mino kosaba hilana'a ya'ma lilabe akeheli'ohube. Kaga'ya lu nolepuna Afo'nifu lu'ehina baga'aguti ya'ma lu nolepube.

13

Yesu pana'alobomagihini enigigusa'ani nagamitu okala hu epolo'ehina

¹ To mone kana'a nose'na laita hite nalana Pasa yabe nelana ya'ma yupahi leba talina Yesu ma meluguti he'mito afo'afihi hepato bilina kana ma'asi huto hilibe luto akeheli'ehina. Ai boana'a ma melugu mine'ahanamagihini asaga yupahi keke'i lu epolo'ehina. To ai keke'i lu epolose'na'a minomo buto su meho'ehigo ai fili'ehina.

² Utehi Yesu to pana'alobomagi hiti nose'na nete mine'ahana. Ya nehago Satau lu kehelito Yutasi, Simoni Isikeliotihini pana'a, ai Yesuhi fateha'a gutunu ka epilibe luto lu molo eto'ehina.

³ Yesu afo'afu asaga kaba huse'na emi'ehina kehelito to Hu'mamofitogati limito o'ehina hiti to i behe huto Hu'mamofitoga aku'i bilina ya'mana akeheli'ehibe. ⁴ Ya hu'ehina'mu Yesu hitaloti he'mito kefe gu'a kisi he'mito tauli kata mone lito li bilisa hoto ⁵ to nagami'i somogu hefito pana'alobo'amagihini enigigusa'ani okala hu hapi

fito ho tiloto tauli kata li bilisa ho'ehinatu kele li epolo'ehina. ⁶ To ya huto'a Simoni Pita nohinaga buto minago Pitau loka ho'ehina: Sipi Bo yale. Nigigusa'ni okala hu netalapi, luto ligo ⁷ Yesu lu emi'ehina: Ya'ma huto hu ketonana mekeheline. Alihi ya'ma hapa'amu komopakatu keheliya ilane. ⁸ Ya ligo Pitau lu emi'ehina: O'e, kai nigigusa'ni okala mehu netalata'mu lusiga nolube. Ya ligo Yesu lu emi'ehina: To nani okala mehu ketolenogo'ni kai pana'alobo'ni lolo mehilane. ⁹ Ya ligo Pitau lu emi'ehina: Sipi Bo, nigigusa'nigo okala mehutoka nayaha'ni lataha'ni asaga'i okala hu netobo. ¹⁰ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Bona'i moneuba nagamilugu kolago ya'ma bomofihi gufa'a gulu gulu ligo aku'i okala mehilina'mu. Mone yupahi gigusa'ago okala huloto ya'ma anasi gulu gulu lilibe. To lenali ana hite komopatinigu gulu gulu lu'ehina. Folagahatinigu kene'i moneko'isi gulu gulu melu'ehina yabe luto Yesu lu epi'ehina. ¹¹ Ya'ma kamofihi moneko'i gulu gulu melu'ehinamo henana ni'ibe? Bo moneuba fateha'amagihi gutunu ka lu epilina ya'ma bo'mu Yesu kohe toto akeheli'ehina.

¹² Ai enigigusa'ani okala hu su ho epoloto kefe gu'a aku'i i kololo bito hitalo buto meto minoto enoloka ho'ehina: Ya hu lepolo'ohunamofihi hapa'a akeheli'ahanafihe? ¹³ Lenali nani kumu Babafio lite to Sipi Botio nigi hana ma'naka lite nigi habe. Ya'ma nohube. ¹⁴ Nani Sipi Botini hiti Babafitini nohube. To nani lenigigusatini ma'asi okala hu lepolo'ohunagi lenalitini ana hite ya'ma ai okala hu etenogo ai okala hu etenogo ya'ma

hilo. ¹⁵ Nani babeyafa'a lenelepi'ohunagi lenali ya'ma hu lepolo'ohunamofihi kehelite ana hite agoya hu epite minalo. ¹⁶ Lusiga lu nolepube. Koko pana'a mone afo'afihi be ligi'ehina pana'i menohibe. Ana huto kaga lito bu'ehina bo mone ai ho lifi'ehina'amofihi be meligi'ehina yabe. ¹⁷ Ya'mu lusiga lu lepi'ohuna, yatai lenali keheli'ahana. Kehelilete mege'i melete nehago komopatinigu babahi hilina'mu yabe.

¹⁸ Nani lenali kumu asaga'i menolube. Enele'mo ho ti'ohuna'amofihi akeheli'ohube. Koyapa'i mono bukugu fayahi ge'ahana ya'ma lama'naka lu huto hilinamo ni'ibe: *Nose'na noto mino'ina bouba gigusatu la'misa nefi'ehibe.*

¹⁹ Nani ya'ma huto mehu'ehinamofihi ka'a yata'a lu lepi'ohunamo ya'ma alihi huto hinagi nanitoga keheli ule'ale hu nimilabe. ²⁰ Ma'naka lu nolepube. Enali nani ho lifi'ohuna bomofihi be tigilana enali ana suhi hite nani nebe netigibe. To ana huto nani nebe tigilana bona'magi enali ya'ma noho lifi'ehina bo Afo'nifu be netigibe.

Yesu fateha'amagi nele'malabe luto lu huto hu'ehina

Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23

²¹ Yesu ya luto luloto komopa'agu sipi keta higo lu hokolo huto lu epi'ehina: Ma'naka lu nolepube. Folagahatiniguti kene'i moneuba fateha'nimagihi nani kumu lu epilina'mu yabe. ²² Ya ligo pana'alobomagi ai bu gago ai bu gago hite enegekesa loe lugufa yigite lu'ehinamofihi hapa'a mekeheli'ahana. ²³ Pana'alobo mone'a Yesu bita hina'a ai Yesutoga hepito mino'ehina.

24 Ya nohigo Pitau kisuma huto obo luto ligo noago lu emi'ehina: Kai Yesu lu'ehina bo'mu kiyi'afube luto loka hobo. 25 Ya ligo ana pana'uba Yesutoga minomo tubuto loka ho'ehina: Sipi Bo, fatehakamagihi lu epilina bo kiyi'afu nohibe? 26 Ya ligo kagalo nona'a Yesu lu emi'ehina: Nani mone beleti nose'na tobo sito lito supu nagamilugu i fulu huto emiluna ya'ma bo nohilibe. Ya luto luloto mone beleti nekisa i fulu huto Yutasi Simoni Isikelioti pana'a li emi'ehibe. 27 Emigo Yutasiu lito noto nohigo ana'asi Satau komopa'agu ti'ehina. Ya higo Yesu lu emi'ehina: Ana'ina lolo hilube'mu nohata me'me huto lolo hubo. 28 Ya ligo hitalo neminanamagi Yesu lu emi'ehina ka ya'ma keheli bati mehi'ahabe. 29 Yutasiu efaha gu'i kaba hu'ehinagi pana'alobomagi enegekesa kehelite ya'ma nose'na li nupa hite nalana'mu Yesu nose'na mone hiti buto mina fi letobo lutomofi to mone nose'na lito buto enumuhi menina bona'i li epibo, ya'ma ka lu noemunafi enali ya'ma enegekesa keheli'ahana yabe. 30 To Yutasiu beleti lito ana'asi nonuguti leke ho limito bu'ehibe. Metepu ito folugu kana hu'ehina yabe.

Yesu yuhufa ka lu molo'ehina

31 Yutasiu enalitogati leke ho limito nobigo Yesu lu epi'ehina: Yatai kana'ni huto nohigo nani Kokulumaguti limi'ehina Bomofita nani fana meha'ni ahuto hibe bu galabe. Yatai Hu'mamofihi fana meha'a nanitoga huto hulenogo bu galabe. 32 Hu'mamofihi fana meha'a nanitoga huto nohinogo nani Kokulumaguti limi'ehina Bomofita enelepilube.

To ana suhi huto Hu'mau fana meha'nimo enelepilina'mu, mele'isi ya hilina huto ni'ibe. ³³ Oho, pana'nimagita. Lenali hiti nani nesi kanasi minoto'ni ma'asi atibilube. Lenali nani kumu sa hilete koyapa'i Yuta bona'i lu epi'ohuna: Biluna hepatoga mebilana'mu ya'ma lenali hiti ana hite anaga mebilabe luto lu nolepube. ³⁴ To yuhufa kaga lu molo'ohuna ma lu nolepube. Lenali komopatini lenogotinifihi emilo. Nani komopa'ni lenalitoga lepi'ohunagi lenali ana hite ai komopa'a eminogo ai eminogo hite ya hilo. ³⁵ Lenali komopatini lenogotinifihi eminogo yege yege bona'magi Yesuhi pana'alobo'a nehabe lite lilete kehelilabe.

Yesu Pitahi nani kumu megesa hu nimilane lu'ehina

Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34

³⁶ Yesu ya ligo Simoni Pitau loka ho'ehina: Sipi Bo yale, hiyaga bilube'mu nohane? ligo Yesu ma lu emi'ehina: Biluna hepato mebilata'mu yabe. Nani kohe toto bulenogo'ni alihi nemege'i moloto bilane. ³⁷ Ya ligo Pitau loka ho'ehina: Sipi Bo, kai kohe toto buletogo henabe luto nani yatai kemege'i mebilube? Nani yatai kai kumu mele'isi fililube'mu nohuto lu nokumube. ³⁸ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Ya hifi? Nani kumu fililube'mu lusiga nolapi? Nani ma'naka lu nokumube. Etehi folugu'i kokole nogo memalalina kana kai yupahi loebe monebe nani kumu menokehelube luto bahane hoto lu epilane, Yesu ya luto lu emi'ehina yabe.

14

Yesu Hu'mamofihhi kapo'a lu enelep'i'ehina

¹ To Yesu pana'alobo'a ka lu epi'ehina: Komopatinigu koli mehilo. Lenali Hu'mamofitoga keheli ule'ale hite to nani'nitoga ana hite keheli ule'ale hilo. ²⁻³ Ifo muyalo Afo'nifihhi hepa'i ni'inalo nohi babu luto ni'inagi nani kohe toto tito hepatini li kuguma hilube. Yanuga li kuguma hu su holoto'ni i behe hu limito lenali kumu lenele'malube luto'ni lenali hiti nani nohunalo minalune. Ya'ma huto hilinamo meni'itita lu hokolo hu leputita'mu yabe. ⁴ To nani biluna hapa'nimofihhi kapo ya'ma lenali akeheli'ahabe. ⁵ Yesu ya luto lu epigo Tomasiu lu emi'ehina: Sipi Bo yale, bilata hepa'i mekeheli'ohuta ya'ma kapo'a hiya'a huto kehelilune? ⁶ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Ya'ma kapomo nani'ni nohube. To ka lamana'a hiti nohuna to mino kosaba huse'na hiti nani'ni nohube. Ya nohunagi bona'i mone'amagi Afo'nifitoga bilune'mu nohune lite aku i pebisa ho netete aitoga bi menehetilabe. ⁷ Lenali nanimomu'i kehelite Afo'nifi kumu kehelilune'mu habe. To ma kanagu lenali bite ai kumu nekehelite to bu negabe.

⁸ Ya luto ligo Filipiu lu emi'ehina: Sipi Bo yale, Afokafihhi lelepibo. Lelepiletogo lali keheli бага ito anasi'ya minalibe. ⁹ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Yatama kana'a nani hiti lenali asaga'i mine'ahanamo nani kumu mekeheli'ahatafi, ya Filipio? Afokafihhi lepibo luto henabe lutobe nolane? Buga. Bona'i mone'amagi bu nege'ehinogomo ya'ma enali Afo'nifi hiti be ge'ahabe. ¹⁰ Filipio, nani hiti Afo'nifi hiti moneka

nohu'ina yamofihi keheli ule'ale hu'ahatafihe? To ana huto Afo'nifu nanitoga i ke'moto nomina keheliya i'ahatafihe? Ya'ma kaga ma'asi lu lepi'ohunana nani'ni meni'igo Afo'nifu nanitoga i ke'mo'ehinamofihi kaga'a lu nolepube. Afo'nifu ai lili'na'a nonimigo ya'ma lili'na li eto'ohube, ya luto Yesu pana'alobomagihhi lu epi'ehina. ¹¹ Ya luto ma lu'ehina: Nani hiti Afo'nifi hiti moneka mino'ohu'inamo to nanitoko i ke'moto mino'ehinamo hiti ya'ma keheli ule'ale hilo. Yamofihi keheli ule'ale mehitemo amuya lili'na li huto hu'ohunanamofi kumu lenali nanitoga keheli ule'ale hu nimilo. ¹² Lusiga lu nolepube. Bona'i mone'amagi nanitoga keheli ule'ale hu niminogo ya'ma nani amuya foya'ni suhi hite lilana'mu to, ma'naka luto mone hiti foya'nimofihi be ligite babu lite lilabe. Hena'mube? Nani Afo'nifitoga tito minenogo'ni enehe'menogo babu lite amuya lili'namo lilabe. ¹³ To lenali hena hena nasana'mu nigil'nilo lite loka helenogo nani ya'ma huto hu lepalalube. Afo'nifihi pana'a nohunagi ya hu lepalalube'mu hugo bona'magi kehelite Afo'nifihi enofoke ka li emilabe. ¹⁴ To lenali fato fato'namu nigil' hete noloka helenogo ya'ma huto hu lepalalube.

Hu'mau Sikalafu'i epilina'mu lu molo'ehina

¹⁵ Lenali komopatini neniminogo ya'ma kaga lu molo'ohunanamo keheli nimilabe. ¹⁶ Ya hilenogo'ni Afo'nifitoga Sikalafu'i ka lamana'amofihi afo'afu ai lenehe'malina ai'i loka holenogo lepilibe. Ya'ma Sikalafu'i lepilenogo ai hiti lenalitoga minoba minoba hilina'mu

yabe. ¹⁷ Noto noto bona'magi ai'i bu megelata to mekehelilata nehite ana Sikalafu enalitoga melimilina'mu yabe. To lenali ai'i kehelilata nehabe. Hena'mube? Ai lenali hiti moneka minoto komopatinigu huto nohibe.

¹⁸ To nanimoya he'mi lepololenogo'ni megusa pana suhi hite meminalabe. Lenali nehanalo aku alube. ¹⁹ Hupamone kana'a minolenogo noto noto bona'magi bu menegenogo aku lenali bu nagalabe. To nani lito buto nohunagi lenali ana hite mine lite bite minalanagihe. ²⁰ Yana yupahi huto hulenogo lenali Afo'nifitoga i ke'maluna ya'ma kehelilabe. To lenali nanitoga i ke'malana to nani lenali hiti minaluna ya'ma kehelilabe.

²¹ To bona'i mone'amagi komopa'ani nimi'ahanamagi kaga molo'ohunana kehelite nemege'i melelata nehabe. Ana komopa'ani nimi'ahanamagihi Afo'nifu enali'i komopa'a epilibe. Nani ana huto ya'ma bona'magihi komopa'ni epito nani hapa'ni enelepilube.

²² Yesu ya luto ligo Yutasu, fato Yutasi ya'ma Isikelioti menohina, ai loka ho'ehina: Sipi Bo yale, henabe luto noto noto bona'i kai'naka meenelepise lalisigo nolelepine? ²³ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Bo moneuba komopa'a nimito nohutomo kaga'nilo mege'i malalibe. Afo'nifu ana bomofihi komopa'a emilibe. Ya huto Afo'nifi hiti nani hiti ana bomofitoga buto ai hiti moneka minalune. ²⁴ To bo moneuba komopa'a menimilina kaga'ni mege'i memalalibe. Ya'ma kaga keheli'ahana'a nani'ni kaga'ni meni'ibe. Noho lifi'ehina bo Afo'nifu, ai kaga'a lu nimi'ehina'a ya'ma lu nolepunamo

ni'ibe.

²⁵ Nani ma'asi bilunagi ya'ma kaga lu nolepuna lenali hiti nominone. ²⁶ Afo'nifu nig'i'nilo lenehe'malina ya'ma Sikalafu'i lenalitoga ho li-filina'mu yabe. Ai nehetito asaga nasana'mu lenelepiloto to asaga kaga'ni lu lepi'ohuna'a beto hu lepilina'mu yabe.

²⁷ To nani he'mi lepoloto fuluna mone lep-inogo'ni ya'ma fuluna'niuba lenalitoga mino-lata nohibe. Noto noto bona'magi fuluna'a epise'na ya'ma nani melepilube'mu, fato'na lep-ilube'mu nohube. Lenegekesa yigi yigi mehise to komopatinigu lenelesa linogo koli mehilo. ²⁸ He'mi lepalalube luto aku'i lenalitoga alube lutomo ya'ma lenegekesa keheli'ahana. Lenali komopatinimi'ehinogomo Afo'nifitoga tilube lutomomu'i kehelite lenegelo bilana'mu yabe. Hena'mube? Ai amuya hiti nebe ligi'ehina bo nohinagi lenehe'malibe. ²⁹ Kohe toto yatai kana'agu lu nolepunamofihi alipo ya'ma kaga huto hulenogo lenali keheli ule'ale hilabe. ³⁰ Yatai kana'a hupamone ni'igo mone kaga melepilunagi asaga noto noto bona'magihi kaba bo sibi hu'ehinauba oto huto hilibe. Ai nele'mo sibina huto babeyafa hilinamofihi amuya'auba nebe meligilina'mu yabe. ³¹ Ya huto hilenogo nani komopa'ni Afo'nifihi emi'ohuna yanamofihi noto noto bona'magi ya'ma kehelilune'mu habe. Yana'mu Afo'nifu kaga lu nimi'ehina mege'i mololata nohube, Yesu ya luto to kaga mone lu epi'ehina:

Lali yatai ho tito ma hepatogati he'mito nobune.

15

Yesu bai naga'mofihi lamana hapa'a nohibe

¹ Yesu molo emito ma luto lu epi'ehina: Nani ya'ma bai naga'i hapa'a lamana'a nohube. To Afo'nifu bai naga'i foya afo'afu nohibe. ² Nanitogati yafa moneuba ya'ma legeya'a mehalina'a yamofihi laga hu he'milina'mu yabe. To yafa mone'mofihi legeya'a helenogo legeya'a silaga'i halibe luto noluto sibina hina'a laga hu he'mi he'mi nohibe. ³ To ya'ma mono ka kohe toto lu lepi'ohunauba lenali komopatini gulu gulu ligo mino bati hite nehabe. ⁴ Lenali ya'ma nanitoga ete hepiteminalo. Ya hi'ahana'mu nani lenalitoga buto i hepito minalube'mu hube. Hapa'a hiti yaha'a hiti i mehepise minoto yaha'auba ai'asigo ni'ito legeya'a halina'a mone meni'ibe. Lenali ya'ma ana suhi hite ete nanitoga i mehepilana ana huto lenalitoga legeya'a mone mehalina'mu yabe.

⁵ Bai naga'mofihi hapa'a nani ya'ma nohube. Lenali ya'ma letoha'a nehabe. Mone'a enali nanitoga ete hepiteminalana ya'ma nani ana suhi huto enalitoga buto i hepilenogo enalitoga legeya'a babu luto halina'mu yabe. Lenali ya'ma nani hiti i mehepise ana'ina legeya'a lilana'a mone meni'ibe. ⁶ Luga'amagi enali nanitoga ete i mehepilana ya'ma i pigilata nohina ya suhi hite gulu gulu bilenogo laga hu he'milube'mu hibe. Haya'a ya'ma i pigilago logogu laga hite keyelata nehabe. Nanitoga ete i mehepina bona'i enalitoga ana suhi huto hilinamo ni'ibe. ⁷ Lenali ya'ma nani hiti minototi kaga'ni komopatinigu

minalina ana'ina'mu buka tilana huto hu lep-ilube'mu hibe. ⁸ Lenalitoga legeya'a babu luto helenogo lenali lama'naka nani bona'ni lolo hite minelenogo Afo'nifihi fana meha'a ya'ma sekele mamu'a hiti huto hilina'mu yege yege bona'magi be gelete kehelilabe. ⁹ Afo'nifu ai'a komopa'a nimilata nohibe. Nani ana suhi huto komopa'ni emilata nohube. Ya hulago lenali komopa'ni lep-ilata nohunamo yanamofihi kaba huse'na'nigu minalo ¹⁰ Nani Afo'nifihi bagaguti ka'a kehelito liloto komopa'a nimilata nohina yanamofihi kaba huse'na'nigu nohunamo ni'ibe. Ana suhi hite nabagaguti kaga kehelite lilete komopa'ni lepilata nohuna yamofihi kaba huse'na'nigu minalabe.

¹¹ Nani komopa'nigu haya noinago komopatinigu ana suko huto haya ilina yauba i futili huto bai toto minalibe luto kaga ya'ma lu lepi su hoto nominobe. ¹² Ya'ma luto nolu lepolobe. Komopa'ni lepilata nohuna ana suko hite lenali komopatini ai eminogo ai eminogo helite bilabe. ¹³ Kene moneuba ai gibo lalu'agi kumu yabe luto minoto lito nohina'aloti he'miloto fililina ya'ma komopa'a epi'ehinamofihi hapa'a huto hilube'mu hibe. Fato suhi komopa'a ai epilata nohinamofihi nasana be meligilina'mu yabe. ¹⁴ Lenali kaga nolenelepunalo mege'i melelata nehana nalalu'nigita yabe luto lilube'mu hube. ¹⁵ Kele kele pana'i moneuba kaba bo'amofihi lolo hu etoto moloto hu'ehina komopa'agu kaga ni'ina mekehelinago nani ya'ma kanalo lenali kumu kele kele pana'ni yabe luto melilube. Nani ya'ma Afo'nifitogati kaga keheli'ohuna lu huto

huto alu lepi su ho'ohunamo ninaya yatai lenali kumu nalalu'nigita nehabe luto nolube. ¹⁶ Lenali nani'i ya'ma nele'mo eto menehabe. Nani ya'ma lenele'mo eto hugo lenali bite legeya'i li huto hilenogo amuya moloto minoba minoba huto minalibe luto lu lepolo'ohuna. Ya hilete nani nigini'ni kehelite ana'ina henana'mufi Afo'nifitoga buka tilana'alo lepilube'mu hibe. ¹⁷ Komopatini ai eminogo ai eminogo hilabe luto nolu lepolobe.

Metoga bona'magi Yesuhi pana'amagihl luba ka lu epilabe lu'ehina

¹⁸ Metoga bona'magi mono ka mekehelise lenali kumu enitaluga logo binogo luba hi epelenogomo lenali ya'ma lite lenegekesu mehese kehelilabe. Sipi Boti metoga nohigo hapi fite luba he'ahanamo ni'ibe lite kehelilabe. ¹⁹ Lenali mono ka mekeheli'ahana bona'magihl folagaha'anigu minalana enali lenalitoga komopa'ani lepitine. Nani ya'ma enali folagaha'anigu lenele'mo eto hugo enali lite melete hi'ahana ya'ma lenali he'mi'ahanamo ni'ibe. Yana'mu lenali'i ya'ma luba ka li lepilata nehabe. ²⁰ Nani kaga mone ma luto lu lepi'ohunamo yamofihl lenegekesu mehese kehelilo. Kele kele pana'uba kaba bo'auba lolo huto moloto nohina nasana be meligilina'mu yabe. Enali nani'i kalana'i mele netelata nehanaya lenali hiti ana hite kalana'i mele lepallune'mu habe. Nani kaga'ni kehelite li gu meil'ahanamo ni'inagi lenali kagatini ana suhi hite kehelite li gu meilune'mu habe. ²¹ Noho lifi'ehina bomu'i kehelil fe meli'ahana

ya'mu nani nigi'ni lenalitoga ni'ina'mu yabe lite ya hi lepalalune'mu habe. ²² Nani enalitoga limito huto huto kaga lu meepi'ohunalo ni'itita enalitoga foipana'ani mino meepalatita'mu yabe. To ka foya melilina'mu yabe. Ya hu'ehinaya foipana'ani hena hena hite he'milana ni'ibe? ²³ Moneuba nani'i luba ka lu nimilata nohilina Afo'nifi hiti ananago huto luba ka lu noemibe. ²⁴ Nani folagaha'anigu fato suhi amuya'a hiti ya'ma koyapa'i bona'magi li huto mehi'ahanamofihi li huto hutita enalitoga foipana meminatine. To ya'ma be gologo bi he'mi'ehite nani'i luba ka li nimiba li nimiba nehite Afo'nifihi ananago hite luba ka neli etabe. ²⁵ Ya hilago mono bukugu ka mone ma lite fayahi keye'ahana ya'ma amuya moloto ni'ibe: *Enali ya'ma fa'mene'mu nani'i luba ka li nimi'ahanamo ni'ibe.*

²⁶ Afo'nifu lolo huto fi hetofa hu lepalalina kamofihi lataha'a Sikalafu'uba ya'ma Afo'nifitoga nohibe. Ai'i ho lufugo Afo'nifitogati limito hapa'ni lu huto hilube'mu hibe. ²⁷ Lenali ya'ma foya hapi hu'ohunaguti nani hiti mineme bite mine'ahanamo ni'inagihe, lenali hiti hapa'nimu ana suko hite li huto hilana'mu yabe, luto Yesu ya lu'ehina yabe.

16

¹ Aliha'a ana'ina mone lolo hi neepelenogo mono ka he'mi lalabe luto kaga ya'ma kohe toto lu nolepube. ² Enali ya hite mono nohi fi hekini lo lepalalana'mu. To kana mone hupamone hilube'mu lenoho fililabe lite nehinogo

Hu'mamofihite lemehe noemupihe lite lenahalana'mu yabe. ³ Enali ya'ma Afo'nifite hiti nani hiti bu le'ego bati mehise ya suhi lolo hilana'mu yabe. ⁴ Nani kohe toto kaga ya'ma lu nolepuna ya'ma amuya nemelenogo ya'ma lite lilana'mu: Afotifu koyapa'i lu limi'ehinamo ya'ma huto hibe lite beto hilabe. Hapi huna kanalo lenali hiti minoto lito hiluta kana yatamalo ni'igo mele'isi lu melepi'ohunamo ni'ibe.

Sikalafu'mofihite foya'a

⁵ Yatai ya'ma noho lifi'ehina bomofihite nohinaga i behe huto bilube'mu nohugo lenalitogati bo moneuba hiyaga bilube'mu nohane luto noloka meho'ehibe. ⁶ Kaga ya'ma lu nolepugo keke'i luse'namofihite komopatinigu bai notabe. ⁷ Nani ka legeya'a lilugi kehelilo. Nani i behe huto tiluna nasanauba ana'ina lamana'a li huto hu lepilina'mu yabe. He'mi lepoloto metutita lenehe'malina bo ya'ma melimitita'mu yabe. Tiloto'ni ya'ma ho lifinogo lenalitoga limilina'mu yabe. ⁸ Limiloto metoga bona'magihi foipana'animofihite to li lamana hulatanamofihite hapa'amu to foipana lepilinamofihite hapa'amu ka foya lalatanamofihite hapa'amu kehelite fe lilana'mu yabe. ⁹ Enali nani kumu kehelite ule'ale monehana foipanamofihite hapa'amu linogo kehelilabe. ¹⁰ Lamananamofihite hapa'amu lilenogo ma lite kehelilana'mu yabe, nani Afo'nifitoga i behe huto netinogo aliha'a mone'a hiti be menagalana'mu yabe. ¹¹ Ka foya lalatanamofihite hapa'amu linogo ma lite kehelilana'mu yabe, ya'ma melugu gihite bo, Satau foipana'mu ka foya li'ehinamo ni'ibe.

¹² Kaga lu lepiluna babu luto ni'inaya yatai mele'isi lu lepi su ho'ehinogo'ni keta lepesi laligi. ¹³ Mono ka lamana'amofih i afo'afu fana meha'a hiti Sikalafu'uba ai'a limiloto lamana kaga komopa'agu lenele'moto bilube'mu hibe. Yamofih i ai'a ekesa kehelito lu melepilina'a huto ni'inaya, Hu'mau lu'ehina'a huto lu lepilina'mu yabe. Ya huloto minoto ana'ina huto hilina'mu lu lepilina'mu yabe. ¹⁴ Ai kaga ya'ma nani-togati liloto nolenelepinogo fana meha'ni liloto nohinogo huto hilube'mu hibe. ¹⁵ Afo'nifitoga ana'ina ninamofih i nanigo nimi su ho'ehinamo ni'ibe. Yamofih i Sikalafu'uba kaga ya'ma nanitogati liloto lu lepilube'mu hibe luto alu nolepube.

Keke'i luse'na hiti enegelo bise'na hiti ka lataha'a

¹⁶ Lenali kana'a nesi'a neminete nani'i be menagalune'mu habe. Yamofih i ifo'alo nesi'a minete nani'i aku bu nagalana'mu yabe. ¹⁷ Ya luto lulago pana'alobo luga'amagi enali ma lite li keheli fa keheli nehite li'ahana: Ka'a ya'ma henana'mu nolibe? Kana mone minete nani'i be menagalana'mu yabe. To yamofih i ifo'alo nesi'a minete bu nagalana'mu yabe. To Afo'nifitoga i behe huto tilube luto nolina ya'ma hena'mu nolibe? ¹⁸ Ya lite lilete mone ma lite li'ahana: Kana'a nesi'a yabe luto nolina ya'ma hiya kana'mu nolibe? Kaga li'ehina yamofih i hapa'a menokehelune. ¹⁹ Lite lilete loka halune'mu nehago Yesu ya'ma keheli fotogo huloto ma luto lu epi'ehina: Kana'a nesi'a neminete nani'i be menagalana'mu to yanamofih i

ifo'alo nesi'a neminete nani'i aku'i bu nagalana'mu yabe luto lu'ehina'mu lu keheli fa keheli hi'ahafihe? ²⁰ Lama'naka lu lepilugi kehelilo. Lenali ya'ma yibisu kalasu hite nehinogo melugu bona'i mono ka mekeheli'ahana'amagi enali enegelo bilune'mu habe. Ya nehinogo lenali keke'i lilana'mu yabe. Ya nehinogo komopatini le'mo gelehe hinogo babahi hinogo haya ilina'mu yabe. ²¹ A'i moneuba yagapana'i ketalina nohinogo hupamone kana keke'i lilibe. Minoto keto ha foloto pana'a huto hu'ehina'mu luto gelo bito keke'i lu'ehina'a yamofihi ekesu henogo mekehelilina'mu yabe. ²² Lenali hiti ana suhi hite yatai keke'i lilana aku'i bu lenegenogo'ni komopatinigu haya ilube'mu hina'a bai talina'mu. Ya'ma huto hulenogo kene moneuba lenebesilito li mehe'milina'mu yabe.

²³ Ana huto hilina kanagu ana'ina'mu noloka mehalana'mu yabe. Nani lama'naka lu nolepube. Lenali bona'ni nehanamu'i Afo'nifitoga buka tilana yamofihi nani nigini'nilo lepilina'mu yabe.

²⁴ Lenali afeha'aga ema mine lite ti'ahanalo ya'ma nani nigini'ni lite nehite ana'ina'mu buka buka meti'ahanamo ni'ibe. Komopatinigu haya ilina nasanauba i futili huto bai toto minalibe lite buka tite lilune'mu nehabe.

Metoga asaga nasana enebe ligito nohube

²⁵ To kaga ya'ma lu lepiba lepiba humo buto mino'ohunamofihi bame ka'a lu lepi'ohuna. Kana mone tupa hilube'mu hibe yamofihi ka'a bame ka lepila aku suguna ka lu melepiluna'mu Afo'nifihhi hapa'amu lu hokolo

huto lu lepilube'mu nohube. ²⁶⁻²⁷ Kana'a ya yupahi nigini lite minete buka tilana'mu yabe. Nani Afo'nifitogati limi'ohunamofihika'a keheliya ilete komopatini nimi'ahana ya'mu Afo'nifu ai'a komopa'a nolepinamo ni'ibe. Yamofihilenali kumu luto Afo'nifitoga buka ti lepalalube luto ya'ma lu menolepugi ai'a komopa'a nolepinagihe. ²⁸ Nani Afo'nifihihenemi etoto metoga limi'ohuna. To ya'ma hepali he'mito Afo'nifitoga tilube'mu hube.

²⁹ Ya luto ligo pana'alobomagi ma lite lu emi'ahana: Yatai bame ka menolane. Lu hokolo hu leto'ahatamo lu nolimine. ³⁰ Ya'ma yata'isi kai kumu ya'ma luto nokehelune. Bona'magi enali yata'a kaga lu hokolo hu ketalana meni'ibe. Kaika silaga nasana'mu keheli su ho'ahana. Kai Hu'mamofitogati limi'ahata yana'mu keheli amuya molo'ohune. ³¹ Ya lite linogo Yesu ma luto lu epi'ehina: Lenali yata'isi keheli amuyanemalafihe? ³² Kana mone hupamone hilube'mu huto ana kana'a ma'asi a'nohinogo lenali heninetete tili tele hite hepatiniga bisu halune'mu nehabe. Bilenogo nani'nisigo minalube. To Afo'nifihiti minalu'ibe'mu nohu'ibe. Yamofihinani'nigomeminaluna'mu yabe. ³³ Nani fuluna'niubalenalitoga minalibe luto kaga ya'ma lu nolepube. Lenali ya'ma metoga kalana'inelemelepepenogolenipagu sibina mehino. Nani'ni yamofihima metoga nasanamofihia beligi su holoto nohube.

17

Yesu pana'alobomagi kumu Hu'mamofitoga

loka ho'ehina

¹ Yesu ai kaga lu su holoto kokulumagu bu go saga huto ma luto Hu'mamofihi lu emi'ehina: Afo'nigabe. Kana'a tupa nohibe. Kai nani'i panakamofihi fana meha'a li huto huto molo-latogo panakamofita nani kai fana mehaka li huto hilube. ² Kai noto noto bona'magihi afo'anifita noho lifi'ahata bomofita nanitoga enele'mo molo'ahata kai mino kosaba huse'na epilube luto lu'ahatamo ni'ibe. ³ Mino kosaba huse'namofihi hapa'a ma huto ni'ibe, Hu'mau lamana'a moneko'i kai hapaka to noho lifi'ahata panaka Yesu Kilisito nani hapa'ni keheli'ehinogo mino kosaba huse'naka yamofihi huto hu epilibe. ⁴ To foya nimi'ahata li su nohago metoga kaika fana mehaka huto hulata nohigo enelep'i'ohube. ⁵ Ke, Afo'niga, me'i huto mehu'ehigo kai hiti kokuluma fana meha'ni hiti mino'ohuna, ana suhi huto yatai kubulo nohugo aku'i fana mehaka nimitogo lito minalube luto nolube.

⁶ Melugu bonatogati mone'a nanitoga enele'mo molo'ahata enalitoga fuluna ka amuya moloto lu epi'ohunamo ni'ibe. Kai nagaka nanitoga enele'mo malatogo enali kagaka kehelite ke-mege'i mele'ahabe. ⁷ To nanitoga nasana ni'ina ya'ma kaitogatiko ni'ibe lite akeheli'ahabe. ⁸ To kaga lu moloto nimi'ahata ya'ma lu epugo yalo'i akeheli su he'ahabe. To kaika noho lifitogo kaitogati limi'ohuna'a ya'ma keheli ule'ale hi'ahabe.

⁹ Nani enali kumu yabe luto kaitoga koloka nohobe. Melugu bona'i mono ka mekeheli'ahanamagi enali kumu menolube. Nimi'ahata enali'i kai nagaka nehanagihe

luto enali kumu koloka nohobe. ¹⁰ To nani naga'i ya'ma kaika naga'i nehabe. Kai naga'i ya'ma nani naga'i nehabe. To komopa'anitu hite melete nehana nasanauba nani fana mehena'ni li huto hulata nohibe. ¹¹ Nani metoga minaluna kana'ni asu nohabe. Kaitoga molo emite nehinogo nani kaitoga mele'isi tilube'mu nohugo enali melugu minalana'mu. Ke, hetofa Afo'niga, kai ka lamana'amofihi kigika nimilatogo epi'ohunamofihi kaika enele'mo hetofa hu'ehitogo ya'ma kagamofihi kaba huse'nakagu minalabe. Ya hilete le'ali komopati'a hepito ninamofihi suhi hite enali komopa'ani moneko hepito minalube. ¹² Enali hiti minota yupahi ya'ma nanitoga enele'mo molo'ahata bona'i ya'ma kaika kigika nimi'ahata yamofihi amuya'auba ya'ma kagakaloti enehe'moto nohugo yamofihi kaba huse'nakagu mine'ahana. Ya hilago kaba hu epoloto nohugo haya mekele'ahana yabe. To mono bukugu keye'ahanamofihi kaga mone ule'ale hilibe luto logo hepa'mofihi nasana bo, ai'a moneko'isi ya'ma fakene huto huto hu'ehina. ¹³ Ya'ma kaitoga bilube'mu nohuto ya'ma metoga enipagu haya ilinamofihi nasanauba i tili tele huto bai toto minalibe luto melugu minoto ma luto lu nokumube. ¹⁴ Nani kaga lu molo'ahata lu epi'ohunamo ni'ibe. Nani metoga nasana menohugo enali ana hite metoga naga'i menehabe. Metoga nasana bona'magi enali luba enehelata nehabe. ¹⁵ Kaika nani bona'ni enele'moto kokulumalugu tilane luto menolube. Melugu minenogo bo foipa'a Satau luba huto

enoho lalibe luto ya'ma kaba hu epalalane luto lu nokumube. ¹⁶ Ya hu'ehina'mu nani melugu naga'i menohube. To ana hite enali melugu naga'i menehabe. ¹⁷ Ka lamana'a ya'ma komopa'anigu limilina'a yamofitu enele'mo eto hubo. Kai kaka ya'ma lamana'a ni'ibe. ¹⁸ Kaika ya'ma metoga lili'na ka lu netoto noho lifitogo ana huto metoga enali lili'na ka lu epito enoho lifito li epi su ho'ohube. ¹⁹ Enali ka lamana'auga komopa'anigu limiloto enele'mo eto hulenogo enali bonakamagi huto hilana yana'mu nani'ni komopa'ni nugufa'ni le'mo eto huto nomolobe.

²⁰ To enali kumuko menolube. Bona'i luga'amagi pana'alobo'nimagihi ka lamana'amu mege'i melelata hite nanitoga keheli ule'ale hilana bona'i enali kumu kaitoga koloka nohobe. ²¹ Komopa'ani hepito minela minela hite minalabe luto lu nokumube. Ke, Afo'niga. Kai to nani hiti minetogo nani to kai hiti mino mone huto minalu'ibe. To enali ana hite le'alitoga mine melenogo mino mone huto minalune. Ya hilenogo melugu bona'i kaika noho lifitogo limi'ohuna yamofihi keheli ule'ale hilabe. ²² Le'ali komopati'a moneko legege huto ni'ibe. Ana huto enali komopa'ani moneko legege hinogo minalabe luto sekele mamu'a hiti fana mehaka nimi'ahata ya'ma ana huto epi'ohube. ²³ Nani nemehi epugo to enali enemehi nimilago enali komopa'anitu mu tifite moneko lolo hite minalabe. Ya hilete nehinogo melugu bona'magi enali noho lifitogo limi'ohunamofihi keheliya ilabe. To komopaka nanitoga mololata nohata nasanauba pana'alobo'ni enalitoga ana

huto komopaka mololata yanamofihi melugu bona'magi be gelete keheliya ilabe.

²⁴ Ke, Afo'niga. Nanitoga enele'mo molo'ahata bona'i ya'ma enali nani minalunaga mine malalabe luto lu nokumube. Yalo nehite ya'ma me'i huto mehu'ehigo komopaka nanitoga molo'ahata kokulumagu fana meha'a molo neto'ahatamofihi bu go fe lilabe. ²⁵ Ke, hetofa Afo'niga. Melugu bona'magi enali kai hapakamofihi keheliya mei'ahana. Nani'nisigo ya'ma akeheli'ohube. To pana'alobo'nimagi enali kaika noho lifitogo limi'ohunamofihi akeheli'ahabe. ²⁶ Nani hapaka lu hokolo huto lu epi'ohuna to lu epito minaluna'mu yabe. To komopaka nonimitanauba enalitoga minalibe luto nani nemeha'auba ana huto enalitoga minenogo nani ana huto enalitoga mino hepito minalube luto ya'ma nohuna yabe.

18

Yesuhi naga'i emi'ahana

Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53

¹ Yana kaga lu epito Yesu to pana'alobo'a hiti hepaluguti he'mite koho'ya mone gi'amofihi Kitoloni yabe analo limite tite yafa nose'na foya monelugu enali tite mine'ahana. ² To Yutasiu, Yesuhi fateha'amagihi enelepilina bouba, ai ana foya hepa'mo keheli'ehina. Yesugi pana'alobomagi anaga li nupa hilata nehana foyamo ni'ina keheli'ehina. ³ Ya huto kehelito ai sipi mono noto kaba bona'magi to Felosi bona'magi enali gimi bona'i luga'a to mono noto lili'na bona'i luga'a hiti enoho lifigo Yutasiu enele'moto

bu'ehina. Enali emita'i lite to kunufa libi'mo hiti lamu hiti ligi besa lelite kapogu melete foyalo bilana'mu yabe. ⁴ To Yesu yata'a ya'ma asaga huto hu epalalina'mu akehelito gimi bomagi nehetigo ai nehanalo kohe toto buto lu epi'ehina: Kiyi'afi kumu sa nehabe? ⁵ Ya luto enali lu emi'ahana: Nasaletе hepato bo, Yesu yabe, nelana bomo lite lago: Nani ana bo nohube, Yesu lu'ehina.

Ya'ma gimi bomagi nehanalo Yutasiu Yesuhi fateha'amagihi enelepise bo, ai hiti enalitoga moneko ho tito mino'ehina. ⁶ Yesu ana bo nohube luto lu epigo enali topa hete enemegesagati bite ho kete ke'ahana. ⁷ Ke'ahago Yesu aku enoloka ho'ehina: Kiyi'afi sa sa nehabe? luto ligo enali: Yesu ya'ma Nasaletе bo yabe, lite li'ahana. ⁸ Yesu lu epi'ehina: Nani alu lepi su hoto ana bo nohube luto noluna. Nani kumu sa nehanaya ma pana'alobo'ni nehanaya he'mi epelenogo bino. ⁹ Ana kaga'a koyapa'i lu molo'ehina: Afo'niga, asaga pana'ni nimi'ahataguti bo mone'mofihi meminigi'ehina yabe luto lu'ehina. Yana kaga huto hu su ho'ehina. ¹⁰ To Yesu lu noepigo Simoni Pitau yatama emita mone yaha'alo minago ai li saga huto sipi mono noto kaba bomofihi koko pana'a nohigo ko kese kese igo ekesa'a mone kegi'a i hapati he'mi'ehina. Ana bomofihi gi'a Malakasi yabe. ¹¹ Laga higo Yesu Pitahi lu emi'ehina: He'mibo. Emitaka noha'agu aku li molobo. Menokehelipi? Ya'ma Afo'nifu nagabu gi netalina ekesa nagami'i suhi huto nalube'mu nohube.

Yesu le'mete mono kaba bomofitoga bi'ahana

¹² To gimi bomagi hiti to kaba bo'aniuba Yesuhi naga'i emite to Yuta gimi bona'i hiti le'mete bite ¹³ sipi mono bo gi'a Anasa nohinalo neheta'ahana. Ya'ma kufugu mone sipi mono noto bo gi'a Kaiyafasi yabe, ai mono nopo kaba huse to Anasa ai yami'afu nohibe. ¹⁴ Ana bo, Kaiyafasi koy-apa'i sipi mono nonugu li nupa hi'ahanamagihi bagaguti lu epi'ehina: Hena'mugope lali asaga nagatiloti bo moneko'isi ho fili letalina'mu bati huto yabe lu'ehina.

*Pitau Yesu kumu mekeheli'ohube lu'ehina
Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57*

¹⁵ Enali Yesuhi le'mete nebago Simoni Pitau to pana'alobo moneuba megesa'agu mele'aha'ina. To sipi mono noto kaba bouba ana pana'a keheli'ohuto Yesu hiti ai hiti neba'igo noha'amofihi nosipeha'aga tibo ligo Yesu hiti ti'aha'ina. ¹⁶ Ti'aha'igo Pitau fegutoga kasiha'alo mino'ehibe. Ya'ma Yesuhi pana'a sipi mono noto kaba bouba keheli bati hu'ehina pana'uba ai i behe huto Pita fegutoga nohinalo buto palala'i moneuba kasiha'alo kaba hulata nohinamofihi lu emi'ehina: Ma bo bati huto le'moto nonugu tilu'ibe luto Pitahi le'moto ti'aha'ina. ¹⁷ Ana palala'uba Yesutoga bu go saga huto Pitahi lu emi'ehina: Miya bomofihi pana'a mone nohapi menohane? luto ligo: O'e, nanimoya menohube, luto Pitau lu'ehina yabe.

¹⁸ Ana folugu yasi noligo koko pana'magi hiti to gimi bomagi hiti logo mone gete lota bata hite nehago Pitau enalitoga buto ana logolugu ho tito lota huto yalo mino'ehina.

Sipi mono bouba Yesuhi loka ho'ehina

Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71

¹⁹ To sipi mono kaba bouba Yesuhi mege'li mele'ahana bo'amofi hiti to kaga'a enelepise nasana'mu loka ho'ehina. ²⁰ Loka hago Yesu lu emi'ehina: Yege yege yupahi nani kaga'ni asaga boana'magihi lu epilata nohuto ya nasanamofihi fala meki'ohuna. To Yuta bona'li asaga li gehesa mono nonugufi to sipi mono nonugufi analo kaga lu epito nohuto suguna kaga lu meepi'ohuna. ²¹ Ya'mu henabe luto nege'noka nohane? Kaga'ni kehelilata nehana boana'magihi enoloka hobo. Enali kaga li epi'ohunanamofihi keheli bati hi'ahanago enege'noka hobo. ²² Yesu ya luto lu emigo gimi bo moneuba yatu бага hapa'alo ito lu emi'ehina: Ma bo sipi mono noto kaba bo'mu nohigo henabe luto ya'ma kaga lu noemine? Kesaka menolifihe? ²³ Ya ligo Yesu ka'alo nona'a lu emi'ehina: Nani bahane ho'ohuna ka ni'inogomo mana bona'magihi enubu'anilo ana kaga'ni lu hokolo huto epibo. To nani ka lu'ohunanamofihi lama'naka ni'inogomo henabe luto noho'ahane?

²⁴ Analo'li Yesuhi naga'li emi'ahana'a Anasau sipi mono noto kaba bo Kaiyafasitoga ho lifi'ehina.

Pitau Yesu kumu mekeheli'ohuna mone hiti lu'ehina

Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62

²⁵ To Pitau logo lota huto nohigo bona'li luga'amagi lu emi'ahana: Miya bo, kai pana'a nohapihe? nelago Pitau bahane hoto lu epi'ehina: O'e, pana'a menohube. ²⁶ To ya noligo sipi mono noto bomofihi koko pana'auga Pitau

bona'amofihi ekesa laga hu eto'ehina'a ai loka ho'ehina; Ana foyagu Yesu mino'ehinalo kai hiti mino'ahatamo bu kogo'ohunamo ni'ifihe? ²⁷ Loka hago Pitau lu'ehina: O'e, luto bahane hago ana'asi fegutoga kokole moneuba nogo molo'ehina yabe.

Yesu Pailati bulo ho ti'ehina

Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5

²⁸ To etehi folugu'i enali Kaiyafasihi noha'aguti he'mite Yesuhi sipi gamani bomofihi noha'alo le'mete bi'ahana. Yuta bona'magi ana noha'agu meti'ahana. Hena'mube? Enali Pasa nose'na nalana kana leba tago Yuta bona'magi fegutoga bona'i li gehesa mehilune lite lugufati kolota kolota hu leto lalibe lite ana nonuga meti'ahana. ²⁹ Meti'ahanago Pailatiu fegutoga nehanalo limito lu epi'ehina: Ma boya, henana fisa noi etabe? ³⁰ Ya ligo enali ka nona'alo lu emi'ahana: Ma bouba foipa meli'ehinagi kaitoga le'moto meo'ohunagihe, foipana meli'ehitita kaitoga le'moto meotita'mu yabe. ³¹ Ya lago Pailatiu lu epi'ehina: Lenali le'mete bite keya katini ninaya ka foya yanatu ka'a loko hilata hilo, lenalitini yabe. Ya ligo Yuta bona'magi li emi'ahana: O'e, lali keya kaguti mone kaga bona'i mone malipu yafalo ho mefilibo lu'ehinagi le'moto o'ohuta. ³² Ya'ma kaga li'ahananamomu'i koyapa'i Yesu ana yafalo filinamofihi hapa'a pana'alobo'a enelep'i'ehina ka ya suhi kaga'ani ni'ibe. ³³ To Pailatiu i behe huto ya'ma gamani nonugu tito Yesuhi kehe igo ago loka ho'ehina: Kai Yuta bona'magihi gihiti bo nohapihe? ³⁴ Ya ligo

Yesu ka nona'alo lu emi'ehina: Ya'ma noloka ho'ahata'mu kaika kekesaguti keheli'ahatafi fato bona'magi nani kumu lu kimi'ahana yabe? ³⁵ Ya luto ligo Pailatiu lu emi'ehina: Nani Yuta nagaluguti bo menohube. Kaika bona'i to sipi mono bona'ani enali nanitoga kele'mete e'ahanamo ni'inaya, kaibe, henana hu'ahatabe? ³⁶ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Nani kapogu kaba huse'na'ni ma melugu meni'ibe. Nani kapogu kaba huse'na'ni ma melugu ni'itita pana'alobo'nimagi nani kumu naga i lalibe lite Yuta bona'i luba hilete naga'i menimitita'mu yabe. O'e, nani kaba huse'na ma melugu huto mehu'ehina yabe. ³⁷ Ya ligo Pailatiu loka ho'ehina: Kai kigihiti bo nohane ya hifi? luto ligo Yesu lu'ehina: O'yo, kigihiti bo nohane luto lusiga nolane. To ito'nifu neketo'ehina'mu to huto hu'ohuna'mu ma melugu ka lamana'amu ya'ma lu yege haluta ya'ma nasana'muko o'ohunagi kehelilabe. To bona'i ka lamana'alo mege'i melete nehanamagi nani kaga'ni lu epise'namofihi akehelilata nehabe. ³⁸ Ya luto noligo ai loka ho'ehina: To ya'ma ka lamana'a henana ni'ibe? Pailatiu ya lu'ehina yabe.

Yesuhi fililina ka li mele'ahana

Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25

Analo Pailatiu Yuta bona'i fegutoga nehanalo buto lu epi'ehina: Meya boya foipana meli'ehinago mone fakupa ka melu eto'ohunagihe. ³⁹ To asaga Pasa nose'na nalata kana'agu mone hapa'a ni'igi lenali kumu aku'i naga'i mele'ahana bona'i moneko'isimofihi gulu

hago bilina. Ya huto ma Yuta bomofihhi gihiti bo nohigo gulu ho lepelenogo bilibe, bati huto ni'ifihe? luto Pailatiu ya lu'ehina. ⁴⁰ Ya ligo enali nogo'a felana melete li'ahana: O'e, ai'a ya mehubo. Lali Balabasihi gulu ho etobo. Lite li'ahana. Ya'ma bo Balabasiu koyapa'i luba huto gumina lilata bo naga'i emi'ahana yabe.

19

¹ To lite nehago Pailatiu kehelito Yesuhi le'moto buto gimi bona'i naga osatu biyigiloto ho etalo luto ligo enali ho ete'ahana. ² To gimi bomagi Yesuhi lataha'alo ufeha'a hiti naga'i hesete kofi etete to okoho naku'i mone li hepi ete'ahana. ³ Ya hilete Yesuhi gigusa'alo lahupa nohi fite li emi'ahana: Oho, Yuta bona'magihi kigihiti bona'anise, lite yokolo'na ka lu emite bite enayatu he'ahana.

⁴ Ya nehite minago Pailatiu i behe huto fegutoga buto Yuta bona'i li nupa nehanalo kaga mone hiti lu epi'ehina: Bu galo, nani loka ho etoba ho etoba nohuto foipana'a mone sa nohugo li sibina mehu'ehinagi lenalitoga le'moto ago bu galabe. ⁵ Ya luto ligo Yesu lataha'alo ufeha'a hiti naga'i hese'ahanaya to okoho naku'i hepi ete'ahanaya ai fegutoga nobigo Pailatiu lu epi'ehina: Ma botinise, bu galo, luto lu'ehina. ⁶ To sipi mono noto kaba bona'i hiti to gimi bona'i hiti Yesuhi bu gete nogo'ani sipi'a li'ahana: Yafalo ho filibo. Yafalo ho filibo. Ya lite lago Pailatiu lu epi'ehina: Lenali le'mete malipu yafalo ho fililo. Ya'ma nasana'mu lenali foyatini yabe. Nani foipana'a bu mego'ohuna'mu luto hetofa

bo nohinaya henana fisa i etalube? ⁷ To Yuta bona'magi ka nona'alo lu emi'ahana: Ai miya bo Hu'mamofihi pana'a nohube lu'ehina yana'mu ai hiti Hu'mamofi hiti moneko'na nohu'ibe nolina yana'mu ho fililibe. Lali keya kaguti ya luto nolibe.

⁸ Ya lite li'ahago Pailatiu ana kaga'ani kehelito koli gofa hu'ehina. ⁹ Ai Yesuhi le'moto aku'i gamani noha'anugu tito loka ho'ehina: Kai kapoka hiya'a ni'ina'mu? Ya ligo Yesu legeso huto ka lu meemise mino'ehina. ¹⁰ Pailatiu lu'ehibe: Kaga meluse nohapi, ya? Malipu yafalo ho filibo lutofi gulu ho ketolenogo bilane luto'ni amuyana nanitoga ni'ibe. Menokehelipihe? Amuya bo hiti nohube. ¹¹ Yesu ka nona'alo lu emi'ehina: Kai amuya hiti bo nohapi? Afo'nifu yana amuyanaka kimi'ehina ni'ibe. Ai'asigo kaba hu netago nahalata'mufi gulu ho netalata'mu kaika meni'ibe. Miya bouba lu laga menohigo to ya'ma bouba kayanugu nele'mo molo'ehina bo ai'a foipa nasana'mu kebe ligi'ehina yabe. ¹² Yesu ya noligo Pailatiu kehelito ekesa yigi yigi huto koli gofana hu'ehina. Ai ekesa kehelito gulu ho etalina'mu aku Yuta bona'magi hekele lite lu emi'ahana: Kai gulu ho etoletogo ya'ma sipi gihiti bo, Sisau, Lomu hepato nomina bo ai hiti kalalukale'i meneha'ibe. Bona'i moneuba nani sipi gihiti bo nohube lilina ya'ma Sisahi fateha'a lolo nohibe, lite li'ahana. ¹³ Ya nelago Pailatiu kaga'ani kehelito Yesuhi fegutoga le'moto limito kagamofihi loko hilata hepato mone kefa hisalo mino'ehina. Anaga babu efa mele'ahanalo Hibulu kaluguti Gabata

yabe nelana yalo mino'ehina.

¹⁴ To Pasa nose'na nalata kana mone yege meo'ehigo fuligahi nohigo Pailatiu Yuta bona'i lu epi'ehina: Bu galo. Ma bo lenali gihiti botini nohibe. ¹⁵ Ya noligo enali nogo'ani sipi'a lu emi'ahana: Ho filibo. Ho filibo. Malipu yafalo ho filibo. Ya lago Pailatiu enoloka ho'ehina: Gihiti botini yafalo ho lepalalufihe? luto ligo ya'ma sipi mono noto kaba bomagi lu emi'ahana: Lali ligihiti bo, Sisa ai'asigo nohina. ¹⁶ Ya lite nelago Pailatiu kaga'anilo keheli epito Yesuhi malipu yafalo ho fililabe luto enayanugu le'mo molo'ehina yabe.

Yesuhi malipu yafalo he'ahana

Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43

Enali Yesuhi le'mete bi'ahana. ¹⁷ To Yesu ai malipu yafa'alo kofito nobigo enali hepatogati he'mite mone lataha felisa'a hepato bite neheti'ahana. Yana hepa'i Hibulu kaluguti Gologota yabe nelana. ¹⁸ To analo'i enali Yesuhi malipu yafalo nilitu he etelete melugu ana yafamo li saga hite fi'ahana. To enali bo loemo ana hite yafalo hete Yesuhi yafa'alo luga luga melugu fi'ahana. ¹⁹ Ya hi'ahago Pailatiu mone keya'a lolo huto ma fayahi koyo'ehina: Yesu Nasaletе Bo Yuta Bona'magihi Enigihiti Bo Yabe. Ana fayahi koyo'ehinana yafa lataha'alo ifoga mele'ahana. ²⁰ Mele'ahago ya'ma Yesuhi malipu yafalo nili he'ahanaga Yelusale hepato lebatо'i ni'igo Yuta bona'i babu lite ete ana fayahi koyo'ehinanamo bu gelete leka se'ahana. Ana fayapo ka'a loegi monegi ma ni'ina, Hibulu ka, Lomu ka, Giliki ka

koyo'ehina yabe. ²¹ Sipi Yuta bo, mono'i kaba hilata nehanamagi Pailatihi lu emi'ahana: Yuta bona'magihi enigihiti bo koyo'ahatamo melebesigo bati mehu'ehinagi he'mibo. Aku mone hiti koyoto: Ma bouba nani Yuta bona'magihi enigihiti bo nohube lu'ehinanamo ya'ma akoyobo. ²² Enali ya lite lu emigo Pailatiu ka nona'alo lu epi'ehina: Nani koyo'ohunanamomu'i koyo su henogo'nimo minalina'mu yabe.

²³ To gimi bomagi Yesu malipu yafalo nili nekatu hete'ani gu kata'a lite guna ite loebe loebe mele'ahago gimi bona'i mone'isi mone'isi lilube lite li'ahana. To Yesuhi yatama naku'a ai'a li meheti'ehina kata hetofana ni'ibe lite, ²⁴ gimi bomagi kaga ai lu emigo ai lu emigo li'ahana: Ma kata loko hilune'mu pekene mehiluta kiyi'afu lilibe lutoti kati supo hite li'ahana. Yana hite hi'ahana'mu koyapa'i mono bukugu fayahi ge'ahana.

Enali kata'ni guna ite
moneko moneko'isi lite
to naku'nimofihi kati suhi hite
li'ahana.

Ya'ma kaga'mu ana huto huto hu'ehina. Gimi bomagi ya'ma kata'a kumu ya hi'ahana yabe.

²⁵ To Yesu malipu yafa'alo nekisa'aga ito'afu ho tito mino'ehina. To ana hite bo mone'mofihi gi'a Kolopasi, ai'i liha'a Maliagi to Magatala hepato a'i hiti, Maliagi enaliya nehana. ²⁶ Enali ya minete nehago Yesu ito'afi hiti to bita hina'a koko pana'a hiti bu etogoto ito'afihi lu emi'ehina: Ma a'ise, muya bo panakamo nohibe, luto ²⁷ to ana koko pana'amofihi lu emi'ehina: Ma a'i, itokafu

nohibe, luto lu'ehina. To ya lu'ehigo ana koko pana'auba ito'afihina noha'aluga le'moto kaba hu eto'ehina yabe.

Yesu afili'ehina

Mt 27:43-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49

²⁸ To Yesu lili'namofihina nasana'mu baga i'ehina akehelito koyapa'i mono fayahi keye'ahana kaga'a huto hilinagi ai lu'ehina: Nani nagami'i naluna nipa'ni nohibe. ²⁹ Ya luto ligo analo mone bai nagami'i kopogu ni'igo bona'magi heletuya'a legitana lito yafa haya hisope yabe nelana yafalo moloto li saga hite melete emi'ahana. ³⁰ Ya li emigo Yesu bili tuto noloto lu'ehina: Nani lili'na asu habe, luto ligo lataha'a bu go lipito filihina yabe.

Yesuhi ipa'alo heni bi'ehina osatu fi'ahana

³¹ To Yuta bona'magi Pailatihi loka ho'ehina: Malipu yafalo he'ahanamofihina gigusa'ani li gofa hu epalalune'mu yafaloti li he'milune. Ya litemo hena'mube? Gigusa'ani li gofa hilenogo mele'isi fililabe. To Yuta bona'magihina filihina bona'mofihina fuli yupapogu malipu yafalo meminalina'mu yabe nelana ya'mu gufa'ani li he'mi epalalune lite Pailatihi anana loka he'ahana. Ya'ma he'ahana yupahi falate yagi to ana fuli yupahi mono'i leba talina'mu yabe. ³² Ya lite li'ahago Pailatiu lu laga mehu'ehigo gimi bona'i luga'amagihina enoho lifigo enali bite Yesu hiti to gumina lise bomale'mofi hiti ete'ehinanalo nehetite mone'mofihina gigusa'a hete li gofa hite to mone luga'alo bite ana huto li gofa hi'ahana. ³³ To Yesuhi malipu yafalo bilete ai afili su ho'ehinaya

enali bu gete gigusa'a li gofa mehi'ahana. ³⁴ Ya mehi'ahago gimbo moneuba heni bi'ehina osahi lito Yesuhi fatipa fi laga hu'ehibe. Ya fi eto'ehigo golapo hiti nagami'i hiti ana'asi fatipaguti limi'ehina yabe. ³⁵ Ma fayapo nogana boubu yanamofihina nasana abu go'ehina yabe. To lali ma'naka lu'ehinamofihina keheliya i'unogo to ai hiti lusiga lulata nohina akeheli'ehigo yana'mu lenali Yesu kumu keheli ule'ale hite agoya hu emilabe. ³⁶ Bona'magi Yesuhi ya'ma asaga'i hi ete'ahana koyapa'i mono bukugu fayahi keye'ahana'mu ana huto hu'ehina: *Felisa'a mon-eko'isi li gofa mehi etalabe, koyo'ehinana hiti* ³⁷ To mone hiti keye'ahana ni'ina: *Boana'magi fi ete'ahana bomofihina bu galabe.*

Enali Yesuhi mulimogu mele'ahana

Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56

³⁸ To alipo bo moneuba gi'a Yosefe yabe, Alimatia hepato bo ai Pailatitoga buto Yesuhi gufa'amo lilube'mu keligu halube luto loka ho'ehina. Ya'ma Yosefeu Yesu mege'i molo'ehina bo to Yuta bona'magi kumu koli nohuto legeso hu'ehina. Ai loka hago Pailatiu lu emi'ehina: O'yo, alibo ligo Yosefeu buto yafaloti Yesuhi gufa'a li he'mito molo'ehina. ³⁹ To bo mone hiti, gi'a Nikotimasi ai koyapa'i mone folugu'i buto kaga li'aha'ina yana boubu tu kifina fato fato'i gi'a mea to aloe yabe ya'ma babu li loloba huto yanamofihina lito buto Yosefeu hiti malipulo bi'aha'ina. ⁴⁰ Etali bite nehetite Yesuhi gufa'a yafaloti le'me he'mite katatu'i sa gite tu kifina hiti melege figite sa gi'aha'ina. Etali ya Yuta bona'magihina hapa'ani

ana hite fili'ehina bona'mofihi keligu meelata ya'ma etali ana suhi hite sa gi'aha'ina yabe. ⁴¹ To ya'ma hepa'i bona'magihi Yesuhi ho fili'ahanaga mone nose'na foya lebat'isi ninaya to analo efaha muli'i mone ni'igo koyapa'i fili'ahana bona'i memele'ahanagu mele'aha'ibe. ⁴² To ana muli'mofihi foto'i meni'igo to Yuta bona'magihi fuli yupahi ma'asi huto hilina'mu etali mele'isi Yesuhi gufa'a ana mulilugu mala'igo ko'ehina yabe.

20

Yesu kene mala mala hepatogati ti'ehina

Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12

¹ To Salele napa'a etehi folugu'i go'i melu'ehigo Maliau, Magadala hepato a'i yabe, ai ho tito buloto mulito nehetito baga'alo hekini lo'ehina efapo ai'a li koli he'mi'ehinamofihi bu go'ehibe.

² Ya bu goloto'a i behe huto hololu luto Simoni Pita hiti to Yesu bita hu'ehina koko pana'a hiti etalitoga buto lu etimi'ehina: Enali Sipi Boti muli'moguti le'me he'mite kofite bifa hi'ahanagi hiyaga mele'ehilabe? Mekehelune, luto lu'ehina.

³ Ya ligo Pitau to ya'ma koko pana'a hiti kehelite hepatoti he'mite kene mala malatoga bi'aha'ina. ⁴⁻⁵ Etali anaga hololu lite neba'igo ya'ma koko pana'auga Pitahi be ligitu mulito nehetito kaba fito bu goloto gufa'a sa gi'ahana koholi kata yasigo bu goto melimi'ehibe. ⁶⁻⁷ Ya huto fegutoga nominago Simoni Pitau alihi oto mele'isi muli'mogu limi'ehina. Ai ana huto Yesuhi gufa'a sa gi'ahana koholi kata bu goto

to lataha'alo sa gi'ahana kata fato'i ni'igo bu go'ehina. Ya'ma latahalo katamo fato koholi kata hiti meni'igo ke figito li fato'i molo'ehina ni'igo bu go'ehina. ⁸ To ya'ma koko pana'i kohe toto mulito yata'a neheti'ehinauba ai hiti muli'mogu limito bu goto Yesuhi fililago aku ho ti'ehina'mu keheli ule'ale hu'ehina. ⁹ Etali ya'ma mono bukugu fayahi mone keye'ahana: Ai fililoto Hu'mau aku'i fili'ehinaguti le'mo ho tilina ya'ma kumu keheli bati mehi'aha'ibe. ¹⁰ To pana'alobomale'i bu gete i behe hite hepa'atitiga bi'aha'ibe.

Yesu Maliahi huto hu'ehina

Mt 28:9-10; Mk 16:9-11

¹¹ To Maliau kene mala malatoga minoto yibi huto mulito fegutoga mino'ehina: Ai yibisu kalasu nohuto kaba fito muli'mogu bu goto agelo bo loemo koli kata hepi'aha'inamale'i neha'igo bu go'ehibe. ¹² Ana muligu Yesuhi gufa'a mele'ahana hepato agelo moneuba Yesuhi lataha'a ko'ehinalo minago to agelo moneuba gigusa'a mino'ehinalo anaga minabe. ¹³ To etali Maliahi loka he'aha'ina: Ma a'ise, henabe luto yibi nohane? Ya nela'igo ai ka nona'alo lu etimi'ehina: Enali Sipi Bo'ni magati le'me he'mite kofite hepa'a mele'ahanalo mekeheli'ohunagihe. ¹⁴ Ya luto'a fegutoga mino ho tito i behe huto kene mone anaga lebato ho ti'ehinamofihi bu go'ehina. Ana bo Yesu nohinaya Maliau ai'i mekeheli'ehibe. ¹⁵ Mekeheligo Yesu lu emi'ehina: Ma a'ise, henabe luto yibi nohane? Kiyi'afihi sa sa nohane? luto ligo Maliau ai foya kaba bo nohina ekesa kehelito lu emi'ehina:

Nalalu'niga, kai gufa'a li kofito molo'ahata hepato nelepitogo analo buto le'moto alube. ¹⁶ Ya luto ligo Yesu lu emi'ehina: Maliao, ligo Maliau aitoga i behe huto Hibulu kaluguti lu emi'ehina: Labonio. Ya'ma kaga'a hapa'a Babafio yabe. ¹⁷ Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Kai nunu mekibo. Nani yata'a aku afo'nifitoga metise nohugo nogona'ni nehanalo buto ka lu epi netobo: Nani kokulugalugu Hu'mamofitoga tito afo'nifu afotinifu aitoga tilube'mu nohube. ¹⁸ Yesu ya luto ligo Maliau buto pana'alobo'amagihi ana kaga'a lu epito Sipi Bo'ani bu go'ehinamo ka lu epi'ehina.

*Yesu pana'alobo'magi nehanalo huto hu'ehina
Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49*

¹⁹ Ya'ma Salele napagu utehi yege limi'ehigo Yesuhi pana'alobo enali mone nonugu li gehesa nehite Yuta bona'magi kumu koli nehite kasito hekini lo'ehinaga mine'ahabe. To ya'ma nehanago Yesu folaganugu mino ho tito kaga lu epi'ehina: Lenalitoga fuluna'a mineno. ²⁰ Ya luto luloto yaha hiti fatipa hiti enelep'ehina. Ya nohigo pana'alobomagi be gelete Sipi Bo'animofihi enofokehi napa'a he'ahana. ²¹ To Yesu ka mone hiti lu epi'ehina: Lenalitoga fuluna'a a'mineno. Afo'nifu ma melugu noho lifigo limi'ohunaya nani ana huto lenoho lifinogo melugu tili tele hilana'mu yabe. ²² Ai ya luto nohuto sikalafu'i fulu bi epoloto lu epi'ehina: Hetofa Sikalafu'mo lepilenogo komopatinigu limito mineno. ²³ To bona'i komopa'ani i gelehe hilenogo lenali foipana'ani li he'mi epalalabe kaga'ni molo'ohube. To bona'i komopa'ani i gelehe

mehilenogo foipana'ani mehe'mi epalalanaya ana foipana'ani minalina'mu yabe.

Tomasiu Yesuhi bu go'ehina

²⁴ Pana'a moneuba, Tomasiu fato gi'a Loe Lae keto'ehina pana'i ai Yesu yata'a enubu'anilo huto hu'ehina yupahi mehu'ehibe. ²⁵ To alihi pana'alobo'magi lu emi'ahana: Lali Sipi Boti bu go'ohune, lite lago Tomasiu lu epi'ehina: Ya'ma kaga lu neniminamofi kumu mekeheliluna'mu yabe. Nani yaha'alo nilitu fi'ahana'a bu golotofi to nayahi muse'a fuheto li kehelitofi to nayahi fatipa fi'ehinalo li kehelitofi ya huto'ni aho ti'ehina yabe luto keheli ule'ale hilube'mu no-hube.

²⁶ To kana mone salele bu'ehigo pana'alobomagi Tomasi hiti li nupa nonuga nehite kasito hekini lo'ehigo mine'ahana. Ya nehago Yesu ai huto folagaha'anigu mino huto huto lu epi'ehina: Lenalitoga fuluna'a mineno. ²⁷ Ya luto luloto Tomasihi lu emi'ehina: Malo'i kayaka musoka afito nayaha'ni luga luga bu gobo. To ya huloto kayatu li su toto fatipa'nigu nufuheto li keheli molobo. Ya huloto kekesa yigi yigi huse'naka he'miloto nanitoga keheli ule'ale huto agoya hu nimibo. ²⁸ Ya ligo Tomasiu lu emi'ehina: Oho, Sipi Bo'ni yale. Kai Hu'ma'niga nohane, lu'ehina. ²⁹ To Yesu lu emi'ehina: Tomasiu, kai kubukatu bu nogoto keheli ule'ale nohata yabe. Bona'i moneuba bu menonogoto keheli ule'ale huto agoya hu nimilina ya bomo gelo sipi bilina'mu yabe.

Yoniu ma fayahi go'ehinamofithi hapa'amu yabe

30 To Yesu sipi lili'na amuya'a hiti pana'alobo'amagihi enubu'anilo babu lito fato fato'i li'ehina anana ma bukugu fayahi mekoyo'ehina. 31 Yesu ya'mana sipi lili'na li'ehinamofihi kaga lu lenelepi'ehina'a fayahi koyo'ehinago kehelite Hu'mamofihi Pana'a nohinaya to le'mo ho ti'ehina bo, Mesia nohinaya lenali ya'ma keheli ule'ale hilana'mu to aitoga agoya hu emilenogo mino kosaba huse'na lepilina'mu yabe.

21

Yesu pana'alobo'a nehanalo huto hu'ehina

1 To alihi Yesu mone kana hiti pana'alobomagihi Galili hefupo nagamito beletoga huto hu'ehina. Ma suhi huto hu'ehina. 2 Pana'alobo'amagi Simoni Pitagi Tomasigi fato gi'a Loe Lae eteketo'ehina yabe nelana to Natanieligi ai Galili kapomofihi Kena hepato bo to Sepetihi pana'amale'i hiti to Yesuhi fato pana'alobo'a loemo etali hiti li nupa hite ana hefuhu nagami beletoga mine'ahabe. 3 Ya nehite Simoni Pitau lu epi'ehina: Nani buto fayai lilube'mu nohube, ligo enali lu emi'ahana: Lali hiti bilune, lite enali nagami'i beletoga bite boti monelugu tilete nagami mupa'alo bite folugu'mo fayai babeyafa hite aku aku'i fayai meli'ahana. 4 To etehi yege tilube'mu nohigo Yesu oloto nagami'i beletoga kehetoga mino ho ti'ehina. Ya higo pana'alobomagi Yesuhi meha'a mekeheli'ahana yabe. 5 To Yesu kehe ito lu epi'ehina: Pana'ise. Faya'mo li'ahafihe? luto ligo

enali lu emi'ahana: O'e, meli'ohune. ⁶ To Yesu lu epi'ehina: Botihi lamaga'aga faya'i gutalafa'i he'mi malalo. Faya'i luga'a lilabe. Ya ligo enali kehelite gutalafa he'mi malago faya'i babu lite gutalafatu kefefe hite botigu li malalune'mu nehago ana faya'i sipi keta higo memele'ahana. ⁷ To Yesu bita hu'ehina pana'auba Pitahi lu emi'ehina: Miya kene'i Sipi Boti nohibe, luto ligo Simoni Pitau, Sipi Boti nohibe nolina'mu kehelito koyapa'i gu kata ahe'mi'ehinagi naku'a mone sa gito biloto nagamilugu leke ho moloto Yesutoga bu'ehina. ⁸ To ya higo pana'alobo botigu nehanamagi beletoga bilune'mu nehite faya gutalafa'i kefefe hite kehetoga lebato'isi 100 mitalo bi'ahana. ⁹ To enali ya hite nehetite botiguti limite to meya faya'i hiti beleti nose'na hiti logogu molo'ehinana bu ge'ahana. ¹⁰ To Yesu lu epi'ehina: Faya'i ma'asi li'ahana'a mone'a malo'i ite alo. ¹¹ Simoni Pitau botiga buto faya'i gutalafa'mo abai to'ehinagu faya'i babu lite napa'a hiti leke se'ahana 153 faya'mo li nupa hi'ahana. Ya'ma babu faya'i gutalafalugu bai to'ehinagi i hepulu metu'ehina yabe. ¹² Ya kefefe hite minago Yesu lu epi'ehina: Lenali maga ete nose'na nalabe. To asaga pana'alobomagi ai kumu enelesa noligo kiyi'aga nohane lite loka mehe'ahanaya, Sipi Boti nohibe lite enegekesa keheli'ahana. ¹³ To Yesu logo nolanaga buto faya'i guna ito to beleti nose'na hiti ana huto guna ito epi'ehina.

¹⁴ Koyapa'i Yesu pana'alobomagih
fili'ehinaguti ho ti'ehina'a kohe toto loe kana

enubu'anilo huto hu'ehinagi to ya'ma nose'na guna i'ehina kana hiti enalitoga huto hu'ehina yabe.

Yesu Pitahi kaga lu molo'ehina

¹⁵ To enali nose'na ne su he'ahago Yesu Simoni Pitahi lu emi'ehina: Simonio, kai Yonihi pana'a yale, kiginaga fi nonimitana enali'animofihi be ligi'ehina ni'ifihe? ya ligo Pitau lu emi'ehina: O'yo, Sipi Bo yale, niginaga fi nokumuna yamofihi akeheli'ahane. Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Kai sipisipi yaga'ni nala'a kaba hu epolobo. ¹⁶ To Yesu ge'noka Pitahi mone hiti ho'ehina: Simonio, Yonihi pana'a yale, kiginaga fi nonimitana ni'ifihe? ya ligo Pitau lu emi'ehina: O'yo, kai kumu nonebesinana akeheli'ahane, Sipi Bo'nimaka. Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Kai sipisipi yaga'ni kaba hu epolobo. ¹⁷ To Yesu ge'noka mone hiti Pitahi ho'ehina: Simonio, Yonihi pana'a yale, nani kumu nokebesifihe? Ya luto loka hago Pitau kehelito Yesu loegi monegi loka ho'ehina kiginaga fi nonimitaya yana'mu ipa'agu gabu nogigo ka lu emi'ehina: Sipi Bo yale, kai yege yege'na keheli baga ito niginaga fi nokumunaya akeheli'ahane. Ya luto ligo Yesu lu emi'ehina: Kai sipisipi yaga'ni kaba hu epolobo. ¹⁸ Nani ma'naka lu nokumube. Koyapa'i kai neheya kola nohutoka gu kata hiti letika hiti biloto hepa'i fato fato'i bula ola hu'ahata kai'naka ni'ibe. To alihi oyafa loloto mone kanagu kayaka su toloto nohitogo bona'magi naga'i kimite hepa'i monelugu mebilube'mu nohilata anaga kaimofihi kele'mete

bilabe. ¹⁹ Yesu ya'ma kaga lu emi'ehina'mu Pitahi fililinamofihi hapa'a mone yupahi huto hilina ya'ma lepi'ehibe. To Pitahi ho fililina'mu Hu'mamofihi gi'a liyafa hilina'mu yabe. To Yesu lu emi'ehina: Pitao, Nemege'i molobo.

Yesu bita hu'ehina pana'amofihi kaga lu molo'ehina

²⁰ To Yesu lu emigo Pitau i behe huto ya'ma Yesu bita hu'ehina pana'a nohigo bu go'ehina. Ya'ma bouba koyapa'i Yesu hiti pana'alobo'a hiti nonugu minete Pasa nose'na nete nehago loka ho'ehina: Sipi Bo, kai kumu kiyi'afu fatehaka-magihi gutunu ka lu epilina. ²¹ Ya'ma loka ho'ehina bomofihi nohigo Pitau bu goto Yesuhi lu emi'ehina: Sipi Bo, mana bomofihi henana hu etalibe? ²² Ya ligo Yesu lu emi'ehina: Ai minoba minoba huto nani aluna yupapo minenogo ya'ma kaika foyakamo ni'ifiye? Kaika nemege'i molo'ohubo. ²³ Ana kaga'mu Yesu pana'alobomagi kehelite ya'ma bita hu'ehina pana'amu'i mefililibe lite li'ahana. Yesu ya'ma kaga mefililibe, luto melu'ehinagi ai lu'ehina: Ai minoba minoba huto nani aluna yupapo minenogo ya'ma kai'naka ni'ifiye? ya'ma Yesu lu molo'ehinana ni'ibe.

²⁴ To ya'ma Yesu bita hu'ehina pana'auga kaga nasana'mu lu epito to anana fayahi koyo'ehina bo ma nohibe. To ya hu'ehina'mu lali kaga lu'ehinamofihi akehelito ma'naka lu'ehina yabe lu'ohune.

Ma fayahi koyo'ehina su halina'mu yabe

25 To Yesu huto hu'ehinana fato fato'i babu luto ni'igo mekoyo'ohube. Ana'ina babu luto ni'inaya pepagu fayahi gomolo gomolo huto babu buku huto hulenogo asaga melugu moloto kikipa halina'mu yabe.

Ka Lamana'a Mono'i Lu Mu Tifi'ehina Ka Yabe
The New Testament in the Benabena Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Benabena

copyright © 1982 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bena-bena (Benabena)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-09-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

429cb299-5ab9-51c4-8857-9de5c72f8388